

Regeringens proposition

1985/86: 118

om ändringar i väglagen (1971: 948) och lagen
(1939: 608) om enskilda vägar

Prop.
1985/86: 118

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 27 februari 1986.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Sven Hulterström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i väglagen (1971:948) och lagen (1939: 608) om enskilda vägar. Ändringarna i väglagen är föranledda av prop. 1985/86: 1 om ny plan- och bygglag (PBL) och prop. 1985/86: 3 om lag om hushållning med naturresurser m. m. (NRL). I väglagen föreslås också ändringar som innebär att vissa beslutsbefogenheter förs över från länsstyrelserna till väghållningsmyndigheterna, att väghållningsmyndigheterna skall få ta bort otillåtna anordningar inom ett vägområde och att besvärssordningen i vissa avseenden ändras. Vidare föreslås vissa redaktionella ändringar i väglagen.

Ändringarna i lagen om enskilda vägar är uteslutande föranledda av propositionen om PBL och innebär att lagen om enskilda vägar anpassas till PBL:s terminologi och plansystematik.

Ändringarna föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt som PBL och NRL, dvs. den 1 januari 1987.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: Lagrådsremissen (s. 28), lagrådets yttrande (s. 67) och föredragande statsrådets ställningstagande till lagrådets synpunkter (s. 79).

För att få skälen till lagförslagen helt klara för sig måste läsaren ta del av alla tre texterna.

1 Förslag till

Lag om ändring i väglagen (1971: 948)

Härigenom föreskrivs i fråga om väglagen (1971: 948)

dels att 49, 50 och 54 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1, 6–9, 10–12, 14–19, 22, 23, 26–28, 33, 39–48, 51–53, 57, 61, 63–66, 68 och 70–77 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller allmän väg.

Allmän väg är, förutom väg som *anlägges* enligt denna lag eller enligt lagen förändras till allmän, sådan för allmän samfärdsl upplåten väg som av ålder ansetts som allmän eller enligt äldre bestämmelser anlagts som eller förändrats till allmän och som vid denna lags ikraftträdande *hålles* av staten eller kommun.

Väg upphör att vara allmän, när vägen *drages* in. Är *kommun* väghållare, upphör väg att vara allmän, när vägen enligt *byggnadslagen* (1947: 385) *upplåtes* eller skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata. *Har* väg upplåtits till allmänt begagnande som gata medan staten är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när kommunen övertar väghållningen.

Allmän väg är, förutom väg som *anläggs* enligt denna lag eller enligt lagen förändras till allmän, sådan för allmän samfärdsl upplåten väg som av ålder ansetts som allmän eller enligt äldre bestämmelser anlagts som eller förändrats till allmän och som vid denna lags ikraftträdande *hålls* av staten eller *en* kommun.

En väg upphör att vara allmän, när vägen *dras* in. *Om en kommun* är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när *den* enligt *plan- och bygglagen* (0000:000) *upplåts* eller skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata. *Om en väg* *har* upplåtits till allmänt begagnande som gata medan staten är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när kommunen övertar väghållningen.

3 a §

Vid prövning av ärenden enligt denna lag skall lagen (0000:000) om hushållning med naturresurser m. m. tillämpas.

6 §¹

Statens vägverk handhar väghållningen för statens räkning och har tillsyn över *kommuns* väghållning.

Väghållningsmyndighet är, då staten är väghållare, den till vägver-

Vägverket handhar väghållningen för statens räkning och har tillsyn över *kommunernas* väghållning.

Väghållningsmyndighet är, då staten är väghållare, den till vägver-

¹ Senaste lydelse 1981: 861.

ket hörande regionala förvaltning som regeringen bestämmer och, då kommun är väghållare, den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utser därtill.

ket hörande regionala förvaltning som regeringen bestämmer och, då *en* kommun är väghållare, den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utser därtill.

7 §

Är staten väghållare inom område med *stadsplan*, skall kommunen tillhandahålla den mark som behövs för väg inom området.

Är staten väghållare inom *ett* område med *detaljplan* där *kommunen är huvudman för allmänna platser*, skall kommunen tillhandahålla den mark som behövs för väg inom området.

8 §

Underlåter kommun att bygga väg, för vars byggande utgått statsbidrag, eller eftersätter kommun skyldighet i fråga om vägs drift, kan *statens vägverk* förelägga kommunen att inom viss tid *vidtaga* rättelse *vid äventyr att verket låter* utföra nödvändiga åtgärder på kommunens bekostnad.

Underlåter *en* kommun att bygga väg, för vars byggande utgått statsbidrag, eller eftersätter *en* kommun skyldighet i fråga om vägs drift, kan *vägverket* förelägga kommunen att inom viss tid *vidta* rättelse. *Om föreläggandet inte följs, får verket låta* utföra nödvändiga åtgärder på kommunens bekostnad.

9 §

Bestämmelserna i denna lag utgör *ej* hinder för kommun eller landstingskommun att lämna bidrag till byggande av väg.

Bestämmelserna i denna lag utgör *inte* hinder för *en* kommun eller *en* landstingskommun att lämna bidrag till byggande av väg.

10 §

Till byggande av väg räknas anläggning av ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad *och förbättring* av väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan *antagas* få synnerlig betydelse för det allmänna.

Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad *och förbättring* av väg får ske, när det är påkallat från allmän synpunkt.

Till byggande av väg räknas anläggning av ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan *antas* få synnerlig betydelse för det allmänna.

Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg får ske, när det är påkallat från allmän synpunkt.

11 §²

Fråga om byggande av väg prövas av *statens vägverk* efter samråd med länsstyrelsen. *Har vägverket och länsstyrelsen* olika uppfattning,

Fråga om byggande av väg prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. *Om vägverket och länsstyrelsen* har olika uppfattning,

² Senaste lydelse 1981: 861.

hänskjutes frågan till regeringens prövning.

hänskjuts frågan till regeringens prövning.

Regeringen kan förordna att fråga om byggande av väg i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

12 §

Om skyldighet för staten att iordningställa och upplåta allmän väg som gata inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, finns bestämmelser i byggnadslagen (1947:385).

I 6 kap. 29 § plan- och bygglagen (0000:000) finns bestämmelser om skyldighet för staten att inom områden med detaljplan ställa i ordning och till allmänt begagnande upplåta gata.

14 §³

Inom område med fastställd generalplan eller med stadsplan eller byggnadsplan skall väg byggas i överensstämmelse med planen. Gäller annars särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning, såsom regionplan, utomplansbestämmelser eller naturvårdsföreskrifter, skall väg läggas så, att syftet med bestämmelserna icke motverkas.

Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får väg inte byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning än som avses i första stycket skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

Om särskilda skäl föreligger, kan undantag från planen eller bestämmelserna medges av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Även utan sådant medgivande får mindre avvikelse från plan göras, om åtgärden är förenlig med planens syfte.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge undantag från bestämmelser som avses i andra stycket.

15 §

För byggande av väg skall upprättas arbetsplan. Arbetsplan får uppdelas i förberedande och kompletterande arbetsplan.

För byggande av väg skall upprättas en arbetsplan.

I arbetsplan skall anges den mark som behöver tagas i anspråk för företaget. Arbetsplan skall även innehålla för företagets genomförande i övrigt behövliga uppgifter. I förberedande arbetsplan behöver uppgifter av sistnämnt slag redovisas endast i huvuddrag.

I arbetsplanen skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Planen skall även innehålla de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

³ Senaste lydelse 1981: 861.

Förberedande arbetsplan skall fullständigas genom kompletterande arbetsplan så snart det kan ske.

16§

Vid utarbetande av arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om arbetsplan för väg, som enligt *fastställd generalplan eller enligt stadsplan eller byggnadsplan* skall ingå i trafikled eller annan allmän plats, om ej avvikelse föreslås från vad som bestämts i sådan plan.

Avser arbetsplan endast ombyggnad eller förbättring av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till fastighet, av vilken mark skall tagas i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. Vad som sagts nu gäller i fråga om kompletterande arbetsplan även i andra fall samt äger vidare tillämpning på arbetsplan som innefattar endast ändring av arbetsplan för ännu ej färdigställt vägbyggnadsföretag.

Vid utarbetande av *en* arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om *en* arbetsplan för väg, som enligt *detaljplan* skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i områdesbestämmelser.

Avser arbetsplan endast ombyggnad av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till *en* fastighet, av vilken mark skall *tas* i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. Detta skall även tillämpas på *en* arbetsplan som innefattar endast ändring av planen för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.

17§

Arbetsplan skall utställas för granskning.

Arbetsplan för väg, som enligt *fastställd generalplan eller enligt stadsplan eller byggnadsplan* skall ingå i trafikled eller annan allmän plats, behöver *icke* utställas, om den ej avviker från vad som bestämts i sådan plan.

Ej heller behöver arbetsplan som avser endast ombyggnad eller förbättring av väg utställas, om ej mark behöver tagas i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller om sådant ianspråktagande skriftligen medgivits av berörda

En arbetsplan skall ställas ut för granskning.

En arbetsplan för väg, som enligt *detaljplan* skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i områdesbestämmelser, behöver *inte* ställas ut.

Inte heller behöver *en* arbetsplan som avser endast ombyggnad av väg ställas ut, om *inte* mark behöver *tas* i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller om ett sådant ianspråktagande skriftligen medgivits av berörda fastighetsäga-

fastighetsägare och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt. Under samma förutsättningar kan utställelse underlåtas i fråga om *kompletterande arbetsplan även i andra fall samt i fråga om arbetsplan som innefattar endast ändring av arbetsplan för ännu ej färdigställt vägbyggnadsföretag.*

re och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt. Under samma förutsättningar kan utställelse underlåtas i fråga om *en* arbetsplan som innefattar endast ändring av *planen* för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.

18 §⁴

Arbetsplan fastställs av *statens* vägverk efter samråd med länsstyrelsen. *Har vägverket och länsstyrelsen* olika uppfattning, *hänskjutes* frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning.

I fall då utställelse underlåtits med stöd av 17 § tredje stycket behöver fastställelse *ej* ske.

Beslut om fastställelse av arbetsplan är förfallet, om *ej* inom fem år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit i sin helhet tydligt utmärkt på marken och i arbetsplanen *angivet* vägbyggnadsarbete påbörjats. Om synnerliga skäl föreligger, kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vägverket förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

Arbetsplan fastställs av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. *Om vägverket och länsstyrelsen* har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning.

I *sådana* fall då utställelse *har* underlåtits med stöd av 17 § tredje stycket behöver fastställelse *inte* ske.

Ett beslut om fastställelse av *en* arbetsplan är förfallet, om *inte* inom fem år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning *har* blivit i sin helhet tydligt utmärkt på marken och *det* i arbetsplanen *angivna* vägbyggnadsarbetet *har* påbörjats. Om synnerliga skäl föreligger, kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vägverket förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

19 §

Byggande av väg får påbörjas först sedan arbetsplan, *som ej endast är förberedande*, upprättats och, *i fall då så behövs*, blivit fastställd.

Byggande av väg får påbörjas först sedan arbetsplan *har* upprättats och, *när det behövs*, *har* blivit fastställd.

22 §⁵

Fråga om förändring av enskild väg till allmän prövas av *statens* vägverk efter samråd med länsstyrelsen. *Har vägverket och länsstyrelsen* olika uppfattning, *hänskjutes* frågan till regeringens prövning.

Fråga om förändring av enskild väg till allmän prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. *Om vägverket och länsstyrelsen* har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan till regeringens prövning.

⁴ Senaste lydelse 1981: 861.

⁵ Senaste lydelse 1981: 861.

Regeringen kan förordna att fråga om förändring av enskild väg till allmän i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

23 §

Gata inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, kan under förutsättning som anges i 21 § förklaras tillika vara allmän väg. Bestämmelserna i 22 § äger motsvarande tillämpning på ärende om sådan förklaring.

Under de förutsättningar som anges i 21 § kan i de fall staten är väghållare en gata inom ett område med detaljplan förklaras tillika vara allmän väg. Bestämmelserna i 22 § tillämpas på ärende om en sådan förklaring.

26 §

Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick genom underhåll, reparation och andra åtgärder.

Genom renhållning skall vägområdet hållas i sådant skick att skäliga sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Detsamma gäller i fråga om mark till en bredd av 25 meter intill parkeringsplats eller rastplats som är väganordning, i den mån allmänheten har tillträde till marken. I fråga om område med stadsplan eller byggnadsplan äger detta stycke tillämpning endast på vägområde för motorväg eller motortrafikled.

De åtgärder som behövs för ändamål som anges i första och andra styckena räknas till drift av väg. Om särskilda skäl föreligger, kan länsstyrelsen medge inskränkning i skyldigheten att vidtaga sådana åtgärder. Länsstyrelsen meddelar därvid de föreskrifter som behövs.

Genom renhållning skall vägområdet hållas i ett sådant skick att skäliga sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Detsamma gäller i fråga om mark till en bredd av 25 meter intill parkeringsplats eller rastplats som är väganordning, i den mån allmänheten har tillträde till marken. Inom områden med detaljplan gäller detta stycke endast vägområden för motorväg eller motortrafikled.

De åtgärder som behövs för sådana ändamål som anges i första och andra styckena räknas till drift av väg. Till drift av väg räknas också serviceåtgärder och förbättringsåtgärder. Om särskilda skäl föreligger, kan vägverket besluta om inskränkning i skyldigheten att vidta åtgärder för drift av väg. Vägverket meddelar därvid de föreskrifter som behövs.

27 §

Statens skyldighet att inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, ombesörja drift av allmän väg, som upplåtits till gata, begränsas av byggnadslagen (1947:385). Detsamma gäller i fråga om gata, som förklarats tillika vara allmän väg.

Inom område med detaljplan, där kommunen är huvudman för allmänna platser och staten är väghållare, begränsas statens skyldighet att ombesörja drift av allmän väg av 6 kap. 29 § andra stycket plan- och bygglagen (0000:000). Detsamma gäller i fråga om gata, som har förklarats tillika vara allmän väg.

28 §

Behöver för väganordning, vars utförande ingår i drift av väg, *tagas* i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen, skall upprättas arbetsplan, vari anges den mark som behöver *tagas* i anspråk. Bestämmelserna i 13, 14 och 16–20 §§ *äger motsvarande tillämpning på planen. Denna skall därvid såvitt angår tillämpningen av 16 § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket anses som sådan arbetsplan som avser endast ombyggnad eller förbättring* av väg.

Behöver för *en* väganordning, vars utförande ingår i drift av väg, *tas* i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen, skall upprättas *en* arbetsplan, vari anges den mark som behöver *tas* i anspråk. Bestämmelserna i 13, 14 och 16–20 §§ *skall därvid tillämpas. Såvitt angår tillämpningen av 16 § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket skall arbetsplanen anses som en sådan plan som avser endast ombyggnad av väg.*

33 §

I fråga om mark till väg, som enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan är avsedd till gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde, *äger 30–32 §§ ej tillämpning*, sedan marken tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål.

I fråga om mark till väg, som enligt *en detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser* är avsedd till allmän plats, *tillämpas inte 30–32 §§*, sedan marken tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål.

39 §

Enskild körväg får *ej* anslutas till allmän väg utan länsstyrelsens tillstånd. *Ej* heller får utan sådant tillstånd enskild körvägs anslutning till allmän väg ändras. Vad som sagts nu *äger motsvarande tillämpning på sådan utfart från fastighet och sådan brygga* som kan användas för körtrafik.

En enskild körväg får *inte* anslutas till *en* allmän väg utan *väghållningsmyndighetens* tillstånd. *Inte* heller får utan sådant tillstånd *en* enskild körvägs anslutning till *en* allmän väg ändras. Vad som sagts nu gäller också i fråga om sådana *utfarter från fastigheter* och sådana *bryggor* som kan användas för körtrafik.

Vid behandling av fråga om tillstånd enligt första stycket skall länsstyrelsen pröva om den tilltänkta åtgärden är lämplig med hänsyn till trafiksäkerheten och framkomligheten på den allmänna vägen. I samband med tillstånd kan länsstyrelsen meddela föreskrift om väganslutningens läge och utförande i övrigt.

Vid behandling av *en* fråga om tillstånd enligt första stycket skall *väghållningsmyndigheten* pröva om den tilltänkta åtgärden är lämplig med hänsyn till trafiksäkerheten och framkomligheten på den allmänna vägen. I samband med tillstånd kan *väghållningsmyndigheten* meddela föreskrifter om väganslutningens läge och utförande i övrigt.

40 §

Om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten eller framkomligheten på allmän väg, kan

Om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten eller framkomligheten på *en* allmän väg, kan

länsstyrelsen förordna att enskild vägs anslutning till den allmänna vägen skall spärras av eller ändras genom väghållningsmyndighetens försorg. Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på utfart från fastighet och på brygga.

väghållningsmyndigheten förordna att en enskild vägs anslutning till den allmänna vägen skall spärras av eller ändras och verkställa förordnandet. Vad som sagts nu gäller också i fråga om utfarter från fastigheter och bryggor.

41 §

I samband med tillstånd enligt 39 § eller i stället för förordnande enligt 40 § eller i samband med förordnande enligt 40 § om ändring av anslutning kan *länsstyrelsen* i fråga om enskild väg meddela *trafikföreskrift* varigenom trafik med *motordrivet* fordon på vägen eller del därav *förbjudes* eller *inskränkes*. Om särskilda skäl *föreligger*, kan *länsstyrelsen* för visst ändamål medge undantag från sådan *trafikföreskrift*.

I samband med tillstånd enligt 39 § eller i stället för förordnande enligt 40 § eller i samband med förordnande enligt 40 § om ändring av anslutning kan *väghållningsmyndigheten* i fråga om en enskild väg meddela *trafikföreskrifter* varigenom trafik med *motordrivna* fordon på vägen eller del därav *förbjuds* eller *inskränks*. Om *det finns* särskilda skäl, kan *väghållningsmyndigheten* medge undantag från sådana *trafikföreskrifter*.

42 §

Bestämmelserna i 39–41 §§ gäller *ej* i fråga om *enskild väg* som är *upptagen* i *fastställd generalplan* eller i *stadsplan* eller *byggnadsplan*.

Bestämmelserna i 39–41 §§ gäller *inte* i fråga om *ensklida vägar* som är *redovisade* i *detaljplan* eller *förutsatta* i *områdesbestämmelser*.

43 §

Inom vägområde får *ej* utan *länsstyrelsens* tillstånd *åtgärdas* åtgärd eller *förekomma* anordning, som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande. I samband med tillstånd meddelar *länsstyrelsen* de *föreskrifter* som behövs. Tillstånd kan när som helst återkallas.

Inom ett vägområde får *inte* utan *väghållningsmyndighetens* tillstånd

1. *uppföras* byggnader, göras tillbyggnader eller *utföras* andra anläggningar eller anordningar,

2. *vidtas* andra åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten eller vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande.

I samband med tillstånd får *väghållningsmyndigheten* meddela de *föreskrifter* som behövs. Ett tillstånd kan när som helst återkallas.

Första stycket gäller *ej* åtgärd eller anordning, som är nödvändig för vägarbete som *utföres* genom *väghållningsmyndighetens* försorg eller för arbete som avses i 44 §. Första stycket gäller *ej* heller sådan grind eller bom, som behövs vid korsning mellan väg och järnväg, spårväg eller vattenväg eller för

Bestämmelserna i första stycket gäller *inte* för sådant arbete som avses i 44 §.

gränsbevakningen eller försvaret.

Om tillstånd saknas eller har återkallats, får väghållningsmyndigheten vidta de åtgärder som behövs för rättelse.

44 §

Elektrisk ledning, vattenledning eller annan ledning får ej dragas inom vägområde, om ej väghållningsmyndigheten medgivit det eller, när tillstånd enligt lag eller annan författning lämnats i annan ordning, anmälan om arbetet gjorts hos väghållningsmyndigheten. Väghållningsmyndigheten meddelar de föreskrifter om arbetets bedrivande och om rätt till upplag eller annan anordning som, utöver vad som är särskilt föreskrivet, behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om arbete på redan dragen ledning. Påkallas på grund av inträffad skada skyndsam reparation av ledning som dragits inom vägområde och skulle dröjsmål med arbetets igångsättande vålla avsevärd olägenhet, får arbetet påbörjas utan att tillstånd meddelats av väghållningsmyndigheten eller anmälan om arbetet gjorts hos denna enligt första stycket. Ledningens ägare skall dock snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

Inom ett vägområde får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd

1. dras elektriska ledningar, vattenledningar eller andra ledningar,

2. utföras arbeten på en redan dragen ledning.

Väghållningsmyndigheten får meddela de föreskrifter om arbetet och om rätt till upplag eller annan anordning som behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte när tillstånd har meddelats enligt annan lag eller författning och anmälan om arbetet har gjorts hos väghållningsmyndigheten.

Om det på grund av inträffad skada krävs skyndsam reparation av en ledning som har dragits inom ett vägområde får arbetet påbörjas utan tillstånd eller anmälan. Ledningens ägare skall i så fall snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

45 §

Ljusplanering, som kan menligt påverka ljusförhållandena för trafiken på väg, får ej utan länsstyrelsens tillstånd finnas anbringad in till vägområdet. I samband med tillstånd meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Första stycket gäller ej ljusplanering inom område med stadsplan eller byggnadsplan.

Intill ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd

1. uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller anordningar eller vidtas andra sådana åtgärder som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande,

2. finnas anbringade ljusplaneringar som försämrar ljusförhållandena för trafiken på vägen.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs. Ett tillstånd kan när som helst återkallas.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan och inte heller i fråga om åtgärder för vilka bygglov krävs.

Om tillstånd saknas eller har återkallats får länsstyrelsen meddela beslut om att rättelse skall ske genom väghållningsmyndighetens försorg. I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

46 §

Tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål får ej utan länsstyrelsens tillstånd finnas anbringad utomhus intill vägområde på mindre avstånd än 50 meter från vägområdet. Vad som sagts nu gäller ej anordning, som är anbringad på byggnad och som tjänar till upplysning om på stället bedriven affärsrörelse eller annan verksamhet, och ej heller anslagstavla för meddelanden rörande kommunala angelägenheter, föreningssammanträden, auktioner eller dylikt. I samband med tillstånd meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

I fråga om område med stadsplan eller byggnadsplan äger första stycket tillämpning endast på anordning intill vägområde för motorväg eller motortrafikled.

Inom ett avstånd av 50 meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd skyltar eller därmed jämförliga anordningar för reklam, propaganda eller liknande ändamål finnas uppsatta utomhus.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte

1. inom områden med detaljplan eller

2. för sådana anordningar som är uppsatta på byggnader för upplysning om affärsrörelse eller annan verksamhet på stället eller

3. för anslagstavlor för meddelanden som rör kommunala angelägenheter, föreningssammanträden, auktioner eller dylikt.

47 §

Inom ett avstånd av tolv meter från vägområde får utan länsstyrelsens tillstånd ej uppföras byggnad och ej heller förekomma annan anordning, som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Om det är nödvändigt av hänsyn till trafiksäkerheten, kan länsstyrelsen föreskriva ökning av avståndet, dock högst till 50 meter. Vid korsning i samma plan mellan allmänna vägar, mellan allmän väg och enskild allmänneligen befaren väg eller mellan allmän väg och järnväg eller spår-

Inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller anordningar eller vidtas andra sådana åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

Vid korsning i samma plan mellan en allmän väg och en

väg får ej utan länsstyrelsens tillstånd byggnad uppföras eller annan för trafiksäkerheten menlig anordning förekomma intill vägområde innanför räta linjer mellan punkter, som är belägna i de korsande vägarnas mittlinjer 75 meter från korsningen.

Stängsel, som kan förorsaka snösamling på väg, får ej förekomma intill vägområde utan länsstyrelsens tillstånd.

I samband med tillstånd enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

1. annan allmän väg,
2. enskild väg som i större utsträckning används av allmänheten för trafik,

3. järnväg,

4. spårväg

får inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller anordningar eller vidtas andra sådana åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Tillstånd krävs inte för åtgärder som skall utföras utanför i första stycket angivet område och utanför de räta sammanbindningslinjerna mellan punkter, som är belägna i de korsande vägarnas mittlinjer 75 meter från korsningen.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Bestämmelserna i första och andra styckena om krav på tillstånd av länsstyrelsen gäller inte inom områden med detaljplan. De gäller inte heller i fråga om åtgärder för vilka bygglov krävs.

48 §

Från det beslut om fastställande av arbetsplan vunnit laga kraft till dess vägföretaget slutförts, får inom det i arbetsplanen upptagna vägområdet ej utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad eller vidtagas åtgärd, som kan väsentligt försvåra området användning för vägändamål.

För tid som anges i första stycket äger bestämmelserna i 47 § första stycket om förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnad motsvarande tillämpning.

Inom det i en arbetsplan angivna vägområdet får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd uppföras byggnader, göras tillbyggnader, utföras andra anläggningar eller anordningar eller vidtas andra sådana åtgärder, som kan väsentligt försvåra området användning för vägändamål. Förbudet gäller från det att beslutet om fastställelse av arbetsplanen har vunnit laga kraft till dess att vägområdet har tagits i anspråk för väg.

För tid som anges i första stycket gäller bestämmelserna i 47 § första och andra styckena om förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnader, göra tillbyggnader, utföra andra anläggningar eller an-

Förbud enligt första eller andra stycket upphör att gälla, när beslut om fastställande av arbetsplan upphävs eller förfaller.

I samband med tillstånd enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

ordningar eller vidta andra sådana åtgärder.

Förbud enligt första eller andra stycket upphör att gälla, när beslut om fastställelse av en arbetsplan upphävs eller förfaller.

I samband med tillstånd får väg- hållningsmyndigheten meddela de föreskrifter som behövs.

49 §

Sedan fråga väckts om byggande av väg, kan länsstyrelsen meddela förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnad på mark som kan antagas komma att ingå i vägområdet eller ligga i dess omedelbara närhet. Sådant förbud får ej meddelas för längre tid än tre år. Om synnerliga skäl föreligger, kan länsstyrelsen förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

Förbud enligt första stycket upphör att gälla, när beslut om fastställande av arbetsplan för vägbyggnadsföretaget vinner laga kraft.

I samband med tillstånd enligt första stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

50 §⁶

Utan hinder av 47–49 §§ får byggnad uppföras, anordning förekomma eller åtgärd vidtagas inom område med stadsplan eller byggnadsplan.

51 §

Förbud enligt 45–49 § gäller ej i fråga om byggnad eller annan anordning inom det förbudsbelagda området som lagligen påbörjats innan förbudet blev tillämpligt där.

Förbud enligt 45–48 § gäller inte i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder som lagligen har påbörjats innan de blev förbjudet.

52 §

Är lagligen påbörjad anordning belägen inom område där förbud enligt 45–47 § är tillämpligt och medför den på grund av ändrade

Om en byggnad, annan anläggning eller anordning som är belägen inom område som avses i 45–47 § på grund av ändrade förhål-

⁶ Senaste lydelse 1972: 786.

förhållanden eller i annat fall sådan olägenhet att begäran om tillstånd enligt 45–47 § skulle ha avslagits, kan länsstyrelsen meddela föreläggande om avlägsnande, ändring eller utbyte av anordningen eller om vidtagande av annan åtgärd. Vad som sagts nu gäller i fråga om byggnad endast, om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf kan länsstyrelsen utsätta vite.

landen eller av annan anledning har kommit att medföra sådana olägenheter att begäran om tillstånd enligt 45–47 § skulle ha avslagits, får länsstyrelsen meddela föreläggande att ta bort den eller vidta någon annan åtgärd med den. Beträffande byggnader får dock sådant föreläggande meddelas endast om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan.

53 §

Är det nödvändigt för vinnande av fri sikt eller är det annars påkallat av hänsyn till trafiksäkerheten, kan länsstyrelsen besluta att träd eller buske intill vägområde får avlägsnas eller kvistas genom väghållningsmyndighetens försorg.

Är sådan anordning intill väg som ej utgöres av byggnad till hinder för vägens drift, kan länsstyrelsen besluta att anordningen får avlägsnas genom väghållningsmyndighetens försorg.

I samband med beslut enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

Om träd eller buskar intill ett vägområde medför olägenheter för trafiksäkerheten, får länsstyrelsen besluta att träden eller buskarna skall avlägsnas eller kvistas genom väghållningsmyndighetens försorg. I samband med beslutet får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

54 §

Intill vägområde får ej upptagas grop eller grav som kan medföra fara för vägens bestånd.

57 §

Har mark till väg enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan tagits i anspråk av kommunen för gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen ersättnings- och inlösningskyldighet enligt 55 och 56 §§, oavsett att vägrätten upphört till följd av 33 §.

Om mark till väg inom en detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen ersättnings- och inlösningskyldighet enligt 55 och 56 §§, trots att vägrätten har upphört till följd av 33 §.

61 §⁷

Medför vägran av tillstånd som avses i 47 § första stycket att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av väghållaren för den skada de härigenom lider.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om tillstånd som avses i 48 § första eller andra stycket eller 49 § första stycket vägrats och förbud som avses i nämnda paragrafer varit gällande längre tid än fem år i följd.

Om vägran av tillstånd som avses i 47 § medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av väghållaren för den skada de härigenom lider.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också, om tillstånd som avses i 48 § har vägrats och förbud som avses i den paragrafen har gällt längre tid än fem år i följd.

63 §

Väghållaren skall ersätta skada till följd av att han förvärvat rätt att inrätta särskild vinterväg, rätt att nyttja mark i närheten av vägområde för upplag eller liknande ändamål i samband med byggande av väg, rätt att anordna tillfällig väg, rätt att intill vägområde uppsätta snöskärm eller rätt till täkt för drift av väg. Han skall också ersätta skada till följd av åtgärd som avses i 34 eller 53 §. För skada till följd av åtgärd som avses i 53 § första stycket utgår ersättning dock endast om skadan är avsevärd. Vad som sagts nu gäller ej, om det avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning icke skall lämnas.

Väghållaren skall ersätta skador till följd av att han har förvärvat rätt

- 1. att inrätta särskild vinterväg,*
- 2. att nyttja mark i närheten av vägområde för upplag eller liknande ändamål i samband med byggande av väg,*
- 3. att anordna tillfällig väg,*
- 4. att intill vägområde sätta upp snöskärm,*
- 5. till täkt för drift av väg.*

Väghållaren skall också ersätta skador till följd av åtgärder som avses i 34 §, 45 § fjärde stycket eller 53 § eller till följd av ett föreläggande som har meddelats med stöd av 52 §. För skador som har uppstått till följd av åtgärder som avses i 53 § utgår ersättning endast om skadorna är avsevärda.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte om det har avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte skall lämnas.

64 §

Skada till följd av föreläggande som meddelats med stöd av 52 § skall ersättas av väghållaren.

Föreläggande enligt 52 § får förenas med vite eller med föreskrift att åtgärden, om föreläggandet inte följs, kan komma att utföras

⁷ Senaste lydelse 1972: 786.

genom väghållningsmyndighetens försorg på den försumliges bekostnad.

Följs inte ett föreläggande som innebär att åtgärden kan utföras genom väghållningsmyndighetens försorg skall länsstyrelsen, om det inte finns skäl till annat, besluta att åtgärden skall utföras och hur det skall ske. Därvid skall länsstyrelsen se till att oskäligen kostnader inte uppstår.

I beslut om föreläggande enligt första stycket eller beslut enligt andra stycket får förordnas att beslutet skall gälla omedelbart.

65 §

Vad som avtalats eller uppenbarligen förutsatts *skola* gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare i fråga om ersättning enligt 55, 58, 61, 63 eller 64 § gäller även mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt till fastigheten eller anordningen.

Vad som *har* avtalats eller uppenbarligen förutsatts gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare i fråga om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § gäller även mot den som efter det rätten till ersättning uppkom *har* förvärvat sakägarens rätt till fastigheten eller anordningen.

66 §

Har överenskommelse *ej* träffats om ersättning enligt 55, 58, 61, 63 eller 64 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även *väghållare* kan på sätt *som nu sagts* påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

Har överenskommelse *inte* träffats om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även *väghållaren* kan på *samma* sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

68 §⁸

Om borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *ej* skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersätt-

Om *en* borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *inte har* skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersätt-

⁸ Senaste lydelse 1972: 786.

ning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning *ej blivit prövad* av domstol. I fråga om gottgörelse *som nu sagts* äger 65 § *mot-svarande tillämpning* på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Har mark till väg *enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan* tagits i anspråk av kommunen *för gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde*, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen skyldighet enligt första stycket, *oavsett* att vägrätten upphört till följd av 33 §.

Talan om gottgörelse *väcks* vid fastighetsdomstol som anges i 66 §.

ning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning *inte har prövats* av domstol. I fråga om *sådan* gottgörelse *skall* 65 § *tillämpas* på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Om mark till väg *inom en detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser* har tagits i anspråk av kommunen *som allmän plats*, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen skyldighet enligt första stycket, *trots* att vägrätten *har upphört* till följd av 33 §.

Talan om gottgörelse *väcks* vid *den* fastighetsdomstol som anges i 66 §.

70 §

Har kommun enligt 7 § tillhandahållit staten mark för väg, är kommunen berättigad att av staten erhålla ersättning för skäligen kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning *göres* hos *statens vägverk*. Kan överenskommelse *ej träffas*, *väcks* talan om ersättning vid fastighetsdomstol som anges i 66 §.

Om en kommun enligt 7 § *har* tillhandahållit staten mark för väg, är kommunen berättigad att av staten erhålla ersättning för skäligen kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning *görs* hos *vägverket*. *Om en* överenskommelse *inte* kan träffas, *väcks* talan om ersättning vid *den* fastighetsdomstol som anges i 66 §.

71 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader *dömes* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud i 39, 43–48 eller 54 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 39 eller 43–49 §.

Till böter *dömes* den som bryter mot trafikföreskrift som meddelats med stöd av 41 §.

Till böter eller fängelse i högst sex månader *döms* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot *ett* förbud i 39 eller 43–48 § eller mot *en* föreskrift eller *ett* förbud som *har* meddelats med stöd av 39 eller 43–48 §.

Till böter *döms* den som bryter mot *en* trafikföreskrift som *har* meddelats med stöd av 41 §.

72 §⁹

Uppförs byggnad eller utförs ledningsarbete i strid mot 43, 44, 47 eller 48 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 43, 44 eller 47–49 §, får tingsrätten meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981:847).

Bryter någon mot förbud i 43, 45–48 eller 54 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 43 eller 45–48 § och är det ej fråga om byggnads uppförande, får kronofogdemyndigheten föranstalta om rättelse.

Efterkoms ej föreläggande enligt 52 §, skall kronofogdemyndigheten på anmodan av länsstyrelsen ombesörja att åtgärd vidtages.

Polismyndighet skall lämna den handräckning som behövs för vidtagande av åtgärd som avses i 34, 40 och 53 §§.

Utförs ledningsarbete eller uppförs en byggnad i strid mot 44, 47 eller 48 § eller mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 44, 47 eller 48 §, får tingsrätten meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981:847).

Om någon bryter mot ett förbud i 46–48 § eller mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 46–48 § och är det inte fråga om uppförande av en byggnad, får kronofogdemyndigheten vidta åtgärd för rättelse.

Kronofogdemyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att beslut av länsstyrelsen enligt 64 § andra stycket skall kunna genomföras.

Polismyndigheten skall lämna väghållningsmyndigheten det biträde som behövs för att åtgärder som avses i 34, 40, 43, 45 eller 53 § skall kunna vidtas.

73 §

Talan mot väghållningsmyndighets beslut enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Väghållningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos vägverket genom besvär.

74 §¹⁰

Talan mot länsstyrelsens beslut enligt 37, 38, 45–47 §, 48 § andra stycket, 52 eller 53 § föres hos kammarrätten genom besvär.

Talan mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag än som avses i första stycket föres hos regeringen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt 37, 38, 45–47 §, 48 § andra stycket, 52, 53 § eller 64 § andra stycket får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

75 §¹¹

Talan mot statens vägverks beslut enligt denna lag föres hos regeringen genom besvär.

Vägverkets beslut enligt 39, 40, 41, 43, 44 § eller 48 § första stycket får inte överklagas.

⁹ Senaste lydelse 1981: 861.

¹⁰ Senaste lydelse 1981: 861.

¹¹ Senaste lydelse 1981: 861.

Andra beslut av vägverket enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

76 §

Statens vägverk får föra talan mot länsstyrelses beslut enligt denna lag.

Statens naturvårdsverk och länsvägnämnd får föra talan mot sådant vägverkets eller länsstyrelses beslut enligt denna lag, som berör dess verksamhetsområde.

Vägverket får överklaga länsstyrelsens beslut enligt denna lag.

Statens naturvårdsverk och en länsvägnämnd får överklaga sådana beslut av väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse enligt denna lag, som berör naturvårdsverkets eller nämndens verksamhetsområde.

77 §

Beslut i fråga om tillstånd enligt 39, 43 eller 45–49 § och statens vägverks beslut i fråga om fastställelse av arbetsplan för väg, förändring av enskild väg till allmän, förklaring att gata tillika skall vara allmän väg eller indragning av väg blir gällande när beslutet vinner laga kraft. I beslut om tillstånd kan dock förordnas att beslutet skall lända till efterrättelse omedelbart.

Annat beslut enligt denna lag än som avses i första stycket länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas i beslutet.

Ett beslut i fråga om tillstånd enligt 39, 43 eller 45–48 § och vägverkets beslut i fråga om fastställelse av en arbetsplan för väg, förändring av en enskild väg till allmän, förklaring att en gata tillika skall vara allmän väg eller indragning av en väg blir gällande när beslutet vinner laga kraft. I ett beslut om tillstånd får dock förordnas att beslutet skall gälla omedelbart.

Andra beslut enligt denna lag än som avses i första stycket gäller omedelbart, om inte något annat förordnas i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.
2. I ärenden om tillstånd som alltjämt skall prövas enligt väglagen skall, om ärendet avgjorts i första instans före ikraftträdandet, äldre bestämmelser tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak.
3. Beträffande mål om ersättning enligt 61 § väglagen, i vilka talan har väckts före ikraftträdandet, skall äldre bestämmelser tillämpas i fråga om målens prövning i sak.
4. Förbud enligt 49 § skall fortsätta att gälla längst till utgången av år 1989.

Lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar

Härigenom föreskrivs att 1, 4, 71, 75, 78, 84, 100 och 102–105 §§ lagen (1939: 608) om enskilda vägar skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Denna lag avser enskild väg, som för en eller flera fastigheter är till nytta vare sig för utfart, hemkörslor eller eljest.

Vad i denna lag stadgas angående fastighet gälle även beträffande gruva och skall, där omständigheterna prövas därtill föranleda, tillämpas jämväl å sådan byggnad eller industriell anläggning, som tillhör annan än ägaren till grunden.

Bestämmelserna i 2–4 kap. äga icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 eller 85 § anordnades i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för området icke medföra, att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Vad i 5 kap. stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i stadsplan eller byggnadsplan.

Bestämmelserna i 2–4 kap. gäller inte inom områden med detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser. Beslut att anta en sådan detaljplan för ett område medför inte, att vad som tidigare enligt denna lag bestämts i fråga om fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla såvida inte med stöd av 65 eller 85 § bestäms något annat.

Bestämmelserna i 5 kap. gäller inte inom områden med detaljplan.

Denna lag skall icke verka rubbning av vad som finnes särskilt stadgat om rätt till väg eller om väghållningsskyldighet i vissa fall, ej heller inskränkning i den omfattning i vilken det enligt vedertagna allmänna rättsgrundsatser är lovligt för envar att färdas över annans ägor.

4 §²

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen må utan oskäligh kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad där om är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 3 kap. föreskrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning

Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får väg inte byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning än som avses i andra

¹ Senaste lydelse 1972: 788.

² Senaste lydelse 1954: 197.

vid utförande av vägföretag.

stycket skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

Vägunderhåll och vinterväghållning skola utföras på sätt vägens ändamål fordrar.

Vid väghållning skall iakttas vad om fasta fornlämningar, naturminnesmärken och nationalparker är särskilt stadgat.

71 §³

Beträffande område på landet eller i stad, inom vilket tätare bebyggelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkomma, må i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (vägförening) med ändamål att ombesörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklaras skola anses såsom föreningens vägar, samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

Finnes inom vägförenings område mark, som i byggnadsplan avsetts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta jämväl iordningställande och underhåll av dylik plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla beträffande sådan allmän plats.

För område, inom vilket tätare bebyggelse har uppkommit eller kan väntas uppkomma inom nära förestående tid, får i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del är belägna inom området, skall utgöra en samfällighet (vägförening) med ändamål att ombesörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklaras skola anses såsom föreningens vägar, samt att handha de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

Finns inom en vägförenings område mark, som i en detaljplan där kommunen inte är huvudman för allmänna platser, avsatts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta även iordningställande och underhåll av en dylik allmän plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla i fråga om en sådan allmän plats.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess nu angivna ändamål, föreningen dock obetaget att ombesörja vägbelysning.

75 §⁴

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller tagas i anspråk såsom vägförenings väg, äge föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång till sig lösa rätt att för ändamålet begagna vägmär-

Då det slutligen har avgjorts att en väg skall byggas eller tas i anspråk såsom vägförenings väg, får föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång lösa till sig rätt att för ändamålet begag-

³ Senaste lydelse 1954: 197.

⁴ Senaste lydelse 1954: 197.

ken eller den befintliga vägen. Medför vägens *anläggning* eller övertagande till väghållning *jämväl* nytta för den till ersättning *berättigade*, skall hänsyn *därtill tagas vid ersättningsens bestämmande*. För *föreningens* rätt att begagna befintlig väg skall *ej, med mindre* särskilda skäl *därtill äro, gäldas* ersättning till *fastighet*, som ingår i föreningen. Att mark *jämväl* i vissa andra fall *må tagas* i anspråk utan ersättning, *därom* stadgas i byggnadslagen.

na vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens *anläggande* eller övertagande till väghållning *även* nytta för den *som är berättigad* till ersättning, skall hänsyn *tas* till det, när ersättningen *bestäms*. För rätt för *föreningen* att begagna en befintlig väg skall *inte, om det inte föreligger* särskilda skäl *till det, betalas* ersättning till *fastigheter*, som ingår i föreningen. *Bestämmelser om att mark även i vissa andra fall får tas* i anspråk utan ersättning *finns i plan- och bygglagen (0000:000)*.

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

Över vägförenings väg må grind eller led ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

78 §⁵

Finner länsstyrelse anledning till antagande att förhållandena *å* viss ort inom länet *påkalla bildande av* vägförening, skall frågan *företagas till handläggning* vid förrättning i den ordning *nedan* omförmäles.

Finner länsstyrelsen anledning till antagande att förhållandena *på* viss ort inom länet *påkallar att en* vägförening *bildas*, skall frågan *tas upp och handläggas* vid förrättning i den ordning *som föreskrivs i det följande*. Detsamma skall gälla om en ägare till fastighet, som enligt en detaljplan helt eller till viss del skall användas till en sådan väg eller annan allmän plats, för vilken kommunen inte är huvudman, begär det och det inte är uppenbart onödigt.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, envar i vad frågan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola bestämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 29–31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnads-

⁵ Senaste lydelse 1971: 1049.

nämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

Ersättning enligt femte stycket skall, liksom annan kostnad som föranleds av förrättningen, betalas av vägföreningen eller, om en vägförening inte kommer till stånd, av staten. Om en kostnad föranletts uteslutande av en viss sakägares yrkande eller bestridande, får dock, om så anses skäligt, sakägaren förpliktas att betala kostnaden.

84 §⁶

Då slutligen avgjorts att vägförening skall bildas samt förrättningskartan i erforderlig mån kompletterats, skola kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och i 80 § omförmälda förteckningar jämte beslut, som må hava meddelats över utlåtandet, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen ävensom till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle, som nu nämnts, skola kartkopia och avskrift av handlingarna tillställas både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

Då det slutligen har avgjorts att en vägförening skall bildas samt förrättningskartan har kompletterats i erforderlig mån, skall kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och av de förteckningar som nämns i 80 § jämte beslut, som kan ha meddelats över utlåtandet, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen, ävensom till fastighetsbildningsmyndigheten och fastighetsregistermyndigheten, om inte länsstyrelsen är fastighetsregistermyndighet, samt till byggnadsnämnden.

⁶ Senaste lydelse 1954: 197.

100 §⁷

Där det *finnes* påkallat för *tillgodosedande* av trafiksäkerheten *äger* länsstyrelse med *avseende* å viss enskild väg inom länet eller del av sådan väg förordna, att inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt *ej må* utan länsstyrelsens tillstånd uppföras *byggnad, uppsättas stängsel, som skymmer utsikten över vägbanan, eller vidtagas annan dylik* för trafiksäkerheten *menlig anordning*. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg *må* förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av rätta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Där det *är* påkallat för att *tillgodosedade* trafiksäkerheten *får* länsstyrelsen för viss enskild väg inom länet eller *en* del av *en* sådan väg förordna att *det* inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt *inte får* utan länsstyrelsens tillstånd uppföras *byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller anordningar eller vidtas andra sådana åtgärder* som kan inverka *menligt* på trafiksäkerheten. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg *får* förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av rätta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande, som avses i första stycket, skall länsstyrelsen verkställa erforderlig utredning samt därvid bereda de väghållningsskyldiga eller för dem utsedd styrelse, markägare och andra, som hava ett väsentligt intresse av frågan, tillfälle att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Om meddelat förordnande skall, utöver den underrättelse angående förordnandet som sker enligt allmänna bestämmelser, meddelande intagas i ortstidning. Därjämte skall förordnandet införas i länets författningssamling.

102 §⁸

Har ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket att å *fastighet uppföra byggnad eller eljest vidtaga i samma stycke omförmäld anordning* icke bifallits och medför detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, *äro* fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av *kronan* för den skada de härigenom *lida*.

Ersättning *varom sägs* i första stycket skall bestämmas att utgå på en gång; *dock må ersättningen*, om särskilda skäl *äro därtill*, på begä-

Har *en* ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket *inte* bifallits och medför detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, *är* fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av *staten* för den skada *som de lider* härigenom.

Ersättning *enligt* första stycket skall bestämmas att utgå på en gång. *Ersättningen får dock*, om särskilda skäl *föreligger*, på begä-

⁷ Senaste lydelse 1976: 639.

⁸ Senaste lydelse 1972: 788.

ran antingen av *kronan* eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för *kronan* eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan *kronan* och sakägare skall gälla *jämväl* mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

ran antingen av *staten* eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för *staten* eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad *som* i fråga om ersättning *har* avtalats eller uppenbarligen *har* förutsatts skola gälla mellan *staten* och sakägare skall gälla *även* mot den som efter det *att* rätten till ersättning uppkom *har* förvärvat sakägarens rätt *med* avseende *på* fastigheten.

103 §⁹

Är fastighetsägare jämlikt 102 § tillkommande ersättning bestämd att utgå på en gång och har fastigheten genom inskränkningen i förfoganderätten undergått sådan minskning i värde att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för borgenär, som då rätten till ersättning uppkom hade panträtt i fastigheten, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen; och skall om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat för det fall att nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes genom expropriation.

Om borgenär som avses i första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *ej* skett, har han rätt till gottgörelse av *kronan* för förlusten mot avskrivning å fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenär lider förlust därigenom att ersättning blivit för lågt beräknad och *ersättningen* till följd av överenskommelse mellan *kronan* och den ersättningsberättigade eller av annan anledning *ej* blivit *prövad* av domstol.

Om en borgenär som avses i första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *inte har* skett, har han rätt till gottgörelse av *staten* för förlusten mot avskrivning *på* fordringshandlingen. Detsamma gäller, om *en* borgenär lider förlust därigenom att *en* ersättning blivit för lågt beräknad och *den* till följd av överenskommelse mellan *staten* och den ersättningsberättigade eller av annan anledning *inte prövats* av domstol.

104 §¹⁰

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § bortskaffat eller ändrat befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av *kronan* för sina kostnader *här för ävensom* för den skada i övrigt som genom åtgärden *må* hava uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § *har* bortskaffat eller ändrat *en* befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av *staten* för sina kostnader *för detta och* för den skada i övrigt som genom åtgärden *kan ha* uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

⁹ Senaste lydelse 1972: 788.

¹⁰ Senaste lydelse 1954: 197.

105 §¹¹

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse *icke* träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till den fastighetsdomstol, inom vars domkrets den av förordnandet eller föreläggandet *berörda marken* är belägen. *Jämväl kronan äger påkalla* prövning av ersättningsfrågan *enligt vad nu sagts*. I fråga om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning gäller expropriationslagen (1972: 719) i tillämpliga delar. *Ogillas yrkande om ersättning i mål som ej anhängiggjorts av kronan*, tillämpas *dock* allmänna regler om rättegångskostnader. Om den som framställer ersättningsanspråk har haft skälig anledning att få sin talan prövad av domstol, får i stället efter omständigheterna förordnas, att *kronan* skall ersätta honom hans rättegångskostnad eller att vardera parten skall bära sin kostnad.

Kan överenskommelse *inte* träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till den fastighetsdomstol, inom vars domkrets den *mark som berörs* av förordnandet eller föreläggandet är belägen. *Även staten kan begära* prövning av ersättningsfrågan. I fråga om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning gäller expropriationslagen (1972: 719) i tillämpliga delar. *Om ett yrkande om ersättning i mål, som inte har anhängiggjorts av staten, ogillas, skall i stället* allmänna regler om rättegångskostnader tillämpas. Om den som framställer *ett* ersättningsanspråk har haft skälig anledning att få sin talan prövad av domstol, får i stället efter omständigheterna förordnas, att *staten* skall ersätta honom hans rättegångskostnad eller att vardera parten skall bära sin kostnad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

¹¹ Senaste lydelse 1972: 788.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 oktober 1985

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet R. Carlsson

Lagrådsremiss om ändringar i väglagen (1971: 948) och lagen (1939: 608) om enskilda vägar

1 Inledning

Regeringen beslöt den 23 maj resp. den 19 juni detta år att genom proposition föreslå riksdagen att anta dels ett förslag till ny plan- och bygglag, PBL (prop. 1985/86: 1), dels ett förslag till lag om hushållning med naturresurser m. m., NRL (prop. 1985/86: 3). Lagförslagen har granskats av lagrådet. PBL-förslaget grundades på PBL-utredningens betänkande (SOU 1979: 65 och 66) Ny plan- och bygglag och NRL-förslaget på departementspromemorian (Ds Bo 1984: 3) Förslag till lag om hushållning med naturresurser m. m. Både utredningens betänkande och departementspromemorian innehåller förslag till ändringar i väglagen i syfte att åstadkomma en anknytning mellan den lagen och PBL resp. NRL.

Genom beslut den 13 december 1984 samt den 25 april och den 13 juni 1985 remitterade regeringen till lagrådet förslag till vissa följdändringar med anledning av bl. a. förslagen till PBL och NRL.

I det följande tar jag upp de ändringar i väglagen (1971: 948) och lagen (1939: 608) om enskilda vägar som föranleds av PBL- och NRL-förslagen. Ändringarna innebär att de båda lagarna anpassas till PBL och NRL.

Vidare föreslår jag vissa ändringar i väglagen som grundas på en framställning av vägverket från 1983. Mina förslag i denna del går ut på att vissa beslutsbefogenheter förs över från länsstyrelserna till väghållningsmyndigheterna, att väghållningsmyndigheterna själva skall få ta bort otillåtna anordningar m. m. inom ett vägområde och att besvärsordningen i vissa avseenden ändras.

Slutligen föreslår jag vissa i huvudsak redaktionella ändringar i väglagen. Dessa förslag har tillkommit under ärendets beredning inom regeringskansliet.

En sammanställning av remissyttrandena över PBL-utredningens betänkande gavs ut i februari 1982 (SOU 1982: 9). En sammanställning av

remissyttrandena över departementspromemorian har gjorts inom bostadsdepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet angående NRL (Dnr F 309/84).

Remissyttranden över vägverkets framställning har avgetts av kammarrätten i Göteborg, trafiksäkerhetsverket, riksrevisionsverket, statens planverk, länsstyrelsernas organisationsnämnd, länsstyrelserna i Malmöhus, Örebro och Västerbottens län, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Riksförbundet för enskild väghållning samt Svenska kommunförbundet.

En sammanställning av remissyttrandena har gjorts och finns tillgänglig i ärendet (kommunikationsdepartementet dnr RS 1872/83).

Beträffande de ändringar som är föranledda av PBL- och NRL-förslagen har jag samrått med chefen för bostadsdepartementet.

2 Allmän motivering

I samband med regeringens beslut den 25 april 1985 att till lagrådet remittera bl. a. vissa följdändringar i annan lagstiftning med anledning av förslagen till PBL och NRL presenterade chefen för bostadsdepartementet kortfattat PBL och NRL. Vidare redovisades allmänt principerna för en samordning av PBL och NRL med annan lagstiftning (avsnitt 2 i lagrådsremissen den 25 april 1985). Jag hänvisar nu till vad som då anfördes.

Väglagen trädde i kraft den 1 januari 1972. Erfarenheterna av lagen är i huvudsak goda. Det finns emellertid ett visst moderniserings- och förenklingsbehov. Dessutom bör — såsom vägverket föreslagit — besvärsordningen för vissa typer av ärenden ändras. I detta sammanhang vill jag upplysa att jag under arbetets gång övervägt att inskränka regeringens befattning med ärenden enligt väglagen i större omfattning än vad vägverket föreslagit. Jag har emellertid kommit fram till att den ordning som nu föreslås bäst stämmer överens med de riktlinjer som har antagits av riksdagen (prop. 1983/84: 120, KU 23, rskr 250).

2.1 Väglagen

Sammanfattning

- Väglagen knyts an till NRL.
- Vägar får inte byggas i strid mot detaljplan eller områdesbestämmelser.
- Byggnader, andra anläggningar, anordningar eller åtgärder utanför vägområdet, för vilka bygglov krävs, skall inte längre prövas enligt väglagen av länsstyrelsen. Tillstånd av länsstyrelsen bibehålls dock för sådana anläggningar, anordningar och åtgärder som inte är bygglovspliktiga.
- Tillstånd beträffande byggnader, andra anläggningar, anordningar eller åtgärder inom vägområdet beslutas av väghållaren i stället för av länsstyrelsen. Därav följer att också kommuner som är väghållare enligt väglagen, s. k. egna väghållare, tar över länsstyrelsens beslutsbefogenheter i fråga om åtgärder m. m. inom vägområdet.

- Vaghållaren ges möjlighet att ta bort sådana byggnader, andra anläggningar eller anordningar inom vägområdet för vilka tillstånd saknas.
- Besvärssordningen förenklas. Vägverket blir enda och sista besvärinstans för tillståndsbeslut avseende åtgärder inom vägområdet. Det gäller
 - tillstånd att ansluta enskild väg (39 §)
 - avspärrning av enskild väg (40 §)
 - trafikföreskrifter för enskild väg (41 §)
 - tillstånd att vidta åtgärder m. m. inom vägområdet (43 §)
 - tillstånd att dra ledningar inom vägområdet (44 §)
 - tillstånd att uppföra byggnader m. m. inom fastställt vägområde för planerad väg (48 §).

2.1.1 Allmänt om väglagens samordning med PBL och NRL

Mitt förslag: Väglagen knyts an till NRL. Vägar får inte byggas i strid mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Skälen för mitt förslag: Väglagen gäller för allmänna vägar. Dessa vägar sköts dels av staten genom vägverket, dels av de kommuner som av regeringen har förordnats att vara vaghållare.

Ny väg får enligt väglagen anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan antas få synnerlig betydelse för det allmänna. Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad och förbättring av väg får ske när det är påkallat från allmän synpunkt. Fråga om byggande av väg prövas av vägverket efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattningar prövas frågan av regeringen.

Av väglagen framgår vidare att man vid byggande av väg skall se till att vägen får ett sådant läge och utförande att ändamålet med vägen vinnas med minsta intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad. Inom område med fastställd generalplan eller med stadsplan eller byggnadsplan skall väg byggas i överensstämmelse med planen. Gäller annars särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning, t. ex. regionplan, utomplansbestämmelser eller naturvårdsföreskrifter, skall väg läggas så att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Om särskilda skäl föreligger kan enligt 14 § undantag från planen eller bestämmelserna medges av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Även utan sådant medgivande får mindre avvikelser från nämnda planer göras om åtgärden är förenlig med planens syfte.

För byggande av väg skall upprättas en arbetsplan. I denna skall bl. a. anges den mark som behöver tas i anspråk för vägföretaget. När arbetsplanen utarbetas skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagens utformning ske med berörda fastighetsägare och myndigheter. Normalt skall arbetsplanen ställas ut för granskning och därefter fastställas av vägverket i samråd med länsstyrelsen. Med stöd av en fastställd arbetsplan får vaghållaren ta i anspråk mark som behövs för vägen. Härigenom uppkommer vägrätt för vaghållaren.

Väglagens samordning med PBL och NRL går i första hand ut på att hushållningsbestämmelserna i NRL samt planer enligt PBL skall beaktas också vid planering och byggande av väg. Samordning erfordras också mellan planmyndigheter och vägmyndigheter i fråga om samråd, beslutsbehörighet och rätt att överklaga. Slutligen gäller det att anpassa väglagens termer till de nya begrepp som finns i PBL och NRL.

I förslaget till NRL (1 kap. 2 §) föreskrivs att vissa bestämmelser i NRL skall tillämpas enligt vad som är föreskrivet i bl. a. PBL och väglagen. Av förslaget till PBL (2 kap. 2 §) framgår att NRL skall tillämpas vid kommunens planläggning för användningen av mark och vatten. Som chefen för bostadsdepartementet redovisat i samband med sin föredragning av förslaget till NRL bör kommunens ställningstaganden i översiktsplanen beaktas även vid beslut enligt annan lagstiftning än PBL i frågor som gäller markanvändning.

En vägs tillkomst, lokalisering och utförande påverkar i hög grad markanvändningen i kommunerna. Befintliga och planerade allmänna vägar redovisas redan nu regelmässigt i kommunernas översiktliga fysiska planering. Förslaget till PBL ger kommunerna ett ökat planeringsansvar och en starkare ställning när det gäller markanvändningen. Som underlag för bl. a. den kommunala planeringen enligt PBL skall vägmyndigheterna redovisa de markanvändningsanspråk som följer av planerna för vägbyggandet. Vaghållningsmyndigheterna skall därvid också ange de s. k. riksintressena. Chefen för bostadsdepartementet redovisade vid sin föredragning av NRL-förslaget hur underlaget arbetas fram och förs in i den kommunala planeringsprocessen.

För egen del vill jag framhålla att det redan i dag finns ett väl utvecklat samarbete mellan kommunerna och de statliga vaghållningsmyndigheterna. Tillämpningen av den nya lagstiftningen torde därför inte föranleda några svårigheter när det gäller vägfrågorna. En grundläggande princip i vägplaneringen är en stark lokal och regional förankring av vägbyggnadsplanerna. Den långsiktiga planeringen av vägbyggande — med tioåriga investeringsplaner — förstärker dessutom det lokala och regionala inflytandet samtidigt som förutsättningarna är gynnsamma att på ett mycket tidigt stadium klara ut eventuella meningsskiljaktigheter mellan staten och kommunerna.

I den obligatoriska översiktsplan, som varje kommun skall upprätta, kommer vägfrågorna att behandlas. Det kan då visa sig att vägmyndigheternas önskemål ibland står i konflikt med andra markanvändningsintressen. PBL och NRL bygger på ett aktivt samråd mellan staten och kommunerna i planlägningsfrågor. Detta förhållande och vad jag nyss anförde om den tioåriga vägplaneringen bör leda till att vägfrågorna i normalfallet kan klaras ut.

Det kan naturligtvis förekomma att vägfrågorna inte har kunnat lösas i översiktsplanen. Även i de fall en kommun inte har redovisat någon ståndpunkt i den aktuella vägfrågan i sin översiktsplan, t. ex. av det skälet att ett visst anspråk från vägmyndigheterna uppstår efter det att en kommun har antagit sin översiktsplan eller att man inte har kommit överens om

en gemensam standpunkt, är det naturligtvis viktigt att arbetsplaner enligt väglagen upprättas med beaktande av bestämmelserna i NRL.

Väglagen bör nu kompletteras med en bestämmelse som innebär att sådana markanvändningsbedömningar som förutsatts i NRL också görs vid beslut om byggande av väg. Därigenom kommer reglerna i NRL att tillämpas vid beslut enligt väglagen, oavsett om vägfrågorna har behandlats i kommunala fysiska planer eller inte.

Nuvarande krav i väglagen att väg skall byggas i överensstämmelse med fastställda planer enligt byggnadslagen bör ersättas med ett förbud att bygga en allmän väg i strid mot detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt PBL. I konsekvens med vad som föreslagits i PBL bör väghållningsmyndigheterna vid byggande av väg kunna göra mindre avvikelser från gällande detaljplan eller områdesbestämmelser medan den möjlighet att medge undantag från plan som finns i 14 § inte bör behållas. Det bör liksom nu ankomma på vägverket att efter samråd med länsstyrelsen bedöma hur ett vägbyggnadsföretag kan passas in i en detaljplan eller rymmas inom områdesbestämmelser.

I förslaget till PBL ges kommunerna ett övergripande ansvar för markplaneringen. Kommunerna bör därför ges rätt att överklaga sådana beslut av väghållningsmyndigheterna som rör kommunernas verksamhetsområde. Det kan t. ex. gälla beslut om fastställelse av vägarbetsplaner.

2.1.2 Samordningen mellan tillståndsprövningen enligt PBL och väglagen

Mitt förslag: Byggnader, andra anläggningar, anordningar eller åtgärder utanför vägområdet för vilka bygglov krävs skall inte längre prövas enligt väglagen. Tillstånd av länsstyrelsen skall dock fortfarande krävas för sådana anläggningar, anordningar och åtgärder som inte är bygglovspliktiga.

Skälen för mitt förslag: I väglagen finns bestämmelser som innebär förbud att utan särskilt tillstånd uppföra byggnader eller sätta upp skyltar, ljustanordningar och liknande anordningar i närheten av allmänna vägar. Förbuden som, frånsett förbudet mot skyltar vid motorväg eller motortrafikled, inte gäller inom områden med byggnadsplan eller stadsplan, har kommit till för att anordningar och åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten eller försvåra vägens drift skall kunna förhindras eller styras. Tillståndsgivande myndighet är länsstyrelsen. I anslutning till meddelade tillstånd kan länsstyrelsen meddela föreskrifter.

I detta sammanhang vill jag erinra om vad chefen för bostadsdepartementet uttalade om samordningen mellan PBL och väglagen i sitt anförande till propositionen om PBL (prop. 1985/86: 1 s. 106). Han uttalade därvid bl. a. följande.

PBL-utredningen har valt att låta föreskrifterna om byggnader finnas kvar i väglagen men föreslagit att reglerna om skyltar, reklamanordningar och liknande skall upphävas och att sådana frågor i fortsättningen skall

regleras endast genom PBL. Utredningens förslag i den här delen har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. Vägverket samt vissa länsstyrelser och vägförvaltningar anser emellertid att också bestämmelserna om skyltar bör behållas i väglagen. Kommunförbundet och några kommuner hävdar att även bestämmelserna om byggnader bör föras till PBL.

Enligt min mening finns det ingen anledning att ändra på de regler som gäller åtgärder inom ett vägområde, som väghållaren råder över med vägrätt. Det betyder att t. ex. bestämmelserna i 48 § med förbud i vissa fall att uppföra byggnader inom vägområden bör vara kvar i väglagen. Beträffande tavlor, skyltar o. d. finner jag det inte sakligt motiverat att föra över tillståndsprövningen till PBL. Med andra ord bör bestämmelserna i 45 och 46 §§ finnas kvar i väglagen. Det finns anledning att se annorlunda på byggnader och en rad andra anläggningar och anordningar som bör vara generellt prövningspliktiga enligt förslaget till PBL. När det gäller ansökningar om att få uppföra byggnader m. m. ankommer det enligt PBL på byggnadsnämnderna att göra en allsidig prövning av tillätlighet och lokalisering, där således även trafiksäkerhetsaspekter skall beaktas. Många kommuner är i dag väghållare enligt väglagen, och allmänt har kommunerna god kunskap om trafik- och trafiksäkerhetsfrågor. I ärenden hos byggnadsnämnden som kan beröra allmän väg är dessutom vägverket sakägare och kan bevaka att sådana frågor får en tillfredsställande lösning.

I översiktsplanen kommer såväl genomförda som planerade allmänna vägar att vara redovisade. Jag ser det också som självklart att kommunerna i översiktsplanen redovisar de särskilda restriktioner i fråga om bebyggelse som bör gälla i anslutning till allmänna vägar eller vägreservat. Om det behövs, kan översiktsplanens syfte säkerställas genom att områdesbestämmelser antas efter samråd med vägverket.

Det finns enligt min mening inte någon anledning att tro annat än att vägverket får gehör för sina synpunkter på trafiksäkerhetsfrågor vid behandlingen av översiktsplaner och områdesbestämmelser. Mot den här bakgrunden anser jag att utredningens skäl för att behålla dubbelprövningen av nya byggnader och vissa anordningar inte är tillräckligt starka. Kraven i väglagen på tillstånd av länsstyrelsen för att uppföra byggnader och andra anordningar intill eller i närheten av allmänna vägar bör därför upphävas i den mån det råder bygglovsplikt enligt PBL. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommunikationsdepartementet. Jag återkommer till dessa frågor i mitt blivande förslag till ändringar i annan lagstiftning.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att det inte finns skäl att med den nya ordningen behålla de nuvarande kraven i väglagen på tillstånd från länsstyrelsen när det gäller byggnader, andra anläggningar och anordningar, inklusive ledningar samt åtgärder intill vägar, i den mån de enligt förslaget till PBL skall prövas av byggnadsnämnden. När det gäller byggnader, andra anläggningar och anordningar, inklusive ledningar och åtgärder som inte är underkastade krav på bygglov, bör däremot den nuvarande ordningen med krav på länsstyrelsens tillstånd vara kvar i väglagen.

Beträffande tillstånd till åtgärder m. m. inom själva vägområdet har jag efter samråd med chefen för bostadsdepartementet kommit fram till att det nuvarande systemet med en dubbelprövning för åtgärder m. m. som kräver bygglov bör behållas. Jag återkommer till detta i nästa avsnitt.

Mitt förslag: Tillstånd beträffande byggnader, andra anläggningar eller andra åtgärder inom vägområdet beslutas av väghållaren i stället för av länsstyrelsen. Därav följer att också kommuner som är väghållare enligt väglagen, s. k. egna väghållare, tar över länsstyrelsens beslutsbefogenheter i fråga om åtgärder m. m. inom vägområdet.

Väghållaren ges befogenhet att ta bort sådana byggnader, andra anläggningar eller anordningar inom vägområdet för vilka tillstånd saknas.

Vägverkets förslag överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna har i stort tillstyrkt vägverkets förslag.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande bestämmelser beslutar länsstyrelsen i flertalet frågor som gäller ordnings- och säkerhetsföreskrifter inom vägområdet. Ärendena hos länsstyrelserna bereds och föredras genom vägförvaltningens försorg. Denna ordning har visat sig innebära att resurserna inte utnyttjas på bästa sätt och att handläggningstiden blir onödigt lång. Det finns därför – såsom vägverket framhållit – skäl att ändra den gällande ordningen. Beslutanderätten bör därvid föras över från länsstyrelserna till väghållningsmyndigheterna. Härigenom gör man rationaliseringsvinster för staten och förenklar för allmänheten utan att rättssäkerheten sätts i fara. Det är naturligt att den myndighet som beslutar om byggande och drift av väg också är bäst skickad att bedöma vad som bör tillåtas att förekomma inom ett vägområde. Detta är också ett skäl för att behålla det nuvarande systemet med en prövning också enligt väglagen för sådana åtgärder som kräver bygglov. Tillkomst av anläggningar m. m. eller vidtagande av åtgärder inom vägområdet påverkar ofta mycket starkt väghållarens möjlighet att tillhandahålla den av samhället efterfrågade väghållningen. Mitt förslag innebär att de statliga och kommunala väghållningsmyndigheterna ges ett ökat ansvar för den totala väghållningen. Vidare ligger den föreslagna ändringen helt i linje med de allmänna strävandena att öka den kommunala självstyrelsen.

Varje år lägger staten ned betydande belopp för att öka trafiksäkerheten och framkomligheten på de allmänna vägarna. Åtgärderna blir emellertid inte alltid effektiva. Med nuvarande ordning har det nämligen många gånger visat sig att det är svårt att få bort trafikfarliga anläggningar och anordningar inom vägområdet. Utmed vägarna förekommer i stor omfattning skyltar som är uppsatta utan tillstånd. Dessa skyltar är ofta monterade på stolpar som bär upp vägmärken. Nuvarande bestämmelser ger visserligen väghållaren möjlighet att med hjälp av kronofogden vidta åtgärder när det inte är fråga om byggnader. Denna möjlighet har emellertid inte kunnat utnyttjas på avsett sätt, eftersom kronofogdemyndigheterna sällan har tillräckliga resurser för att biträda väghållaren. Detta är naturligtvis inte tillfredsställande.

Det finns mot denna bakgrund ett behov av att ändra den gällande

ordningen, inte minst med hänsyn till trafiksäkerheten. Mitt förslag går ut på att stärka väghållarens befogenheter inom vägområdet. Väghållaren bör vara beslutande beträffande åtgärder inom vägområdet och även ges möjlighet att vidta åtgärder för att åstadkomma rättelse då anläggningar eller anordningar har tillkommit eller åtgärder har vidtagits inom vägområdet utan tillstånd.

2.1.4 Besvärsordningen

Mitt förslag: Besvärsordningen förenklas i enlighet med de riktlinjer som riksdagen har antagit. Vägverket blir enda besvärsinstans för tillståndsbeslut avseende följande åtgärder inom vägområdet:

- tillstånd att ansluta enskild väg (39 §)
- avspärrning av enskild väg (40 §)
- trafikföreskrifter för enskild väg (41 §)
- tillstånd att vidta åtgärder m. m. inom vägområdet (43 §)
- tillstånd att dra ledningar inom vägområdet (44 §)
- tillstånd att uppföra byggnader m. m. inom fastställt vägområde för planerad väg (48 §).

Vägverkets förslag stämmer i huvudsak överens med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna har redovisat tveksamhet inför de ändringar i besvärsordningen som vägverket föreslår. Dessa remissinstanser kan tänka sig en delegering av beslutanderätten men anser att besvaren bör prövas av en instans utanför vägverkets organisation. De som har avstyrkt vägverkets förslag i denna del föreslår i stället att länsstyrelsen skall vara besvärsinstans.

Regeringen beslutade den 23 februari 1984 att förelägga riksdagen en proposition om regeringens befattning med besvärsärenden (prop. 1983/84: 120, KU 23, rskr 250). I propositionen uttalas att regeringen i allmänhet inte bör vara besvärsinstans annat än när det behövs en politisk styrning av praxis. I de fall besvärsprövningen huvudsakligen syftar till att tillgodose ett rättsskyddsbehov bör regeringen vara besvärsinstans endast om det inte går att ordna en tillräckligt kvalificerad besvärsprövning på lägre nivå. Vidare uttalas i propositionen att ärenden som kan prövas i minst två instanser under regeringsnivå normalt inte bör få överklagas till regeringen. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Den besvärsordning som jag föreslår överensstämmer med dessa av riksdagen antagna riktlinjer.

I de typer av ärenden som jag har angett i mitt förslag anser jag att vägverket bör vara sista instans. Vägverket har tillräcklig kompetens på området varför rättssäkerheten inte sätts i fara. Därtill kommer att ärendenas art inte kan anses kräva regeringens medverkan. Av dessa skäl och då en besvärsordning enligt tvåinstansprincipen är mest rationell från såväl allmän som enskild synpunkt bör besvär över vägverkets beslut i de angivna frågorna inte få föras.

Att såsom vissa remissinstanser har föreslagit låta länsstyrelserna vara sista instans i dessa ärenden kan medföra att praxis inte blir enhetlig, speciellt med tanke på att antalet besvärsärenden hos regeringen är litet. Det har hittills uppgått till cirka 20 per år.

2.1.5 Övrigt

I väglagen bör hänvisningarna till byggnadslagen ersättas med hänvisningar till PBL.

Vidare bör vissa ytterligare ändringar göras med anledning av vägverkets framställning. Jag återkommer till dessa i specialmotiveringen.

2.2 Lagen om enskilda vägar

Lagen om enskilda vägar har efter år 1973 förlorat en stor del av sin tidigare betydelse. Anläggningslagen (1973:1149) och lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter erbjuder numera fler praktiskt utformade möjligheter för fastigheter att samverka om såväl vägar som andra gemensamhetsanläggningar. Efter dessa lagars tillkomst tillämpas lagen om enskilda vägar främst när det gäller vissa enskilda vägar inom områden med byggnadsplan.

Nya vägföreningar bildas numera sällan. I stället bildas gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen. Frågan om en samordning av lagen om enskilda vägar och anläggningslagen övervägs f. n. av en arbetsgrupp inom bostads- och kommunikationsdepartementen. I avvaktan på resultatet av detta arbete ser jag ingen anledning att föreslå andra ändringar i lagen om enskilda vägar än sådana som behövs för att anpassa lagen till PBL:s terminologi och plansystematik. Därtill föreslår jag endast begränsade språkliga och redaktionella justeringar. I övrigt hänvisar jag till specialmotiveringen.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i väglagen (1971:948),
2. lag om ändring i lagen (1939:608) om enskilda vägar.

Förslagen bör bifogas protokollet i detta ärende som *bilaga*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i väglagen (1971:948)

1 §

Denna lag gäller allmän väg.

Allmän väg är, förutom väg som *anläggs* enligt denna lag eller enligt lagen förändras till allmän, sådan för allmän samfärdsel upplåten väg som

av ålder ansetts som allmän eller enligt äldre bestämmelser anlagts som eller förändrats till allmän och som vid denna lags ikraftträdande *hålls* av staten eller *en* kommun.

En väg upphör att vara allmän, när vägen dras in. Om en kommun är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när den enligt plan- och bygglagen (0000:000) upplåts eller skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata. Om en väg har upplåtits till allmänt begagnande som gata medan staten är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när kommunen övertar väghållningen.

I andra stycket samt i tredje stycket första och sista meningen har enbart gjorts redaktionella ändringar. I tredje stycket andra meningen har byggnadslagen bytts ut mot PBL.

5 §

Staten är väghållare i den mån *inte* regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *vägverket* förordnar att *en* kommun i stället för staten skall vara väghållare inom sitt område eller del därav. *Ett* sådant förordnande får meddelas endast om det är lämpligt med hänsyn till kommunens förutsättningar. *Ett* förordnande kan jämkas eller återkallas.

6 §

Vägverket handhar väghållningen för statens räkning och har tillsyn över *kommunernas* väghållning.

Väghållningsmyndighet är, då staten är väghållare, den till vägverket hörande regionala förvaltning som regeringen bestämmer och, då *en* kommun är väghållare, den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utser därtill.

I 5 och 6 §§ har endast statens vägverk ersatts med vägverket och några smärre språkliga justeringar gjorts.

7 §

Är staten väghållare inom *ett* område med *detaljplan*, inom vilken *kommunen* är huvudman för *allmänna platser*, skall kommunen tillhandahålla den mark som behövs för väg inom området.

Ändringen i 7 § är föranledd av förslaget till PBL. I paragrafen regleras kommunens skyldighet att tillhandahålla mark för allmän väg inom ett område med stadsplan där staten är väghållare.

En grundläggande skillnad mellan stadsplan och byggnadsplan är att kommunen är huvudman för allmänna platser inom stadsplanlagda områden medan fastighetsägarna har motsvarande ansvar inom områden med byggnadsplan. I PBL ersätts stadsplan och byggnadsplan med en enda planform, detaljplan. Enligt PBL-förslaget skall normalt kommunen vara huvudman för mark som i detaljplan är avsedd för allmänna platser. Uttrycket stadsplan ersätts därför med "detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser".

I sammanhanget bör påpekas att begreppet huvudman för allmänna platser inte är liktydigt med väghållare enligt väglagen. Väghållarens rättigheter och skyldigheter regleras enligt väglagen. Huvudmannaskapet i PBL innefattar inte bara ett huvudmannaskap för gator utan även för alla andra allmänna platser. I de fall staten är väghållare inom ett område där kommunen är huvudman för allmänna platser, svarar staten för den allmänna väghållningen. Detta befriar inte kommunen från dess huvudmannaskap med åtföljande rättigheter och skyldigheter i övrigt inom berörd detaljplan.

Ett förslag av PBL-utredningen att utvidga kommunens skyldighet att skaffa staten mark för allmän väg till att omfatta också områden inom detaljplan med enskilt huvudmannaskap avstyrktes av flera remissinstanser. Jag har efter samråd med chefen för bostadsdepartementet inte funnit anledning att föreslå någon ändring av omfattningen av kommunens ansvar i fråga om markanskaffning till allmänna vägar. I 7 § har därför – bortsett från en språklig justering – endast gjorts sådana ändringar som är föranledda av det nya plansystemet i PBL. Någon ändring i sak är inte åsyftad.

8 §

Underlåter *en* kommun att bygga väg, för vars byggande utgått statsbidrag, eller eftersätter *en* kommun skyldighet i fråga om vägs drift, kan *vägverket* förelägga kommunen att inom viss tid *vidta rättelse och om så ej sker* utföra nödvändiga åtgärder på kommunens bekostnad.

I 8 § har endast statens vägverk ersatts med vägverket och några smärre språkliga justeringar gjorts.

9 §

Bestämmelserna i denna lag utgör *inte* hinder för *en* kommun eller *en* landstingskommun *eller någon annan* att lämna bidrag till byggande av väg.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse hindrar bestämmelserna i väglagen inte en kommun eller en landstingskommun att lämna bidrag till byggande av väg. Det förekommer att bidrag lämnas också av andra t.ex. vid exploateringar eller på grund av en föreskrift i ett tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen. I enlighet med ett förslag som har förts fram under beredningen har paragrafen ändrats så att det klart framgår att väglagen inte hindrar någon annan att lämna bidrag till byggande av väg.

10 §

Till byggande av väg räknas anläggning av ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan *antas* få synnerlig betydelse för det allmänna.

Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg får ske, när det är påkallat från allmän synpunkt.

Väghållning enligt väglagen omfattar byggande av väg och drift av väg. Vad som menas med drift av väg anges i 26 §. Med byggande av väg avses enligt 10 § första stycket i dess nuvarande lydelse anläggning av helt ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad och förbättring av väg. Det allmänna vägnätet i landet är till stor del redan utbyggt och helt nya vägar anläggs därför sällan. Vanligast är att befintliga vägar läggs om i nya sträckningar och att vägar byggs om.

Under beredningsarbetet i departementet har det framkommit att det finns ett praktiskt behov av att få till stånd en annan uppdelning mellan begreppen byggande av väg och drift av väg. Förbättringsarbeten har nämligen kommit att omfatta sådana smärre åtgärder som vid väglagens tillkomst egentligen varit avsedda att ingå i begreppet drift av väg trots att de resulterar i en varaktig förbättring av vägstandarden. Som exempel på sådana förbättringsarbeten kan nämnas asfaltbeläggning av en grusväg, förstärkningsarbeten för att öka vägens bärighet och punktåtgärder för att öka trafiksäkerheten. Den praktiska tillämpningen av väglagen har visat att en avgränsning mellan byggande och drift utifrån kriteriet att åtgärder som höjer en vägs allmänna standard på ett varaktigt sätt skall räknas till byggande av väg inte är tillfredsställande. Praktiskt taget alla vägåtgärder innebär på något sätt att vägens standard höjs. En avgränsning mellan byggande och drift där större åtgärder och framför allt sådana som innebär att ny mark tas i anspråk hänförs till byggande av väg är därför från praktisk synpunkt lämpligare. Jag anser mot bakgrund av det anförda att paragrafen bör ändras på så sätt att begreppet förbättring av väg inte längre innefattas i byggande av väg utan i stället hänförs till drift av väg.

Jag föreslår också vissa ändringar i 26 § i syfte att få till stånd en klarare uppdelning mellan byggande och drift av väg samt att få lagtexten att stämma överens med den nomenklatur som används inom väghållningen i dag.

Vad som nu föreslagits är inte avsett att medföra någon ändring i fråga om vad som gäller om skyldighet att upprätta arbetsplaner.

11 §

Fråga om byggande av väg prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om *vägverket* och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan till regeringens prövning.

Regeringen kan förordna att fråga om byggande av väg i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

I 11 § har statens vägverk ersatts med *vägverket* och ett par språkliga justeringar gjorts.

12 §

I 6 kap. 29 § plan- och bygglagen (0000:000) finns bestämmelser om skyldighet för staten att inom områden med detaljplan i vissa fall ställa i ordning och till allmänt begagnande upplåta gata.

Ändringen är föranledd av förslaget till PBL. Hänvisningen till bestämmelser i byggnadslagen om skyldighet för staten att ställa i ordning och upplåta allmän väg som gata har ändrats till att avse motsvarande bestämmelse i förslaget till PBL. Skyldigheten för staten kan bara komma i fråga inom en sådan detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser.

13 §

Vid byggande av väg skall tillses, att vägen får ett sådant läge och utförande att ändamålet med vägen *vinns* med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad. *När vägens läge och utförande bestäms skall även lagen (0000:000) om hushållning med naturresurser m. m. tillämpas.*

I enlighet med vad jag tidigare har föreslagit (avsnitt 2.1.1) har paragrafen kompletterats med en föreskrift om att NRL skall tillämpas när vägens läge och utförande bestäms.

Som jag tidigare har framfört skall alla åtgärder av betydelse som gäller allmänna vägar föregås av att en arbetsplan upprättas i enlighet med de krav som ställs i väglagen för byggande av väg. Planen upprättas således med beaktande av bl. a. bestämmelserna i förevarande paragraf att vägen skall ges ett sådant läge och utförande att ändamålet med vägen vinns med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad. Det nu föreslagna tillägget i andra meningen innebär att arbetsplanen enligt 15 § skall upprättas med beaktande även av bestämmelserna i NRL.

14 §

Inom område med *detaljplan* eller *områdesbestämmelser* får inte väg byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Om det finns särskilda skäl, kan undantag från föreskrifterna medges enligt bestämmelserna i naturvårdslagen (1964:822).

Ändringarna i 14 § är föranledda av förslaget till PBL. I första meningen har – för att få överensstämmelse med terminologin i PBL – ”fastställd generalplan” bytts ut mot ”områdesbestämmelser” samt ”stadsplan eller byggnadsplan” ersatts med ”detaljplan”.

I andra meningen i första stycket ställs enligt den nuvarande lydelsen ett krav på att en väg inte får byggas så att syftet med vissa andra slag av bestämmelser för marks bebyggande eller användning motverkas. Som exempel på sådana bestämmelser nämns regionplan, utomplansbestämmelser och naturvårdsföreskrifter. Av dessa kommer utomplansbestämmelser att upphöra till följd av PBL. Beträffande regionplan finns inte längre någon anledning att särskilt nämna att väg skall anpassas till en sådan plan. Regionplanen får nämligen enligt PBL en försvagad ställning jämfört med dagens ordning när det gäller kopplingen till efterföljande

beslut. Enligt förslaget till PBL (7 kap. 4 §) skall regionplanen endast tjäna till ledning för kommunens beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Det finns därmed inte längre förutsättningar – och inte heller något behov – att kräva beaktande av regionplan vid byggande av vägar.

I enlighet med principerna i PBL bör paragrafen också ändras när det gäller möjligheterna till dispens. Någon möjlighet att medge undantag från detaljplaner eller områdesbestämmelser finns inte enligt PBL-förslaget. Några undantag bör inte heller vara möjliga vid byggande av väg. Däremot bör mindre avvikelser från planen eller bestämmelserna få ske om det är förenligt med planens eller bestämmelsernas syfte. Denna ändring ansluter helt till förslaget till PBL som går ut på att, om det finns behov av större avvikelser från en detaljplan eller områdesbestämmelser, dessa skall ändras.

När det däremot gäller t. ex. naturvårdsföreskrifter kan det även i fortsättningen finnas ett behov av att medge undantag. PBL innefattar ju inget förslag till ändring av dispenssystemet utanför byggnadslagstiftningen. Möjligheten till dispens i sådana fall bör därför finnas kvar. Undantag från naturvårdsföreskrifter prövas enligt naturvårdslagen.

Med andra särskilda bestämmelser i andra stycket avses t. ex. bestämmelserna om fasta fornlämningar i lagen (1942: 350) om fornminnen.

15 §

För byggande av väg skall upprättas *en* arbetsplan.

I arbetsplanen skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Arbetsplan skall även innehålla de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

Ändringen är föranledd av ett förslag som har kommit upp under beredningsarbetet i departementet.

I väglagen infördes begreppen förberedande och kompletterande arbetsplan. Syftet var att åstadkomma en något enklare arbetsordning och tidsbesparingar framför allt för stora vägbyggnadsföretag. I praktiken har det dock visat sig att för att kunna upprätta en förberedande arbetsplan krävs ett underlag som i det närmaste motsvarar underlaget för en fullständig arbetsplan. Möjligheten att dela upp arbetet i en förberedande och en kompletterande arbetsplan har därför utnyttjats i mycket begränsad utsträckning. Det finns därför inte skäl att behålla uppdelningen. Mot denna bakgrund föreslår jag att begreppen förberedande och kompletterande arbetsplan skall utgå.

Ändringen i andra stycket första meningen har endast gjorts för att förtydliga vad en arbetsplan skall innehålla. Någon ändring i sak är inte åsyftad.

Som jag anförde i specialmotiveringen till 13 § medför ändringen i den paragrafen att arbetsplanen skall upprättas med beaktande av bestämmelserna i NRL.

Vid utarbetande av *en* arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om *en* arbetsplan för väg, som enligt *detaljplan* skall ingå i allmän plats *eller* som är *förutsatt i områdesbestämmelser*.

Avser arbetsplan endast ombyggnad av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till *en* fastighet, av vilken mark skall *tas* i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. *Detta skall även tillämpas på en arbetsplan som innefattar endast ändring av en arbetsplan för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.*

I paragrafen ges grundläggande bestämmelser om samrådsförfarandet vid utarbetande av arbetsplan. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad jag i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1.1) anförde om vägfrågornas behandling i arbetet med översiktsplanen.

I första stycket har endast en smärre språklig justering gjorts.

I andra stycket har i enlighet med PBL:s terminologi stadsplan och byggnadsplan bytts ut mot detaljplan. Vidare har i andra stycket – för att få överensstämmelse med terminologin i PBL – generalplan och trafikled utgått samt uttrycket "förutsatt i områdesbestämmelser" lagts till.

Enligt andra stycket i den nu gällande lydelsen får förfarandet vid utarbetandet av en arbetsplan förenklas om inte avvikelser föreslås från vad som bestämts i angivna planer. Någon sådan föreskrift behövs emellertid inte längre eftersom enligt PBL endast mindre avvikelser som är förenliga med planernas syfte får göras. Andra stycket har därför ändrats i enlighet med detta.

Förbättring av väg i tredje stycket har utgått i enlighet med vad jag har sagt i anslutning till 10 §.

Begreppet kompletterande arbetsplan har utgått i enlighet med vad jag anförte vid 15 §.

17 §

En arbetsplan skall ställas ut för granskning.

En arbetsplan för väg, som enligt detaljplan skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i områdesbestämmelser, behöver inte ställas ut.

Inte heller behöver en arbetsplan som avser endast ombyggnad av väg ställas ut, om inte mark behöver tas i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller om ett sådant ianspråktagande skriftligen medgivits av berörda fastighetsägare och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt. Under samma förutsättningar kan utställelse underlåtas i fråga om en arbetsplan som innefattar endast ändring av en arbetsplan för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.

Paragrafen har ändrats i konsekvens med 10, 15 och 16 §§ samt med hänsyn till den i förslaget till PBL tillämpade terminologin. Vidare har några smärre språkliga justeringar gjorts.

Arbetsplan *fastställs* av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning.

I *sådana* fall då utställelse *har* underlåtit med stöd av 17 § tredje stycket behöver fastställelse *inte* ske.

Ett beslut om fastställelse av *en* arbetsplan är förfallet, om *inte* inom fem år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning *har* blivit i sin helhet tydligt utmärkt på marken och *det* i arbetsplanen *angivna* *vägbyggnadsarbetet* *har* påbörjats. Om *särskilda* skäl föreligger, kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vägverket förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

I paragrafen behandlas fastställelse av arbetsplan och fastställelsebeslutets giltighet. I första stycket har statens vägverk bytts ut mot vägverket. I första och andra styckena har därutöver föreslagits endast vissa språkliga justeringar.

Till ledning vid fördelning av medel som i statsbudgeten anvisas för byggande av vägar inom områden för vilka staten är väghållare, skall upprättas en flerårsplan för byggande av riksvägar och för varje län en flerårsplan för byggande av länsvägar. Till grund för fördelning av statsbidrag till byggande av vägar, för vilka kommuner är egna väghållare enligt väglagen, skall upprättas en fördelningsplan.

För att en arbetsplan skall fastställas bör normalt gälla att vägbyggnadsobjektet är inordnat i gällande flerårsplaner eller i fördelningsplanen eller i övrigt kan antas komma till utförande. Särskilt lämpliga sysselsättningsobjekt behöver inte alltid ingå i gällande planer men bör angelägenhetsmässigt stå i tur inför kommande revidering av planerna. Inför nära förestående omarbetning av flerårsplanerna och fördelningsplanen måste särskilda överväganden göras för att bedöma om vägbyggnadsobjektet kan komma att ingå i kommande planer.

Beslut enligt tredje stycket om förlängning av den tid, varunder beslut om fastställelse av arbetsplan gäller, meddelas av vägverket. Enligt den nuvarande lydelsen av sista meningen i tredje stycket krävs synnerliga skäl för en förlängning. Planering av vägbyggande är som jag nyss redovisat långsiktigt. Det är angeläget att vägbyggnadsprocessen kan ges en effektiv och ekonomisk utformning. Som tillräckligt skäl för att överväga en förlängning av fastställsetiden för ett byggnadsobjekt bör därför enligt min mening gälla att objektet ingår i gällande flerårsplaner eller fördelningsplan eller att det eljest kan anses sannolikt att objektet kan antas komma till utförande inom en treårsperiod. För att lagtexten bättre skall ge uttryck för dessa krav bör uttrycket synnerliga skäl ersättas med särskilda skäl.

19 §

Byggande av väg får påbörjas först sedan arbetsplan *har* upprättats och, *när det* behövs, *har* blivit fastställd.

Paragrafen har ändrats i konsekvens med 15 §.

Fråga om förändring av enskild väg till allmän prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om *vägverket* och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan till regeringens prövning.

Regeringen kan förordna att fråga om förändring av enskild väg till allmän i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

I paragrafen har statens vägverk bytts ut mot *vägverket* och ett par smärre språkliga justeringar gjorts.

23 §

Under *de förutsättningar* som anges i 21 § kan i *de fall* staten är väghållare *en gata inom ett område med detaljplan* förklaras tillika vara allmän väg. Bestämmelserna i 22 § *tillämpas* på ärende om *en* sådan förklaring.

Ändringen är föranledd av PBL. Begreppet stadsplan har bytts ut mot detaljplan. I likhet med vad jag har påpekat i anslutning till ändringarna i 12 § gäller paragrafen endast sådana detaljplaner inom vilka kommunen är huvudman för allmänna platser. Detta behöver dock inte särskilt anges eftersom begreppet gata i PBL endast används inom sådan detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser.

26 §

Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick genom underhåll, reparation och andra åtgärder.

Genom renhållning skall *vägområdet* hållas i ett sådant skick att skäligen sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Detsamma gäller i fråga om mark till en bredd av 25 meter intill parkeringsplats eller rastplats som är väganordning, i den mån allmänheten har tillträde till marken. Inom *områden med detaljplan* gäller detta stycke endast *vägområden* för motorväg eller motortrafikled.

De åtgärder som behövs för *sådana* ändamål som anges i första och andra styckena räknas till drift av väg. Till drift av väg räknas också *serviceåtgärder* och *förbättringsåtgärder*. Om särskilda skäl föreligger, kan *vägverket* besluta om inskränkning i skyldigheten att vidta åtgärder för drift av väg. *Vägverket* meddelar därvid de föreskrifter som behövs.

Jag vill först hänvisa till vad jag har sagt vid 10 § att det under beredningsarbetet i departementet visat sig att det finns ett praktiskt behov av att få till stånd en annan uppdelning mellan begreppen byggande av väg och drift av väg.

Den nu gällande lydelsen av paragrafens första stycke har bibehållits. Väg skall således liksom nu hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick genom underhåll, reparation och andra åtgärder. Till gruppen andra åtgärder hör bl. a. drift av väganordning, såsom vägbelysning, färja m. m. De ändringar som föreslås i andra och tredje styckena innebär inte någon förändring av innebörden i första stycket.

I andra stycket har uttrycken stadsplan och byggnadsplan bytts ut mot detaljplan.

Sedan väglagens senaste omarbetning har nomenklaturen inom väghållningen förändrats. I paragrafens tredje stycke har angetts vad som numera räknas till drift av väg. Ändringen av paragrafen i denna del liksom av 10 § åsyftar att få till stånd en klarare uppdelning mellan byggande och drift av väg. Till drift av väg räknas således förutom renhållning:

- *servicearbeten*, som omfattar åtgärder för att på kort sikt säkerställa framkomligheten för trafiken. Som exempel kan nämnas snöplogning, halkbekämpning, reparation av mindre skador samt hyvling och dammbindning på grusvägsnätet,
- *underhållsarbeten*, som omfattar åtgärder för att vidmakthålla vägens standard. Som exempel kan nämnas dikning, förnyelse av slitlager och vägmarkeringar,
- *förbättringsarbeten*, som omfattar smärre åtgärder, som resulterar i en varaktig förbättring av vägstandarden. Som exempel kan nämnas beläggning av grusväg, förstärkning för att öka bärigheten och punktåtgärder för att öka trafiksäkerheten.

Enligt tredje stycket i den nu gällande lydelsen kan länsstyrelsen medge inskränkningar i skyldigheten att vidta driftåtgärder om särskilda skäl föreligger. Sådana medgivanden är få och av tillfällig art. I enlighet med ett förslag som har förts fram under beredningsarbetet i departementet föreslår jag att vägverket i stället för länsstyrelsen blir beslutande myndighet. Avsikten med ändringen är att få till stånd en likartad bedömning för hela landet. Ändringen är också i överensstämmelse med vad som föreslås i 39–48 §§ och som går ut på att väghållningsmyndigheten ges en ökad rätt att fatta beslut som rör förhållanden inom vägområdet.

27 §

Statens skyldighet att inom *områden med detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser och där staten är väghållare, ombesörja drift av allmän väg, som har upplåtits till gata, begränsas av plan- och bygglagen (0000:000)*. Detsamma gäller i fråga om gata, som har förklarats tillika vara allmän väg.

Ändringen i denna paragraf är föranledd av PBL. Begreppet stadsplan har bytts ut mot detaljplan inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser. Vidare har hänvisningen till byggnadslagen ändrats till att avse PBL. Den bestämmelse som åsyftas är 6 kap. 29 § andra stycket PBL. Någon ändring i förhållande till vad som nu gäller i fråga om statens skyldighet att ombesörja driften är inte avsedd.

28 §

Behöver för *en väganordning*, vars utförande ingår i drift av väg, *tas* i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen, skall upprättas *en* arbetsplan, vari anges den mark som behöver *tas* i anspråk. Bestämmelserna i 13, 14 och 16–20 §§ skall därvid tillämpas. Såvitt angår tillämpningen

av 16 § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket *skall arbetsplanen* anses som *en sådan plan* som avser endast ombyggnad av väg.

Prop. 1985/86: 118

Uttrycket förbättring av väg i sista meningen har utgått med hänsyn till de föreslagna ändringarna i 10, 16, 17 och 26 §§. I övrigt har endast några språkliga justeringar gjorts.

33 §

I fråga om mark till väg, som enligt *en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser*, är avsedd till allmän plats, *tillämpas inte* 30–32 §§, sedan marken tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål.

Ändringen är föranledd av PBL. I paragrafen regleras vägrättsbestämmelsernas tillämplighet inom område med fastställd generalplan eller stadsplan. Bestämmelsens syfte är att hindra att reglerna om vägrätt tillämpas på mark som en kommun tar i anspråk för allmänna platser av olika slag. Enligt PBL kan ett sådant ianspråktagande av en kommun endast förekomma i områden med detaljplaner inom vilka kommunen är huvudman för allmänna platser.

39 §

En enskild körväg får inte anslutas till en allmän väg utan väghållningsmyndighetens tillstånd. Inte heller får utan sådant tillstånd en enskild körvägs anslutning till en allmän väg ändras. Vad som sagts nu gäller också i fråga om sådana utfarter från fastigheter och sådana bryggor som kan användas för körtrafik.

Vid behandling av *en fråga om tillstånd enligt första stycket skall väghållningsmyndigheten* pröva om den tilltänkta åtgärden är lämplig med hänsyn till trafiksäkerheten och framkomligheten på den allmänna vägen. I samband med tillstånd kan *väghållningsmyndigheten* meddela *föreskrifter* om väganslutningens läge och utförande i övrigt.

Ändringen syftar till att få till stånd en rationellare handläggning och förkorta ärendenas handläggningstid.

Enligt den ordning som nu gäller beslutar länsstyrelsen om tillstånd att ansluta enskild körväg till allmän väg och meddelar föreskrifter om väganslutningens läge och utförande i övrigt. Den föreslagna ändringen – som tillkommit i enlighet med vägverkets framställning – innebär att väghållningsmyndigheten övertar länsstyrelsens uppgifter. Om staten är väghållare är det vägförvaltningen i länet som är väghållningsmyndighet. Om en kommun är väghållare är det den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utsett som är väghållare. Jag hänvisar i övrigt till vad jag anfört i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1.3) om skälen till den föreslagna ändringen.

I samband med tillstånd kan väghållningsmyndigheten meddela föreskrifter om väganslutningens läge och utförande i övrigt. Det kan t. ex.

gälla utformning av s. k. vilplan m. m. Vidare bör vid tillstånd att ansluta en enskild väg bl. a. ses till att vägen har en sådan utformning att bilister som skall köra ut på den allmänna vägen inte behöver backa ut.

40 §

Om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten eller framkomligheten på *en* allmän väg, kan *väghållningsmyndigheten* förordna att *en* enskild vägs anslutning till den allmänna vägen skall spärras av eller ändras genom *myndighetens* försorg. Vad som sagts nu gäller också i fråga om *utfarter* från *fastigheter* och på *bryggor*.

Ändringen ansluter till vad som föreslagits i 39 §. Ärenden om avspärrning eller ändring bör självfallet prövas av samma myndighet som beslutar enligt 39 §. Åtgärderna får givetvis vidtas oavsett om anslutningen har tillkommit med eller utan tillstånd.

41 §

I samband med tillstånd enligt 39 § eller i stället för förordnande enligt 40 § eller i samband med förordnande enligt 40 § om ändring av anslutning kan *väghållningsmyndigheten* i fråga om *en* enskild väg meddela *trafikföreskrifter* varigenom trafik med *motordrivna* fordon på vägen eller del därav *förbjuds* eller *inskränks*. Om *det finns* särskilda skäl, kan *väghållningsmyndigheten* medge undantag från *sådana trafikföreskrifter*.

Ändringen ansluter till vad som föreslagits i 39 och 40 §§.

42 §

Bestämmelserna i 39–41 §§ gäller *inte* i fråga om *enskilda vägar* som är *upptagna i detaljplan* eller *förutsatta i områdesbestämmelser*.

Ändringen är föranledd av förslaget till PBL. De planer som nämns i paragrafens nuvarande lydelse motsvaras i PBL av detaljplan och områdesbestämmelser. Om anslutning till allmän väg av enskilda vägar som är upptagna i detaljplan eller angivna i områdesbestämmelser beslutar kommunen.

43 §

Inom ett vägområde får *inte* utan *väghållningsmyndighetens* tillstånd

1. *uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar,*

2. *vidtas andra åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten eller vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande.*

I samband med tillstånd får *väghållningsmyndigheten* meddela de *föreskrifter* som behövs. Ett tillstånd kan när som helst återkallas.

Bestämmelserna i första stycket gäller *inte* för sådant arbete som avses i 44 §.

Om tillstånd saknas eller har återkallats får *väghållningsmyndigheten* *avlägsna byggnader, andra anläggningar eller anordningar samt vidta de övriga åtgärder som behövs för rättelse.*

Vägområdet – som enligt 3 § utgörs av den mark som tagits i anspråk för väganordning – har en begränsad utsträckning. Såväl trafiksäkerhetsskäl som hänsynen till vägens drift, bestånd och brukande kräver tillståndsplikt för anordningar och åtgärder inom området. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad jag anfört i avsnitt 2.1.3 om skälen för att behålla det nuvarande systemet med en obligatorisk prövning enligt väglagen för åtgärder inom vägområdet.

Enligt den ordning som gäller nu enligt 43 § beslutar länsstyrelsen om tillstånd till anordningar och åtgärder inom ett vägområde samt meddelar de föreskrifter som behövs i samband med tillstånd. Jag har föreslagit att väghållningsmyndigheten blir tillståndsmyndighet i stället för länsstyrelsen. Denna ändring stämmer överens med vad vägverket har föreslagit i sin framställning. Ändringen har motiverats av att den nuvarande ordningen inte är rationell. Enligt nuvarande rutiner beslutar länsstyrelsen efter föredragning av vägförvaltningen. Det är sällsynt att länsstyrelsen har en annan uppfattning än vägförvaltningen i dessa frågor. Flertalet ärenden är dessutom av rutinkaraktär. Att föra över beslutanderätten till väghållningsmyndigheten förenklar också för allmänheten som enligt vad erfarenheten visar finner det naturligt att kontakta väghållningsmyndigheten i dessa frågor.

Vidare har jag föreslagit att tillståndsplikten – förutom åtgärder och anordningar – också skall omfatta byggnader och andra anläggningar. Med den ändrade lydelsen avser jag att anpassa terminologin till PBL och göra klart att tillståndsplikt skall gälla generellt inom vägområdet för såväl byggnader, andra anläggningar eller anordningar som för åtgärder. Samtliga skyltar, tavlor, inskrifter och därmed jämförliga anordningar för t. ex. reklam samt religiösa och politiska budskap blir därmed tillståndspliktiga.

I och med att väghållningsmyndigheten – i enlighet med vad jag föreslagit i första stycket – blir tillståndsmyndighet behövs inte de undantag som gäller vägarbeten som anges i nuvarande andra stycket första meningen.

I andra stycket har vidare föreslagits att andra meningen skall utgå. Detta innebär att en generell tillståndsplikt införs för grindar och bommar som behövs för olika ändamål. Detta innebär emellertid ingen större förändring av vad som nu gäller. Det torde nämligen knappast förekomma att sådana anordningar tillkommer utan att ett nära samråd har ägt rum med väghållningsmyndigheten.

Vidare har jag – i enlighet med vägverkets förslag – ansett att paragrafen bör kompletteras med en bestämmelse som ger väghållningsmyndigheten möjlighet att vidta åtgärder för att omgående få bort otillåtna anläggningar eller anordningar t. ex. skyltar, som har satts upp inom ett vägområde eller på en väganordning utan tillstånd och som utgör en trafikfara. Väghållningsmyndigheten är ansvarig för att byggande och drift av väg sker på ett sådant sätt att vägarna är trafiksäkra och framkomliga. Genom renhållning skall vägområdet hållas i ett sådant skick att sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Anläggningar och anordningar som har satts upp utan tillstånd medför ofta trafiksäkerhetsproblem. Med nuvarande ordning har det ofta visat sig att det är svårt och tidskrävande att avlägsna dem. Nuvarande bestämmelser ger visserligen väghållaren möj-

lighet att med hjälp av kronofogden vidta åtgärder när det inte är fråga om byggnader. Denna möjlighet har emellertid inte kunnat utnyttjas på avsett sätt, eftersom kronofogdemyndigheten ofta har andra arbetsuppgifter som denne prioriterar högre. Mitt förslag syftar till att få till stånd ett enklare förfarande.

Otillåtna reklamskyltar kan ibland vara ett uttryck för ett behov av vägvisning. I sådana fall kan väghållningsmyndigheten själv vidta åtgärder i syfte att tillgodose ett sådant behov. Med den föreslagna ordningen underlättas att sådana alternativa åtgärder prövas.

När väghållningsmyndigheten avlägsnar otillåtna anordningar eller vidtar åtgärder för rättelse skall självfallet rimliga hänsyn tas till den som äger anläggningen eller anordningen eller den som vidtagit åtgärden. Åtgärder som behövs för rättelse vidtas på väghållningsmyndighetens bekostnad.

Vid sin prövning i tillståndsärenden skall väghållningsmyndigheten beakta om den sökta åtgärden kan försämra trafiksäkerheten eller kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande. Eftersom drift av väg innefattar renhållning kommer också sanitära hänsyn och trevnads-hänsyn att beaktas vid tillståndsprövningen.

För att göra paragrafen mer överskådlig har den redigerats om.

Enligt 22 § naturvårdslagen (1964: 822) krävs länsstyrelsens tillstånd för att utomhus få anbringa tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål såvida inte byggnadslov erfordras. För att undvika att den föreslagna ordningen skall medföra skyldighet att söka tillstånd både hos länsstyrelsen enligt naturvårdslagen och hos väghållningsmyndigheten enligt väglagen bör reglerna ändras så att något tillstånd enligt naturvårdslagen inte behövs för att sätta upp skyltar m. m. inom vägområdet. Chefen för jordbruksdepartementet ämnar återkomma till regeringen i den frågan.

44 §

Inom ett vägområde får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd

- 1. dras elektriska ledningar, vattenledningar eller andra ledningar,*
- 2. utföras arbeten på en redan dragen ledning.*

Väghållningsmyndigheten får meddela de föreskrifter om arbetet och om rätt till upplag eller annan anordning som behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte när tillstånd har meddelats enligt annan lag eller författning och detta har anmälts hos väghållningsmyndigheten.

Om det på grund av inträffad skada krävs skyndsam reparation av en ledning som har dragits inom ett vägområde får arbetet påbörjas utan tillstånd eller anmälan. Ledningens ägare skall i så fall snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

Innehållet i paragrafen är oförändrat. Paragrafen har endast redaktionellt anpassats till 45–48 §§.

45 §

Intill ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd

4 Riksdagen 1985/86. 1 saml. Nr 118

1. uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande,

2. sätts upp ljusanordningar som försämrar ljusförhållandena för trafiken på en väg.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan. De gäller inte heller i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder för vilka bygglov krävs.

Om en anläggning eller anordning som inte är byggnad är till hinder för vägens bestånd, drift eller brukande, får länsstyrelsen besluta att denna skall avlägsnas genom väghållningsmyndighetens försorg. I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Som jag har anfört tidigare (avsnitt 2.1.2) föreslås att väglagen inte längre skall innehålla krav på länsstyrelsens tillstånd för anläggningar eller åtgärder utanför vägområdet för vilka bygglov erfordras eller för anläggningar eller åtgärder utanför vägområdet inom områden med detaljplan. Därigenom undviks en onödig dubbelprövning.

Beträffande byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder utanför ett område med detaljplan och för vilka bygglov inte erfordras bör enligt min mening införas en skyldighet att söka tillstånd hos länsstyrelsen för sådant som kan äventyra vägens bestånd, drift eller brukande. Det allmänna vägnätet representerar betydande värden och det är angeläget att dessa värden kan utnyttjas på avsett sätt. De byggnader och anläggningar som sålunda blir tillståndspliktiga kan vara komplementbyggnader inom sådana områden. Åtgärder som avses är t. ex. diknings- och muddringsarbeten.

I paragrafen har sammanförts de åtgärder m. m. intill vägområdet som kräver tillstånd av länsstyrelsen. Beträffande innebörden av uttrycket "intill ett vägområde" hänvisar jag till vad som anförts beträffande ljusanordningar i propositionen 1971: 123 s. 121. Bestämmelsen i 54 §, som innehåller ett förbud mot att intill ett vägområde ta upp grop eller grav som kan medföra fara för vägens bestånd, omfattas av 45 § med den föreslagna lydelsen.

Med uttrycket "försämrar ljusförhållandena för trafiken på en väg" avses sådant som enligt paragrafens nuvarande lydelse innebär att ljusförhållandena menligt påverkas.

Sista stycket i 45 § har kompletterats med en bestämmelse som ger länsstyrelsen möjlighet att besluta om att anläggningar eller anordningar som äventyrar vägens bestånd, drift eller brukande får avlägsnas genom väghållningsmyndighetens försorg. En liknande bestämmelse finns nu i 53 § andra stycket om avlägsnande av anordningar som hindrar vägens drift. Med hänsyn till det allmänna vägnätets värde är det angeläget att åtgärder kan vidtas i fall vägens bestånd är i fara. Det bör påpekas att sista stycket gäller även för anläggningar eller anordningar inom detaljplan och oavsett om dessa är bygglovspliktiga.

I sammanhanget bör erinras om att 10 kap. 17 § PBL ger byggnadsnämnden viss möjlighet att ingripa i de fall en byggnad, annan anläggning eller

anordning inom område med detaljplan kommit att medföra stora olägenheter för trafiksäkerheten.

För att göra paragrafen överskådligare har den redigerats på samma sätt som 43 §.

46 §

Inom ett avstånd av 50 meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd skyltar eller därmed jämförliga anordningar för reklam, propaganda eller liknande ändamål finnas uppsatta utomhus.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte

- 1. inom områden med detaljplan,*
- 2. för sådana anordningar, som är uppsatta på byggnader för upplysning om affärsrörelse eller annan verksamhet på stället,*
- 3. för anslagstavlor för meddelanden som rör kommunala angelägenheter, föreningssammanträden, auktioner eller dylikt.*

Paragrafen innehåller regler om förbud mot tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam e. d. inom ett avstånd av 50 meter från vägområdet. Reglerna skall tillgodose trafiksäkerheten på vägen. Liksom i fråga om tillstånd till ljusanordning har länsstyrelsen möjlighet att i samband med tillstånd till reklamplanering meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

I sin nuvarande lydelse gäller paragrafen i princip endast utanför område med stadsplan eller byggnadsplan. Beträffande vägområde intill motorväg och motortrafikled inom områden med stadsplan eller byggnadsplan skall emellertid länsstyrelsen enligt andra stycket i den nuvarande lydelsen lämna tillstånd till skyltar m. m. Enligt 8 kap. 3 § första stycket PBL krävs bygglov för att sätta upp eller väsentligt ändra skyltar inom områden med detaljplan. För att undvika en dubbelreglering föreslår jag att kravet på tillstånd från länsstyrelsen upphör för dessa områden. Kommunerna har i dag lika god kunskap om trafik- och trafiksäkerhetsfrågor som länsstyrelserna. I ärenden hos byggnadsnämnden som kan beröra allmänna vägar är dessutom vägverket sakägare och kan bevaka att sådana frågor får en tillfredsställande lösning.

Tillstånd till skyltar m. m. inom detaljplan skall således lämnas av byggnadsnämnden och utanför detaljplan av länsstyrelsen. Krävs länsstyrelsens tillstånd även enligt naturvårdslagen skall länsstyrelsen enligt 55 § vägkungörelsen pröva ansökningen enligt båda lagarna. Av trafiksäkerhetsskäl är det angeläget att den statliga väghållningsmyndigheten, länsstyrelsen och byggnadsnämnden gemensamt utarbetar principer för prövning av sådana tillstånd.

För att göra paragrafen mer överskådlig har den redigerats om.

47 §

Inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar

eller vidtas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

Vid korsning i samma plan mellan en allmän väg och en

1. annan allmän väg,
2. enskild väg som i större utsträckning används av allmänheten för trafik,
3. järnväg,
4. spårväg

får inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Tillstånd för sådana anordningar eller åtgärder krävs inte i de fall dessa är belägna eller avser åtgärder utanför i första stycket angivna avstånd och utanför de rätta sammanbindningslinjerna mellan punkter, som är belägna i de korsande vägarnas mittlinjer 75 meter från korsningen.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Bestämmelserna i första och andra styckena om krav på tillstånd av länsstyrelsen gäller inte inom områden med detaljplan. De gäller inte heller i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder för vilka bygglov krävs.

Paragrafen innehåller regler om "byggnadsfritt avstånd" intill ett vägområde. I överensstämmelse med vad jag har föreslagit tidigare (45 §) har paragrafen ändrats så att krav på länsstyrelsens tillstånd endast skall gälla utanför områden med detaljplan och för byggnader, andra anläggningar, anordningar eller åtgärder för vilka bygglovsplikt inte råder.

I övrigt är innehållet i paragrafen i huvudsak oförändrat. De ytterligare ändringar jag har föreslagit är endast redaktionella och språkliga. Sålunda har uttrycket "allmänligen befaren" bytts ut mot "som i större utsträckning används av allmänheten för trafik". Någon saklig skillnad mellan de båda uttrycken har inte åsyftats. Det föreslagna uttrycket finns redan i vägtrafikungörelsen (1972: 603) och vägmärkesförordningen (1978: 1001).

Med anledning av de ändringar som har föreslagits i 45 § har andra stycket angående förekomsten av stängsel utgått.

48 §

Inom det i en arbetsplan angivna vägområdet får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder, som kan väsentligt försvåra områdets användning för vägändamål. Förbudet gäller från det att beslutet om fastställelse av arbetsplanen har vunnit laga kraft till dess att vägområdet har tagits i anspråk för väg.

För tid som anges i första stycket gäller bestämmelserna i 47 § om förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidta åtgärder.

Förbud enligt första eller andra stycket upphör att gälla, när beslut om fastställelse av en arbetsplan upphävs eller förfaller.

I samband med tillstånd får väghållningsmyndigheten meddela de föreskrifter som behövs.

I paragrafen ges bestämmelser om byggnadsförbud m.m. under tiden från det beslut om arbetsplan vunnit laga kraft intill dess vägföretaget öppnas för trafik eller beslut om fastställande av arbetsplan upphävs eller förfallit. Enligt paragrafens första stycke gäller förbudet det i arbetsplanen upptagna vägområdet och enligt andra stycket genom hänvisningen till 47 § området inom ett avstånd av 12 eller högst 50 meter från vägområdet.

I första stycket föreslår jag den ändringen att väghållningsmyndigheten blir tillståndsmyndighet i stället för länsstyrelsen. Ändringen stämmer överens med vad vägverket föreslagit och motiveras – liksom ändringen av 39 och 43 §§ m. fl. paragrafer – av att den nuvarande ordningen inte är rationell.

Kravet på tillstånd av länsstyrelsen enligt andra stycket gäller inte inom områden med detaljplan och inte heller i fråga om byggnader, andra anläggningar eller åtgärder för vilka bygglov krävs. Detta följer av 47 § sista stycket.

I övrigt har jag inte föreslagit några sakliga ändringar. Paragrafen har endast redaktionellt anpassats till 43–47 §§.

49 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om byggnadsförbud i fråga om mark som kan antas komma att ingå i vägområde för en planerad väg – s. k. vägreservat. Förbudet gäller för tiden från det att fråga om byggande av väg väckts till dess att beslut om fastställelse av arbetsplan har vunnit laga kraft.

I förslaget till PBL (prop. 1985/86: I s. 73) föreslås att det nuvarande systemet med omfattande byggnadsförbud skall avskaffas. Det förutsätts vidare i PBL-förslaget att framtida sträckning av vägar skall redovisas i kommunernas översiktsplaner. Mot bl. a. denna bakgrund finns det inte längre skäl att behålla 49 §.

50 §

Paragrafen har upphävts i konsekvens med de ändringar och tillägg som har föreslagits i 47–49 §§.

51 §

Förbud enligt 45–48 § gäller *inte* i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder som lagligen har påbörjats innan förbudet började gälla.

Hänvisningen till 49 § har utgått eftersom denna paragraf har upphävts. Vidare har paragrafen anpassats till utformningen av 43 och 45 §§ m. fl. paragrafer.

52 §

Om en byggnad, annan anläggning eller anordning utanför vägområdet har kommit att medföra stora olägenheter för trafiksäkerheten på grund av att förhållandena har ändrats, får länsstyrelsen förelägga ägaren att ta

bort den eller vidta någon annan åtgärd med den. Beträffande byggnader får dock sådant föreläggande meddelas endast om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan.

I paragrafen finns bestämmelser som ger länsstyrelsen möjlighet att ingripa mot anläggningar och anordningar utanför vägområdet som medför olägenheter från trafiksäkerhetssynpunkt. Föreläggande får dock meddelas endast under förutsättning att anläggningen eller anordningen på grund av ändrade förhållanden eller i annat fall medför sådan olägenhet att en begäran om tillstånd till anordningen skulle ha avslagits. I fråga om byggnader gäller bestämmelserna bara om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde. Enligt 64 § skall skada till följd av föreläggande med stöd av 52 § ersättas av väghållaren.

Paragrafen har genom den föreslagna lydelsen anpassats till motsvarande bestämmelse i PBL. Inom områden med detaljplan ges enligt 10 kap. 17 § PBL byggnadsnämnden samma möjlighet att ingripa som jag nu föreslår att länsstyrelsen får utanför detaljplan. Bestämmelserna i 52 § första stycket är även tillämpliga i fråga om byggnad, annan anläggning eller anordning för vilken bygglovspflicht råder. Lagtexten har utformats så att det framgår att de ändrade förhållandena skall ha inträtt efter tillkomsten av byggnaden, anläggningen eller anordningen.

Bestämmelsen om vite har ersatts av nya vitesbestämmelser i 64 §.

Bestämmelserna i 52 § är liksom 10 kap. 17 § PBL tillämpliga oavsett när byggnaden, anläggningen eller anordningen har uppförts eller tillkommit.

53 §

Om träd eller buskar intill ett vägområde medför olägenheter för trafiksäkerheten, får länsstyrelsen besluta att dessa skall avlägsnas eller kvistas genom väghållningsmyndighetens försorg.

I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Paragrafens andra stycke i den nuvarande lydelsen reglerar borttagande av sådan anordning intill väg som inte utgörs av byggnad och som är till hinder för vägens drift. Med anledning av de ändringar som har föreslagits i 45 § har andra stycket utgått.

Vidare har några språkliga ändringar gjorts.

54 §

Paragrafen har upphävts med hänsyn till den utformning som föreslagits i 45 § om bl. a. åtgärder som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande.

57 §

Om mark till väg inom en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser, har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats,

skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen ersättnings- och inlösningskyldighet enligt 55 och 56 §§, *trots* att vägrätten *har* upphört till följd av 33 §.

I paragrafen slås fast att vägrättens upphörande inte medför någon ändring i väghållarens dessförinnan uppkomna ersättnings- eller inlösningskyldighet gentemot fastighetsägare eller innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten.

Ändringen är föranledd av förslaget till PBL. I paragrafen har uttrycken generalplan och stadsplan bytts ut mot "detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser". Ändringen ansluter till ändringen i 33 §. Vidare har uttrycken "gata" och "särskilt trafikområde" utgått för att få överensstämmelse med PBL:s terminologi.

61 §

Om vägran av tillstånd som avses i 47 § *medför* att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av väghållaren för den skada de härigenom lider.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också, om tillstånd som avses i 48 § har vägrats och förbud som avses i den paragrafen har gällt längre tid än fem år i följd.

I paragrafen ges bestämmelser om ersättning för skada som uppkommer genom inskränkningar i dispositionsrätt till mark på grund av att allmän väg har dragits eller skall dras fram.

Paragrafen har endast anpassats till de ändringar som gjorts i 47, 48 och 49 §§. Vidare har några smärre språkliga justeringar gjorts.

63 §

Väghållaren skall ersätta *skador* till följd av att *denne har* förvärvat rätt

1. att inrätta särskild vinterväg,
2. att nyttja mark i närheten av vägområde för upplag eller liknande ändamål i samband med byggande av väg,
3. att anordna tillfällig väg,
4. att intill vägområde uppsätta snöskärm,
5. till täkt för drift av väg.

Väghållaren skall också ersätta skador till följd av åtgärder som avses i 34 §, 45 § fjärde stycket eller 53 § eller till följd av ett föreläggande som har meddelats med stöd av 52 §. För skador som har uppstått till följd av åtgärder som avses i 53 § utgår ersättning endast om skadorna är avsevärda.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte om det har avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte skall lämnas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning för vissa upplåtelse av mark eller andra ingripanden i samband med byggande och drift av väg. I nuvarande 64 § ges bestämmelser om ersättning för skada till följd av föreläggande enligt 52 § att vidta åtgärder beträffande ljustanordning, re-

I paragrafen har ersättningsmöjligheten enligt 64 § av redaktionella skäl flyttats över till 63 §. Vidare har paragrafen omredigerats och anpassats till de föreslagna ändringarna i ordnings- och säkerhetsföreskrifterna (39–54 §§). Någon saklig ändring är inte åsyftad.

64 §

Föreläggande enligt 52 § får förenas med vite eller med föreskrift att åtgärden, om föreläggandet inte följs, kan komma att utföras genom väghållningsmyndighetens försorg på den försumliges bekostnad.

Följs inte ett sådant föreläggande, som innebär att åtgärden kan utföras genom väghållningsmyndighetens försorg, skall länsstyrelsen, om det inte finns skäl till annat, besluta att åtgärden skall utföras och hur det skall ske. Därvid skall länsstyrelsen se till att oskäligen kostnader inte uppstår.

I beslut om föreläggande enligt första stycket eller beslut enligt andra stycket får förordnas att beslutet skall gälla omedelbart.

Paragrafen har getts ett helt nytt innehåll. Den stämmer därmed i sak överens med 10 kap. 18 § PBL.

Om ett föreläggande inte följts, kan väghållningsmyndigheten efter beslut av länsstyrelsen vidta erforderliga åtgärder på den försumliges bekostnad. Denne har enligt 63 § rätt till ersättning för de skador som uppstår till följd av föreläggandet men får, om föreläggandet inte följs, svara för väghållningsmyndighetens kostnader för att vidta rättelse.

65 §

Vad som har avtalats eller uppenbarligen förutsatts gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare i fråga om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § gäller även mot den som efter det rätten till ersättning uppkom har förvärvat sakägarens rätt till fastigheten eller anordningen.

66 §

Har överenskommelse inte träffats om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även väghållaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

I 65 och 66 §§ har hänvisningen till 64 § utgått eftersom denna paragraf fått nytt innehåll. Vidare har några smärre språkliga justeringar gjorts.

68 §

Om en borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning inte har skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller,

om borgenären lider förlust därigenom, att ersättning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning *inte* har prövats av domstol. I fråga om *sådan* gottgörelse skall 65 § tillämpas på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Om mark till väg inom en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser, har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen skyldighet enligt första stycket, trots att vägrätten har upphört till följd av 33 §.

Talan om gottgörelse väcks vid *den* fastighetsdomstol som anges i 66 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om gottgörelse till innehavare av fordran, för vilken fastigheten svarar, i fall då nedsättning inte har ägt rum eller ersättningsfrågan inte har prövats av domstol.

Ändringen är föranledd av förslaget till PBL. I andra stycket har uttrycken generalplan och stadsplan bytts ut mot "detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för enskilda platser" i enlighet med PBL: s terminologi.

70 §

Om en kommun enligt 7 § har tillhandahållit staten mark för väg, är kommunen berättigad att av staten erhålla ersättning för skäligena kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning görs hos vägverket. Om en överenskommelse inte kan träffas, väcks talan om ersättning vid den fastighetsdomstol som anges i 66 §.

I paragrafen har statens vägverk bytts ut mot vägverket och några smärre språkliga justeringar gjorts.

71 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud som gäller enligt 39 eller 43–48 § eller mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 39 eller 43–48 §.

Till böter döms den som bryter mot en trafikföreskrift som har meddelats med stöd av 41 §.

I paragrafen, som innehåller straffbestämmelser, har hänvisningarna till 49 och 54 §§ utgått eftersom dessa paragrafer bör upphävas. Vidare har några smärre språkliga justeringar gjorts.

72 §

Utförs ledningsarbete eller uppförs en byggnad, annan anläggning eller anordning i strid mot 44, 47 eller 48 § eller mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 44, 47 eller 48 §, får tingsrätten meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981: 847).

Om någon bryter mot ett förbud i 45 § första stycket punkt 2, 46–48 §

eller mot *en* föreskrift eller *ett* förbud som *har* meddelats med stöd av 46–48 § och är det *inte* fråga om uppförande av *en* byggnad, får kronofogdemyndigheten *vidta åtgärd för rättelse*.

Kronofogdemyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att beslut av länsstyrelsen enligt 64 § andra stycket skall kunna genomföras.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att vidta åtgärder som avses i 34, 40, 43, 45 eller 53 §.

I paragrafen, som innehåller bestämmelser om handräckning, har hänvisningarna till 49 och 54 §§ utgått eftersom dessa paragrafer har upphävts.

Vidare har hänvisningen till 43 § i första och andra styckena utgått. Enligt den föreslagna lydelsen av 43 § får väghållaren själv inom vägområdet vidta de åtgärder som han bedömer som nödvändiga för att komma till rätta med otillåtna anläggningar m. m.

Polismyndigheten skall lämna väghållningsmyndigheten det biträde som behövs för att vidta åtgärder som avses i 43 och 45 §§.

73 §

En väghållningsmyndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos vägverket genom besvär.

Paragrafen innehåller regler om besvärsmyndighet vid talan mot väghållningsmyndighetens beslut. Enligt den nuvarande ordningen är länsstyrelsen besvärinstans.

I enlighet med vad vägverket har föreslagit har paragrafen ändrats så att väghållningsmyndighetens beslut får överklagas hos vägverket genom besvär. Jag hänvisar till vad jag tidigare har anfört (avsnitt 2.1.4).

74 §

Länsstyrelsens beslut enligt 37, 38, 45–47 §, 48 § andra stycket, 52 eller 53 § eller 64 § andra stycket får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

I paragrafen har angetts att också beslut av länsstyrelsen enligt 64 § andra stycket får överklagas till kammarrätten. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

75 §

Vägverkets beslut enligt 39, 40, 41, 43, 44 eller 48 § får inte överklagas.

Andra beslut av vägverket enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

I enlighet med vad som anförts tidigare har paragrafen ändrats så att vägverket blir slutinstans när det gäller frågor om tillstånd och föreskrifter inom vägområdet. Jag hänvisar till vad jag tidigare (avsnitt 2.1.4) har anfört till stöd för en sådan besvärssordning. Andra beslut av vägverket får också i fortsättningen överklagas hos regeringen.

Vägverket får överklaga länsstyrelsens beslut enligt denna lag.

Statens naturvårdsverk och länsvägnämnden får överklaga sådana beslut av väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse enligt denna lag, som berör verkets eller nämndens verksamhetsområde. En kommun får överklaga beslut enligt denna lag av statlig väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse, om beslutet berör kommunens verksamhetsområde.

Paragrafen behandlar frågan om statlig myndighets rätt att föra talan mot annan statlig myndighets beslut enligt väglagen.

I första stycket och första meningen i andra stycket har endast en del språkliga ändringar gjorts. I andra stycket har gjorts ett tillägg, varigenom kommunerna getts en uttrycklig rätt att överklaga beslut enligt väglagen av statlig väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse, om beslutet rör kommunernas verksamhetsområde. Tillägget har gjorts i enlighet med de allmänna principer för en samordning mellan väglagen och PBL som jag tidigare har redovisat (avsnitt 2.1.1).

77 §

Ett beslut i fråga om tillstånd enligt 39, 43 eller 45–48 § och vägverkets beslut i fråga om fastställelse av en arbetsplan för väg, förändring av en enskild väg till allmän, förklaring att en gata tillika skall vara allmän väg eller indragning av en väg blir gällande när beslutet vinner laga kraft.

I ett beslut om tillstånd får förordnas att det skall gälla omedelbart.

Andra beslut enligt denna lag än som avses i första stycket gäller omedelbart, om inte något annat förordnas i beslutet.

I paragrafen, som innehåller regler om verkställbarhet av beslut enligt väglagen, har hänvisningen till 49 § utgått eftersom den paragrafen har upphävts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.
2. Beslut, tillstånd och föreskrifter som har meddelats enligt äldre bestämmelser gäller fortfarande.
3. Beträffande tillstånd som har sökts före den 1 januari 1987 skall äldre bestämmelser tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak.
4. Förbud enligt 49 § skall fortsätta att gälla längst till utgången av år 1989.

Ändringarna i väglagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1987 – dvs. vid samma tidpunkt som PBL.

Bestämmelserna i punkterna 3 och 4 har utformats i nära överensstämmelse med de principer för övergångsreglering som föreslagits gälla för PBL. I 17 kap. 2 § föreskrivs att varje kommun före den 1 januari 1990 skall ha antagit en översiktsplan enligt 4 kap. PBL. Förbud att bygga på mark

som kan antas komma att ingå i vägområdet eller ligga i dess närhet bör fortsätta att gälla under en övergångstid för att kommunerna skall få tillräcklig tid att anpassa sig till de nya förhållandena.

Prop. 1985/86: 118

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar

1 §

Denna lag avser enskild väg, som för en eller flera fastigheter är till nytta vare sig för utfart, hemkörslor eller eljest.

Vad i denna lag stadgas angående fastighet gälle även beträffande gruva och skall, där omständigheterna prövas därtill föranleda, tillämpas jämväl å sådan byggnad eller industriell anläggning, som tillhör annan än ägaren till grunden.

Bestämmelserna i 2–4 kap. gäller inte inom områden med detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser. Antagande av en detaljplan för ett sådant område medför inte, att vad som tidigare enligt denna lag bestämts i fråga om fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla såvida inte med stöd av 65 eller 85 § bestämts något annat.

Bestämmelserna i 5 kap. gäller inte inom område med detaljplan.

Denna lag skall icke verka rubbning av vad som finnes särskilt stadgat om rätt till väg eller om väghållningsskyldighet i vissa fall, ej heller inskränkning i den omfattning i vilken det enligt vedertagna allmänna rättsgrundsatser är lovligt för envar att färdas över annans ägor.

Ändringarna i tredje och fjärde styckena föranleds av det nya plansystemet i PBL.

I tredje och fjärde styckena har vidare vissa språkliga justeringar gjorts. Paragrafens sakliga innehåll är oförändrat.

4 §

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen må utan oskäligh kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får inte väg byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Om det finns särskilda skäl, kan undantag från föreskrifterna medges enligt bestämmelserna i naturvårdslagen (1964:822).

Vägunderhåll och vinterväghållning skola utföras på sätt vägens ändamål fordrar.

Andra stycket första meningen har ändrats så att lydelsen stämmer överens med vad som föreslås i 14 § första stycket väglagen.

För att vinna anslutning till principerna i PBL för tillståndsprövning har i tredje stycket lagts till en möjlighet att vidta mindre avvikelser från detalj-

plan eller områdesbestämmelser. Tillägget är i överensstämmelse med vad som föreslagits i 14 § andra stycket väglagen.

I paragrafen har vidare kravet på hänsyn till regionplan tagits bort. Jag hänvisar till vad jag har anfört i anslutning till den föreslagna ändringen av 14 § väglagen.

Likaså har förbudet att bygga enskild väg i strid mot vad som har föreskrivits enligt 3 kap. utgått såsom inaktuellt. Kravet avser nämligen skyldighet att vid förrättning enligt 2 kap. beakta beslut om sträckning av vägföreningsvägar. Sådan förrättning skall emellertid enligt 9 § lagen (1973: 1151) om införande av anläggningslagen inte längre förekomma.

Vidare har den ändringen vidtagits att kravet att beakta bestämmelser om naturminnesmärken och nationalparker i fjärde stycket ersatts med ett – efter mönster av vad som föreslås i 14 § väglagen – formulerat krav att inte motverka syftet med gällande naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning. Möjlighet till undantag om det finns särskilda skäl har också tillagts i likhet med vad som föreslås i 14 § väglagen.

71 §

För område, inom vilket tätare bebyggelse har uppkommit eller kan väntas uppkomma inom nära förestående tid, får i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del är belägna inom området, skall utgöra en samfällighet (vägförening) med ändamål att ombesörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklaras skola anses såsom föreningens vägar, samt att handha de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma angelägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

Finns inom en vägförenings område mark, som i en detaljplan, inom vilken annan än kommunen är huvudman för allmänna platser, avsatts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta även iordningställande och underhåll av en dylik allmän plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla i fråga om en sådan allmän plats.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess nu angivna ändamål, föreningen dock obetaget att ombesörja vägbelysning.

I första stycket har hänvisningen till områdets belägenhet på landet eller i stad tagits bort såsom numera överflödigt.

Ändringen i andra stycket är föranledd av det nya plansystemet i PBL och innebär ingen ändring i sak.

Övriga ändringar i paragrafen är av språklig natur. Det sakliga innehållet är avsett att vara oförändrat.

75 §

Då det slutligen har avgjorts att en väg skall byggas eller tas i anspråk såsom vägförenings väg, får föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång lösa till sig rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens anläggande eller övertagande till väghållning även nytta för den som är berättigad till ersättning, skall hänsyn tas till det, när ersättningen bestäms. För rätt för föreningen att

begagna en befintlig väg skall inte, om det inte föreligger särskilda skäl till det, betalas ersättning till fastigheter, som ingår i föreningen. Bestämmelser om att mark även i vissa andra fall får tas i anspråk utan ersättning finns i plan- och bygglagen (0000:000).

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

Över vägförenings väg må grind eller led ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

Endast första stycket har ändrats. Hänvisningen i sista meningen till byggnadslagen har bytts ut mot en hänvisning till PBL. Övriga ändringar är av språklig natur. Paragrafens sakliga innehåll är oförändrat.

78 §

Finner länsstyrelsen anledning till antagande att förhållandena på viss ort inom länet påkallar att en vägförening bildas, skall frågan tas upp och handläggas vid förrättning i den ordning som föreskrivs i det följande. Detsamma skall gälla om en ägare till fastighet, som enligt en detaljplan helt eller till viss del skall användas till en sådan väg eller annan allmän plats, för vilken annan än kommunen är huvudman, begär det och det inte är uppenbart onödigt.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, envar i vad frågan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola bestämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 29–31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikes.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

Ersättning enligt femte stycket skall, liksom annan kostnad som föranleds av förrättningen, betalas av vägföreningen eller, om en vägförening inte kommer till stånd, av staten. Om en kostnad föranletts uteslutande av en viss sakägares yrkande eller bestridande, får dock, om så anses skäligt, sakägaren förpliktas att betala kostnaden.

Endast första och sista styckena har ändrats. Paragrafen föreskriver i sin

nuvarande lydelse att det ankommer på länsstyrelsen att ta initiativet till förrättning för att bilda vägförening, så snart förhållandena på en ort påkallar det. En motsvarande skyldighet åligger länsstyrelsen f.n. enligt 116 § byggnadslagen för det fall att det inte finns någon vägförening, som kan utge ersättning till en fastighetsägare som lider skada genom att i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats.

I sitt anförande till propositionen om PBL (prop. 1985/86: 1 s. 830) aviserade chefen för bostadsdepartementet en ändring i bl.a. lagen om enskilda vägar som ger fastighetsägare rätt att påkalla förrättning så att det finns en väghållare som svarar för inlösen enligt 14 kap. 1 § PBL. Jag hänvisar till vad chefen för bostadsdepartementet anför i lagrådsremissen den 25 april 1985 i specialmotiveringen (avsnitt 5.3) till ändringen i 18 § anläggningslagen (1973: 1149). Ett tillägg av sådant innehåll har nu gjorts i första stycket. Om de allmänna platserna har inrättats som gemensamhetsanläggning enligt anläggningslagen torde en vägförening vara uppenbart onödigt med avseende på frågan om inlösen. Någon förrättning skall då givetvis inte komma till stånd. Detta framgår också av tillägget i första stycket.

I sjätte stycket har termen "kronan" bytts ut mot "staten".

I de berörda styckena av paragrafen har dessutom gjorts vissa språkliga justeringar.

84 §

Då det slutligen har avgjorts att en vägförening skall bildas samt förrättningskartan har kompletterats i erforderlig mån, skall kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och av de förteckningar som nämns i 80 § jämte beslut, som kan ha meddelats över utlåtandet, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen, ävensom till fastighetsbildningsmyndigheten och fastighetsregistermyndigheten, om inte länsstyrelsen är fastighetsregistermyndighet, samt till byggnadsnämnden.

Föreskriften i paragrafen om till vem kartkopior och avskrifter av handlingar skall överlämnas har moderniserats. I samband därmed har vissa språkliga justeringar gjorts.

100 §

Där det är påkallat för att tillgodose trafiksäkerheten får länsstyrelsen för viss enskild väg inom länet eller en del av en sådan väg förordna att det inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt inte får utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg får förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande, som avses i första stycket, skall länsstyrelsen verkställa erforderlig utredning samt därvid bereda de väghållningsskyldiga eller för dem utsedd styrelse, markägare och andra,

som hava ett väsentligt intresse av frågan, tillfälle att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Om meddelat förordnande skall, utöver den underrättelse angående förordnandet som sker enligt allmänna bestämmelser, meddelande intagas i ortstidning. Därjämte skall förordnandet införas i länets författningssamling.

Endast första stycket har ändrats. Beskrivningen av de olika åtgärder för vilka krav på länsstyrelsens tillstånd kan införas i trafiksäkerhetens intresse har anpassats till terminologin i PBL och mitt förslag till följdändringar i väglagen (t. ex. 47 §).

Det bör framhållas att flera av de åtgärder som omfattas av paragrafen f. n. kräver byggnadslov och därmed blir föremål för prövning både av länsstyrelsen och byggnadsnämnden. För att undanröja en sådan dubbelprövning borde i paragrafen göras motsvarande undantag för bygglovspliktiga åtgärder som föreslagits i 47 § väglagen. Ett ytterligare skäl för ett sådant undantag skulle vara att PBL-förslaget gör prövning av byggnadsnämnd obligatorisk eller möjlig i fler fall än f. n. Att jag likväl inte föreslår att bygglovspliktiga åtgärder undantas beror på de praktiska svårigheterna att tillämpa en sådan regel så länge förbudsområdets gräns mot annan mark skall räknas från vägens mitt och inte, som i väglagen, från vägområdets kant. Byggnadsnämndens behörighet att pröva bygglov kan nämligen endast omfatta åtgärder utanför vägområdet och är således lokaliserade till ett område vars gränser är mycket oklara, så länge begreppet vägområde inte finns närmare definierat i lagen om enskilda vägar. Att nu införa begreppet vägområde skulle fordra en närmare utredning av de praktiska konsekvenserna, vilket inte är möjligt eller lämpligt i nuvarande sammanhang. Jag vill även erinra om det arbete som sker inom den för bostads- och kommunikationsdepartementen gemensamma arbetsgruppen om en samordning mellan lagen om enskilda vägar och anläggningslagen.

Så länge det föreligger oklarhet om gränserna för det område inom vilket byggnadsnämnden skall pröva trafikfarliga åtgärder utmed enskilda vägar finner jag det vara bättre att behålla länsstyrelsens befogenhet att ingripa mot samtliga åtgärder inom förbudsområdet trots risken för dubbelprövning. Antalet fall då dubbelprövning kan bli aktuell kan f.ö. antas bli ganska ringa.

102 §

Har *en* ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket *inte* bifallits och medför detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av *staten* för den skada *som de lider* härigenom.

Ersättning enligt första stycket skall bestämmas att utgå på en gång. Ersättningen får dock, om särskilda skäl föreligger, på begäran antingen av *staten* eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för *staten* eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad *som* i fråga om ersättning *har* avtalats eller uppenbarligen *har*

förutsatts skola gälla mellan *staten* och sakägare skall gälla *även* mot den som efter det att rätten till ersättning uppkom *har* förvärvat sakägarens rätt med avseende på fastigheten.

103 §

Är fastighetsägare jämlikt 102 § tillkommande ersättning bestämd att utgå på en gång och har fastigheten genom inskränkningen i förfoganderätten undergått sådan minskning i värde att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för borgenär, som då rätten till ersättning uppkom hade panträtt i fastigheten, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen; och skall om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat för det fall att nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes genom expropriation.

Om *en* borgenär som avses i första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *inte har* skett, har han rätt till gottgörelse av *staten* för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om *en* borgenär lider förlust därigenom att *en* ersättning blivit för lågt beräknad och *den* till följd av överenskommelse mellan *staten* och den ersättningsberättigade eller av annan anledning *inte prövats* av domstol.

104 §

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § *har* bortskaffat eller ändrat en befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av *staten* för sina kostnader *för detta och* för den skada i övrigt som genom åtgärden *kan ha* uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

105 §

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse *inte* träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till den fastighetsdomstol, inom vars domkrets den *mark som berörs* av förordnandet eller föreläggandet är belägen. Även *staten kan begära* prövning av ersättningsfrågan. I fråga om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning gäller expropriationslagen (1972: 719) i tillämpliga delar. Om ett yrkande om ersättning i mål, som *inte har* anhängiggjorts av *staten*, ogillas, skall i stället allmänna regler om rättegångskostnader tillämpas. Om den som framställer ett ersättningsanspråk har haft skäligen anledning att få sin talan prövad av domstol, får i stället efter omständigheterna förordnas, att *staten* skall ersätta honom hans rättegångskostnad eller att vardera parten skall bära sin kostnad.

I 102–105 §§ har termen "kronan" bytts ut mot "staten". Vidare har vissa språkliga justeringar gjorts. Paragrafernas innehåll är oförändrat.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Ändringar i lagen om enskilda vägar bör träda i kraft samtidigt med PBL. Särskilda övergångsbestämmelser erfordras inte.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i väglagen (1971: 948),
2. lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Närvarande: f. d. regeringsrådet Lidbeck, regeringsrådet Brink, justitierådet Heuman.

Vid regeringssammanträde den 10 oktober 1985 har regeringen på hemställan av statsrådet R. Carlsson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

20. lag om ändring i väglagen (1971: 948),

21. lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Väglagen

De föreslagna ändringarna i väglagen utgörs dels av ändringar föranledda av PBL-förslaget dels av ändringar som grundas på en framställning av vägverket från år 1983 och dels av vissa andra ändringar, av departementschefen betecknade som "i huvudsak redaktionella".

De ändringar som sammanhänger med PBL-förslaget avser i huvudsak en anpassning av väglagens terminologi till de begrepp som finns i PBL. Denna harmonisering avser inte bara att ord som byggnadslagen utbytt mot plan- och bygglagen, stadsplan och byggnadsplan ersatts av detaljplan och liknande. Också i andra hänseenden har väglagens terminologi och uttryck ändrats i syfte att nå överensstämmelse med PBL. Så har t. ex. de tillståndspliktiga objekten i väglagen angivits i termer som närmare ansluter till PBL:s terminologi. Uttryck sådana som "vidtagas åtgärd eller förekomma anordning" (43 §) har ersatts av uttrycken "uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar" och "vidtas andra åtgärder" (jfr vidare 47 §). Denna strävan till följsamhet till PBL innebär en avvikelse från de principer som eljest legat till grund vid utformningen av följdlagstiftningen till PBL. I remissen till lagrådet den 25 april 1985 anger sålunda chefen för bostadsdepartementet (2.1.5) att konsekvensändringarna i speciallagarna bör begränsas till plantermer o. dyl. Däremot saknas, framhåller han, anledning att föreslå ändring av sådana uttryck som ny-, till- eller ombyggnad i de lagar där dessa uttryck förekommer. Chefen för kommunikationsdepartementet har inte närmare utvecklat skälen för ett annat ställningstagande i den nu berörda frågan.

Lagrådet ifrågasätter om man inte även i fråga om väglagstiftningen bort begränsa konsekvensändringarna. Av remisshandlingarna kan inte utläsas att väglagen i delar varom här är fråga är behäftad med några brister. Lagrådet kan inte heller finna att väglagen skulle komma i konflikt med PBL om dess terminologi i större utsträckning lämnades oförändrad. Den

föreslagna omredigeringen medför i något fall (52 §) ändringar i sak som måhända inte är avsedda. I sådana fall då redigeringen har skett inom regeringskansliet och utan remissbehandling försvåras ett bedömande av förslagen. Med den reservation som ligger här i vill lagrådet dock inte motsätta sig att anpassningen till PBL sker i huvudsak på sätt som nu föreslås. En förutsättning för den valda tekniken är emellertid att anpassningen sker med större konsekvens än som iakttagits i remissen. Vissa preciseringar blir nödvändiga. Lagrådet återkommer härtill under de aktuella paragraferna.

Till de "i huvudsak redaktionella" ändringar som föreslås hör att till byggande av väg inte längre skall räknas förbättring av väg (10 §) och att tillståndsplikt införs för vissa åtgärder vilka – utan att beröra trafiksäkerheten – kan äventyra vägens bestånd, drift eller brukande (45 §). Dessa förslag har inte remissbehandlats och lagrådet har för sin del svårt att bedöma behovet av ändringarna och deras följder. Även till dessa ändringsförslag återkommer lagrådet.

9 §

Enligt paragrafens nuvarande lydelse utgör bestämmelserna i väglagen inte hinder för en kommun eller en landstingskommun att lämna bidrag till byggande av väg. Avsikten med stadgandet, som från och med år 1905 återfunnits i väglagstiftningen (12 § i 1943 års väglag), är att förekomma att kommunallagens bestämmelser om de uppgifter till vilka en kommun får anslå medel skulle utgöra hinder för en kommun eller ett landsting att lämna bidrag till väghållningen (Bexelius-Körlof, Väglagarna 2:a uppl. 1965, s. 45). Det nu föreslagna tillägget har enligt specialmotiveringen till syfte att klargöra att bestämmelserna i väglagen inte hindrar någon annan att lämna bidrag till byggande av väg.

Enligt specialmotiveringen förekommer det att bidrag lämnas av enskilda, t. ex. vid exploateringar eller på grund av en föreskrift i ett tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen. Något hinder häremot finns inte i väglagen eller annorstädes. Att – såsom upplysts vid föredragningen – tvivel om lagligheten likväl uppkommit bland dem som har att tillämpa väglagen synes ha berott på att man inte haft klart för sig att 9 § är en kompetensregel för kommunerna utan i stället uppfattat paragrafen som ett uttryck för att inga andra än kommuner och landsting får bidra till byggande av allmän väg.

Som framgår av det anförda är det föreslagna tillägget onödigt. Det kan dessutom verka förvirrande genom att skymma det egentliga syftet med paragrafen, dvs. att slå fast att bidrag till byggande av allmän väg ligger inom den kommunala kompetensen. I sammanhanget må erinras om att det i svensk lagstiftning är mycket ovanligt med regler som säger att någon "får" eller "äger rätt" att göra något. I princip gäller att vad som inte är förbjudet är tillåtet. Det är förbjudet, inte den allmänna handlingsfriheten som kräver en uttrycklig regel (se Strömholm, Rätt, rättskällor och rätts-tillämpning, 2:a uppl., 1984, s. 239).

På grund av det anförda föreslår lagrådet att det föreslagna tillägget utgår.

Enligt det remitterade förslaget skall förbättring av väg inte längre innefattas i begreppet byggande av väg utan i stället hänföras till begreppet drift av väg. Bakgrunden till förslaget är enligt lagrådsremissen att det finns ett praktiskt behov av att få en ny uppdelning mellan de båda begreppen. I specialmotiveringen uttalar departementschefen att vad som föreslås inte är avsett att medföra någon ändring i fråga om vad som gäller om skyldighet att upprätta arbetsplaner. Detta uttalande synes missvisande. Departementschefen anger som exempel på förbättringsarbeten att en grusväg skall beläggas med asfalt. För ett sådant arbete kommer framdeles någon arbetsplan inte att behöva upprättas, eftersom man inte torde behöva ta i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen (28 §). För närvarande skall däremot arbetsplan upprättas även för förbättringsarbeten (15 §), låt vara att förfarandet får förenklas (16 § tredje stycket) och att utställning och fastställelse av arbetsplanen ej behöver ske (17 § tredje stycket och 18 § andra stycket). Också i andra avseenden får den föreslagna ändringen vissa följder. Således kommer inte längre regeln i 11 § om samråd med länsstyrelsen att bli tillämplig vid förbättringsarbeten. Detsamma gäller bestämmelsen i 13 § där det föreskrivs, att man vid byggande av väg skall tillse att vägen får sådant läge och utförande att ändamålet med vägen nås utan oskäligen kostnad och med minsta intrång och olägenhet för annan. Praktiskt mer betydelsefullt kan det bli att kommunerna inte längre torde kunna lämna bidrag till förbättringsarbeten för vägar där staten är vägghållare. Bestämmelserna i 9 § ger nämligen möjlighet till kommunala bidrag endast för byggande av väg men däremot inte för drift av väg. Förslaget till ändring av 10 § har inte föregåtts av någon remissbehandling. Lagrådet saknar underlag för att bedöma om de av lagrådet påpekade konsekvenserna av ändringen inverkar på frågan om förbättringsarbeten skall räknas som drift av väg.

13 §

Enligt 1 kap. 2 § NRL-förslaget skall hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kap. NRL tillämpas i mål och ärenden enligt de författningar i vilka detta särskilt föreskrivs. Bland de i lagrummet angivna författningarna är väglagen. Stadgandet i väglagen om tillämpning av NRL:s föreskrifter har i det remitterade förslaget tagits upp i en ny andra mening i 13 §. NRL:s bestämmelser skall enligt remissen tillämpas när en vägs läge och utförande bestäms. Med denna utformning av anknytningen mellan NRL och väglagen är det naturligt att ta in bestämmelsen i ett lagrum som återfinns under rubriken Byggande av väg. Den föreslagna ordalydelsen kan emellertid leda tanken till att NRL skall tillämpas endast vid själva det faktiska arbetet med att bygga en väg. Avsikten är självfallet, såsom också framgår av specialmotiveringen, att NRL:s bestämmelser skall beaktas vid upprättandet av arbetsplaner som är det rättsliga instrument som reglerar ett vägbyggande. Enligt lagrådets mening kan det vara lämpligt att också i andra ärenden enligt väglagen kunna tillämpa NRL. Det bör därför övervä-

gas att låta kopplingen mellan NRL och väglagen ske genom en generellt hållen, inledningsvis placerad bestämmelse. En sådan teknik synes bättre överensstämma med den metod som valts i andra lagar (se 2 kap. 2 § PBL-förslaget och 4 a § miljöskyddslagen samt också vad lagrådet ovan yttrat beträffande 3 § naturvårdslagen, el-lagen och rörledningslagen). Lagrådet förordar därför att anknytningen sker genom en ny paragraf, betecknad 3 a §, intagen under rubriken Allmänna bestämmelser. Paragrafen kan ges följande utformning.

Vid prövning av ärenden enligt denna lag skall lagen (0000:000) om hushållning med naturresurser m.m. tillämpas.

14 §

Paragrafen reglerar väglagens följsamhet dels till detaljplaner och områdesbestämmelser och dels till särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning. Vad gäller undantag från sådana särskilda bestämmelser – varvid främst åsyftas naturvårdsföreskrifter – har i remissen föreslagits att undantag skall kunna medges enligt bestämmelserna i naturvårdslagen. Mot denna teknik finns i och för sig ingen erinran. Tvärtom talar mycket för att ärenden om undantag från naturvårdslagens föreskrifter skall prövas enligt den lagens bestämmelser beträffande både avgörandet i sak och förfarandet. Emellertid har inte samma metod tillämpats i annan följdlagstiftning varöver lagrådet nu samtidigt avger yttrande. Lagrådet syftar på 3 kap. 2 § FBL, 9 § anläggningslagen och 8 § ledningsrättslagen. Att i väglagen nu använda en avvikande teknik bör komma i fråga endast om starka skäl kan åberopas härför. Något sådant skäl synes emellertid knappast föreligga. Enligt lagrådet bör man därför i väglagen alltså välja en lagteknisk lösning som i huvudsak ansluter till den reglering som skall finnas i nyssnämnda lagrum i FBL. Lagrådet förordar därför att 14 § väglagen ges följande lydelse.

Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får väg inte byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller eljest naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge undantag från bestämmelser som avses i andra stycket.

18 §

I paragrafens tredje stycke finns bestämmelser om giltigheten hos fastställda arbetsplaner. Den tid under vilken fastställelsebeslutet gäller kan enligt sista meningen i stycket förlängas, varje gång med högst tre år, om det föreligger synnerliga skäl för en förlängning. I remissen föreslås nu att det skall räcka med särskilda skäl. Som tillräckligt skäl för att överväga en

förlängning av fastställsetiden bör enligt departementschefen gälla att objektet ingår i gällande flerårsplaner eller fördelningsplan eller att det eljest kan anses sannolikt att objektet kan antas komma till utförande inom en treårstid. Inför en förlängning av giltighetstiden måste självfallet hänsyn tas till fastighetsägarnas olägenheter av att frågan om ianspråktagande av hans mark hålls öppen. Den så att säga "döda hand" som under ytterligare tid kommer att vila över berörda markområden medför att fastighetsägaren får svårigheter att planera underhålls- och förbättringsarbeten eller att göra investeringar som har betydelse för framtida lönsamhet. Å andra sidan är det naturligtvis, som departementschefen framhåller, angeläget att vägbyggnadsprocessen kan ges en effektiv och ekonomisk utformning. Lagrådet, som inte har någon kännedom om den praxis som kan ha utbildats vid prövning av förlängningsärenden, finner det för sin del svårt att bedöma om den "uppmjukning" av förutsättningarna för en förlängning av giltighetstiden som den föreslagna ändringen av paragrafens lydelse syftar till kommer att försämra fastighetsägarnas situation. Konsekvenserna av den föreslagna ändringen hade enligt lagrådets mening bort belysas genom en remissbehandling.

23 §

Paragrafen ger bestämmelser om förutsättningarna för att gata skall förklaras tillika vara allmän väg och om förfarandet i sådana ärenden. Enligt huvudregeln i 6 kap. 26 § första stycket första meningen PBL skall kommunen inom områden med detaljplan vara huvudman för allmänna platser. Inom en sådan detaljplan är gata beteckningen på alla områden för fordons- och gångtrafik, se prop. 1985/86: 1 s. 561. Här kan det finnas behov av att bestämma att en gata tillika skall förklaras vara allmän väg. Ett praktiskt fall är att en gata har kommit att bli en del av en viktigare förbindelseled mellan två orter. Den rättsliga betydelsen av en i 23 § avsedd förklaring är att staten därigenom blir väghållare och att statens rättigheter och skyldigheter kommer att regleras av väglagen. Det blir således väglagens föreskrifter om drift av väg – med den inskränkning som följer av 6 kap. 30 § andra stycket PBL – som bestämmer vad väghållaren har att göra. Också vissa frågor om ordnings- och säkerhetsföreskrifter kommer att avgöras enligt väglagen (se 43 och 44 §§). Att gata förklaras tillika vara allmän väg för att staten skall bli väghållare inverkar däremot inte på huvudmannaskapet för de allmänna platserna inom planområdet. Kommunen blir alltjämt huvudman med därav följande rättigheter och skyldigheter. Vad huvudmannaskapet innebär regleras främst av 6 kap. 17 § första stycket PBL, som behandlar kommunens rätt att lösa mark som skall användas för allmänna platser, och 7 § väglagen, som anger att kommunen skall tillhandahålla staten i dess egenskap av väghållare den mark som behövs för väg. Det bör anmärkas att kommunens huvudmannaskap självfallet består om statens väghållaransvar upphör, därför att vägen dras in, eller om kommunen efter beslut av regeringen eller vägverket skall överta väghållningen. Det bör också nämnas att om en detaljplan med kommunen som huvudman för allmänna platser läggs över ett område där

en allmän väg redan går fram så påverkar planbeslutet inte det ansvar för hållandet av vägen som staten redan har enligt väglagen. Det är inte alldeles enkelt att förstå innebörden av och hålla i sär de båda begreppen huvudman för allmänna platser och väghållare. Inte heller är samordningen mellan PBL och väglagen lättillgänglig. Några praktiska olägenheter av de antydda svårigheterna torde dock knappast vara att befara. Lagrådet har ej erinran mot den föreslagna lydelsen av förevarande 23 § men vill förorda att 6 kap. 30 § andra stycket PBL ändras så att det tydligt framgår att det är väglagens bestämmelser som reglerar statens ansvar för underhållet av den gata som förklarats tillika vara allmän väg. I samband därmed kan det finnas anledning att korrigera vissa uttalanden på s. 566 i prop. 1985/86: 1.

43, 45, 47 och 48 §§

I 43 § finns bestämmelser om vilka åtgärder inom ett vägområde som inte får vidtas utan tillstånd. Förslaget till ändrad lydelse av paragrafen innebär att tillståndsplikten skall omfatta byggnader, andra anläggningar eller anordningar (första stycket punkt 1) samt andra åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten eller vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande (första stycket punkt 2). I specialmotiveringen säger sig departementschefen med den ändrade lydelsen avse att anpassa terminologin till PBL och göra klart att tillståndsplikt skall gälla generellt inom vägområdet för såväl byggnader, andra anläggningar eller anordningar som för åtgärder. Lagrådet vill peka på att anpassningen i förslaget inte gjorts fullt ut. Om en anpassning skall ske – vilket i och för sig inte är nödvändigt – bör den göras så att använda begrepp helt överensstämmer. Eljest löper man risk att de som skall tillämpa lagarna drar felaktiga slutsatser om bestämmelsernas innebörd. Lagrådet föreslår med hänsyn till det anförda att första stycket punkt 1 ges följande lydelse. "1. uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller utföras andra anläggningar eller anordningar,". Med en sådan lydelse av punkten kommer alla åtgärder som anges i 8 kap. 1 § första stycket 1 och 2 samt 2 § första stycket 1–8 PBL att omfattas av tillståndsplikten. En anpassning till PBL:s terminologi kräver också att uttrycket "försämra trafiksäkerheten" i punkt 2 efter mönster av 3 kap. 2 § PBL byts ut mot uttrycket "inverka menligt på trafiksäkerheten".

På skäl som närmare utvecklas i specialmotiveringen har i paragrafen vidare tillagts en bestämmelse som ger väghållningsmyndigheten möjlighet att vidta åtgärder för att omgående få bort otillåtna anläggningar eller anordningar, t. ex. skyltar, som har satts upp inom ett vägområde utan tillstånd och som utgör en trafikfara. Såsom bestämmelsen utformats kan rättelse av en felaktigt vidtagen åtgärd inte ske besvärsvägen, eftersom åtgärden inte föregås av ett beslut som kan överklagas.

I 45, 47 och 48 §§ bör i de delar som syftar till en anpassning till terminologin i PBL göras ändringar och tillägg som motsvarar dem som föreslagits beträffande 43 §.

I 45 § har beträffande byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder utanför ett område med detaljplan och för vilka bygglov inte

erfordras genom nya bestämmelser införts en skyldighet att söka tillstånd hos länsstyrelsen för sådant som kan äventyra vägens bestånd, drift eller brukande. Förslaget har i denna del inte remissbehandlats. Lagrådet har svårt att inse behovet av bestämmelsen. Det är också oklart varför departementschefen valt uttrycket "vägens bestånd, drift eller brukande" i detta sammanhang, jfr 43 §.

Reglerna om verkställighet för att åstadkomma rättelse när någon överträtt en bestämmelse i 45 § har blivit alltför krångliga. Enligt förslaget anvisas olika vägar beroende på vad som skall rättas. Gäller det byggnad torde avsikten vara att väghållningsmyndigheten enligt 72 § första stycket skall vända sig till tingsrätten. Är det åter en anläggning, som inte är byggnad, eller en anordning skall länsstyrelsen enligt det nya fjärde stycket i 45 § besluta om avlägsnande genom väghållningsmyndighetens försorg. Hur man skall kunna vinna rättelse beträffande övriga otillåtna åtgärder som avses i 45 § första stycket punkt 1 framgår inte av lagrådsremissen. Är det slutligen en *ljusanordning*, som behöver tas bort, är kronofogdemyndigheten rätt instans enligt 72 § andra stycket. Enligt lagrådets mening borde beslut om verkställighet i alla dessa situationer kunna anförtros åt länsstyrelsen. Någon hänvisning till 45 § bör då ej ske i 72 § första eller andra styckena och sista stycket i 45 § kan ges följande lydelse.

Om tillstånd saknas (eller har återkallats, jfr 43 §) får länsstyrelsen meddela beslut om att rättelse skall ske genom väghållningsmyndighetens försorg. I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

49 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om byggnadsförbud i fråga om mark som kan antas komma att ingå i vägområde för en planerad väg, föreslås bli upphävd. I specialmotiveringen har som skäl härför hänvisats till att det nuvarande systemet med omfattande nybyggnadsförbud enligt PBL-förslaget skall avskaffas. Vidare framhålls att det i PBL-förslaget förutsatts att framtida sträckning av vägar skall redovisas i kommunernas översiktsplaner.

Lagrådet har intet att invända mot att paragrafen upphävs. Eftersom förslaget i denna del inte har remissbehandlats vill lagrådet dock påpeka följande. Argumentet att framtida vägsträckningar skall tas upp i översiktsplanen står i viss motsättning till vad som anförs i den allmänna motiveringen under 2.1.1 om behandlingen av vägfrågor i översiktsplanen. Det sägs där att det naturligtvis kan förekomma att vägfrågorna inte har kunnat lösas i översiktsplanen t.ex. av det skälet att man inte har kommit överens om en gemensam ståndpunkt. I sådana fall skulle förbud enligt 49 § kunna fylla en funktion. Det bör vidare framhållas att, även om en framtida vägsträckning redovisats i översiktsplanen, väghållningsmyndigheten inte kan vara helt säker på att vägsträckningen förblir obebyggd. Översiktsplanen är ju enligt departementschefen inte bindande och det kan därför tänkas att tillstånd lämnas till byggnadsföretag inom områden där vägen skall gå fram.

Paragrafen ger – både i sin nuvarande och i föreslagen lydelse – länsstyrelsen möjlighet att ingripa beträffande byggnader, anläggningar och anordningar när det krävs för att tillgodose trafiksäkerheten. De föreslagna ändringarna avser dels villkoren för ingripanden, första stycket i paragrafen, och dels att ingripande från länsstyrelsens sida inte längre skall få ske inom område med detaljplan, andra stycket. Inom sådant område har enligt 10 kap. 17 § PBL byggnadsnämnden motsvarande befogenheter. Slutligen föreslås att den i nuvarande andra stycket intagna bestämmelsen om vite flyttas till 64 §.

För närvarande kan ingripande ske endast beträffande byggnad, anläggning eller anordning inom det i 45–47 §§ angivna förbudsområdet dvs. i praktiken inte längre bort från vägområdet än 50 meter. Denna begränsning har i förslaget fallit bort. En annan ändring är att ingripande skall få företas endast om förhållandena ändrats sedan byggnaden, anläggningen eller anordningen kom till. För närvarande är det möjligt att ingripa även i andra fall. I motiven till den nuvarande bestämmelsen (prop. 1971: 123 s. 191) talas om det fall att en lagligen tillkommen anordning ligger inom ett senare genom särskilt beslut av länsstyrelsen tillskapat förbudsområde.

Genom de föreslagna ändringarna har paragrafen anpassats till 10 kap. 17 § PBL. Något annat skäl för ändringarna har inte angivits än önskan att få överensstämmelse med PBL. De föreslagna ändringarna har utarbetats inom regeringskansliet och har lagts fram utan remissbehandling. Lagrådet har svårt att bedöma om den utvidgning av det område där ingripande kan ske som blir följden av förslaget är sakligt motiverad. Lagrådet sätter vidare i fråga om det är välbetänkt att ta bort möjligheten att ingripa även i andra fall än när förhållandena har ändrats. Med hänsyn till det anförda synes det tillrådligt att behålla paragrafens första stycke oförändrat. Lagrådet ser inget avgörande hinder mot att förutsättningarna för ingripanden blir något olika inom och utom område med detaljplan.

61 §

I paragrafen ges bestämmelse om ersättning för skada som uppkommer genom inskränkningar i dispositionsrätt till mark på grund av att allmän väg har dragits eller skall dras fram. Enligt första stycket skall således ersättning utgå om vägran av tillstånd enligt 47 § medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Tillämpningsområdet för 47 § inskränks emellertid enligt remissens förslag. Krav på länsstyrelsens tillstånd skall framdeles endast gälla utanför områden med detaljplan och endast för åtgärder som inte kräver bygglov. Avsikten är att beträffande åtgärder utanför vägområdet minska den nuvarande dubbelprövningen. Lagrådet vill anmärka att ändringen av 47 § kan få betydelse för den enskilde fastighetsägarens rätt till ersättning. När prövning inte längre skall ske enligt väglagen utan endast enligt PBL:s bestämmelser blir ju PBL:s ersättningsregler ensamt avgörande. PBL ger emellertid inte rätt till ersättning för vägrat bygglov i den i 47 § angivna situationen. Detta är

73–75 §§

I dessa paragrafer behandlas besvärssordningen vid överklagande av beslut enligt väglagen. De ändringar som här föreslås skall ses mot bakgrunden av de samtidigt framlagda förslagen att väghållningsmyndighet skall överta vissa beslutsbefogenheter som i dag ankommer på länsstyrelse. Dessa förslag, mot vilka lagrådet inte har något att invända, avser rätt att besluta som första instans i frågor som rör ordning och säkerhet inom vägområdet. Hit hör bl. a. frågor om tillstånd att ansluta enskild körväg till allmän väg, 39 §, och att vidta åtgärder och ha anordningar inom vägområdet, 43 §. Länsstyrelsens beslut i dessa frågor kan enligt nuvarande ordning överklagas till regeringen. Enligt det remitterade förslaget får väghållningsmyndighetens beslut överklagas till vägverket, 73 §. Vägverkets beslut får inte överklagas, 75 § första stycket. Det blir alltså väghållningsmyndigheterna och vägverket förbehållet att pröva och avgöra här avsedda ordnings- och säkerhetsfrågor. Länsstyrelsernas och regeringens befattning med frågorna upphör.

De föreslagna ändringarna i besvärssordningen stämmer i huvudsak överens med vad vägverket föreslagit i sin framställning till regeringen. Av elva remissinstanser som yttrat sig över ändringsförslagen har nio ställt sig tvacksamma eller avvisande. Man har framhållit att besvär bör föras till en instans utanför vägmyndigheterna, detta för att garantera en allsidig bedömning och en bedömning som tillgodoser rättssäkerheten. Lagrådet delar detta synsätt. I den allmänna motiveringen framhåller departementschefen att vägverket har tillräcklig kompetens på området varför rättssäkerheten inte sätts i fara. Från rättssäkerhetssynpunkt är det emellertid väsentligt att prövningen ankommer på en instans som – förutom att den har saklig kompetens på området – tillika är opartisk. De ärenden varom här är fråga är typiskt sett sådana där det krävs en avvägning mellan olika intressen, en avvägning som faller sig naturlig för en länsstyrelse men mindre självfallen för en sektorsinriktad myndighet som vägverket. Man kan enligt lagrådets mening inte bortse från att vägverket kan komma att se ordnings- och säkerhetsfrågorna ensidigt från de synpunkter verket har att främst företräda och att det inte tillräckligt beaktar andra intressen. I likhet med flertalet av de remissinstanser som uttalat sig i frågan föreslår lagrådet att länsstyrelse blir besvärsinstans i stället för vägverket vid överklagande av väghållningsmyndighets beslut. Ett alternativ vore att låta kammarrätt pröva besvär över väghållningsmyndighets beslut. Kammarrätt är redan i dag besvärsinstans vid överklagande av vissa länsstyrelsebeslut (37 och 38 §§, 45–47 §§, 48 § andra stycket samt 52 och 53 §§) och härutinnan föreslås ingen ändring. Med hänsyn till att ordnings- och säkerhetsfrågorna inom vägområdet övervägande avser lämplighetsbedömningar och till behovet av skyndsamhet i avgörandena är emellertid lösningen med länsstyrelse som besvärsinstans att föredra.

Vad så angår frågan om besvär skall få anföras mot länsstyrelsens beslut i dit fullföljda ärenden delar lagrådet departementschefens mening att ärendena inte är av den art att regeringens medverkan är påkallad och att en besvärsordning enligt tvåinstansprincipen är mest rationell. Slutsatsen blir att länsstyrelsens beslut inte bör få överklagas. Länsstyrelsen är redan i dag slutinstans i vissa frågor, se prop. 1983/84: 120 s. 18. Lagrådet vill emellertid understryka vikten av att länsstyrelsen inhämtar vägverkets yttrande, särskilt i frågor där en samordning över länsgränserna är önskvärd.

Beaktas vad lagrådet nu har anfört kan 73 § bibehållas i sak oförändrad. I 74 § bör i ett nytt första stycke föreskrivas att länsstyrelsens beslut enligt 73 § inte får överklagas. I tredje stycket av paragrafen, motsvarande andra stycket remitterade förslaget, bör anges att "andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än som avses i första och andra styckena får överklagas hos regeringen genom besvär". Slutligen kan 75 § bibehållas i sak oförändrad.

76 §

Paragrafen behandlar statlig myndighets rätt att föra talan mot annan statlig myndighets beslut. I andra stycket har i det remitterade förslaget tillagts en ny andra mening varigenom kommun getts en uttrycklig rätt att överklaga beslut enligt väglagen som meddelats av statlig väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse. Förutsättning för kommunens rätt att klaga anges vara att beslutet skall beröra kommunens verksamhetsområde. Som motiv för bestämmelsen anför departementschefen att kommunerna enligt PBL ges ett övergripande ansvar för markplaneringen och därför bör få överklaga beslut från väghållningsmyndigheterna. I sitt yttrande över PBL-förslaget uttalade lagrådet att en bestämmelse, som anger vilka som allmänt sett är behöriga att överklaga ett beslut, inte behövs. Vem som får överklaga följer nämligen av allmänna grundsatser (se prop. 1985/86: 1 s. 822). Departementschefen har anslutit sig till lagrådets mening och i det till riksdagen överlämnade PBL-förslaget har föreskrifter om vem som har besvärsrätt tagits bort. Också en kommuns rätt att klaga är beroende av om beslutet kan anses ha gått kommunen emot eller ej (se s. 816). Någon tvekan om att kommun redan nu har den i lagrådsremissen avsedda klagorätten föreligger inte. Med hänsyn till det anförda förordar lagrådet att det föreslagna tillägget i 76 § andra stycket får utgå.

Övergångsbestämmelserna

I punkt 2 föreskrivs att beslut, tillstånd och föreskrifter som har meddelats enligt äldre bestämmelser fortfarande skall gälla. I 17 kap. PBL-förslaget har inte någon motsvarande övergångsbestämmelse tagits upp beträffande beslut i ärenden om byggnadslov. Om skälen till att PBL ej har övergångsbestämmelse om rättsverkningar av äldre beslut om byggnadslov hänvisar lagrådet till prop. 1985/86: 1 s. 860. Inte heller för de ärenden som avgjorts enligt väglagen torde någon särskild övergångsreglering erfordras. Det kan

anmärkas att om befogenheten att meddela ett tillstånd övergår från en myndighet till en annan, såsom föreslås beträffande tillstånd enligt 43 § där väghållningsmyndigheten och inte länsstyrelsen framdeles skall vara beslutande, så inverkar inte detta på frågan om huruvida äldre beslut, tillstånd eller föreskrift alltså gäller. Däremot blir läget annorlunda om en viss tillståndsprövning skall upphöra. Lagrådet syftar främst på att enligt 47 § någon dubbelprövning inte längre skall ske beträffande åtgärder inom detaljplanlagt område och inte heller för bygglovspliktiga åtgärder. I dessa fall kommer i fortsättningen frågan om en åtgärds tillåtlighet endast att prövas av byggnadsnämnden enligt PBL medan någon prövning av länsstyrelsen enligt väglagen inte längre skall ske. Sådana beslut som fattats av länsstyrelsen enligt väglagens äldre regler torde – i motsats till vad som synes förutsatt i punkt 2 – inte ha någon rättsverkan efter nya lagens ikraftträdande.

Enligt *punkt 3* skall beträffande tillstånd som söks före den 1 januari 1987 äldre bestämmelser tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak. Bestämmelserna har enligt lagrådsremissen utformats i nära överensstämmelse med de principer för övergångsreglering som föreslagits gälla för PBL. Härmed torde åsyftas vad som i denna del föreslås i PBL för äldre planinstitut. För t. ex. byggnadslovsärenden har emellertid en annan metod valts i PBL. Enligt 17 kap. 25 § första stycket PBL-förslaget skall således i ärenden enligt byggnadslagen eller byggnadsstadgan, som byggnadsnämnden avgjort före ikraftträdandet, äldre bestämmelser tillämpas. Denna övergångsregel tar alltså endast sikte på vissa pågående ärenden. Det är nämligen nödvändigt att samma grunder för prövningen och samma processuella bestämmelser skall gälla för besvärsmyndigheten som för den myndighet som avgjort ärendet i första hand. En motsvarande reglering är lämplig också i väglagen. Då det gäller ärenden om tillstånd, som inte längre erfordras, synes det i enlighet med vad ovan anförts vara klart att dessa ärenden – oavsett om de är anhängiga i första instans eller överklagade – inte föranleder något avgörande i sak. Någon särskild bestämmelse härom erfordras ej. Skulle något ärende vid ikraftträdandet vara beroende på prövning i första instans och skall ärendet enligt nya lagen avgöras av annan myndighet bör ärendet överlämnas till denna myndighet. Med hänsyn till förhållandena synes någon uttrycklig regel härom obehövlig.

Ett särskilt problem kan mål om ersättning enligt 61 § erbjuda om ersättning begärts på grund av ett äldre beslut om vägrat tillstånd enligt 47, 48 eller 49 §. För fall då skadan inte längre är ersättningsgill (se vad som sagts under 61 §) fordras en övergångsbestämmelse. Har målet anhängiggjorts före ikraftträdandet, bör äldre bestämmelser om ersättning tillämpas av fastighetsdomstolen i fråga om målens prövning i sak, låt vara att vid avgörandet bör vägas in att skadan ej längre är ersättningsgill. Har anspråk på ersättning inte framförts hos domstol före ikraftträdandet synes man kunna godta att ersättning ej skall utgå. Eljest får man med 17 kap. 16 § tredje stycket PBL-förslaget som förebild uppställa en preklusionsfrist för talans väckande.

2. I ärenden om tillstånd som alltjämt skall prövas enligt väglagen skall, om ärendet avgjorts i första instans före ikraftträdandet, äldre bestämmelser tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak.

3. Beträffande mål om ersättning enligt 61 § väglagen, i vilka talan har väckts före ikraftträdandet, skall äldre bestämmelser tillämpas i fråga om målens prövning i sak.

Lagen om enskilda vägar

1 §

De föreslagna ändringarna i paragrafens tredje och fjärde stycken är föranledda av det nya plansystemet i PBL. Lagrådet vill framhålla att uttrycket "Antagande av en detaljplan" i tredje stycket torde innefatta också beslut att ändra en detaljplan (jfr 5 kap. 32 § PBL), vilket för undvikande av missförstånd bör framgå av specialmotiveringen till paragrafen.

4 §

Lagrådet hänvisar till sitt yttrande över 14 § väglagen. Mot första stycket och första meningen i andra stycket av förevarande paragraf har lagrådet ej annan erinran än att två redaktionella ändringar bör göras för att nå språklig överensstämmelse med lagrådets förslag till lydelse av nyssnämnda paragraf i väglagen. Lagen om enskilda vägar har inte någon motsvarighet till 14 § andra stycket väglagen om undantag, när särskilda skäl föreligger, från bestämmelser om marks bebyggande eller användning. Detta innebär att när det gäller enskild väg prövningen av undantag från t. ex. naturvårdslagens föreskrifter skall ske enligt den lagens bestämmelser. Enligt lagrådets mening synes det emellertid inte behövligt att nu införa en erinran härom. En sådan erinran skulle för övrigt behöva kompletteras med hänvisning också till andra lagar som har särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning. Sådan bestämmelse finns nu i lagen om fornminnen. Lagrådet förordar att andra meningen i andra stycket får utgå.

100 §

Paragrafens första stycke föreslås ändrad så att beskrivningen av de olika åtgärder för vilka krav på länsstyrelsens tillstånd kan införas i trafiksäkerhetens intresse skall bli anpassad till terminologin i PBL. På skäl som redovisats under 43 § väglagen föreslår lagrådet att ifrågavarande ändringar ges samma lydelse som föreslagits beträffande nämnda paragraf.

Granskningen av de remitterade förslagen har i övrigt föranlett vissa ändringar av redaktionell art.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 februari 1986

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Peterson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Hulterström

Proposition om ändringar i väglagen (1971: 948) och lagen (1939: 608) om enskilda vägar

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde 1985-10-10) över förslag till lag om ändring i väglagen (1971: 948) och förslag till lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

2 Förslaget till lag om ändring i väglagen

Lagrådet har i sitt yttrande ifrågasatt om inte anpassningen av väglagens terminologi till PBL bort begränsas på samma sätt som föreslagits beträffande annan aktuell följdlagstiftning. Med anledning härav vill jag anföra följande.

Byggnadslagen och väglagen har i dag en terminologi som inte är samordnad trots att båda lagarna innehåller bestämmelser om hur mark får bebyggas och tas i anspråk för olika ändamål. Orsaken till detta är att lagarna har tillkommit vid olika tillfällen och att något särskilt behov av en samordnad terminologi då inte har funnits. Väglagen är f. n. utformad på ett sådant sätt att prövning i regel skall ske oberoende av om det också skall ske en prövning enligt byggnadslagstiftningen.

Väglagens terminologi är i vissa avseenden ålderdomlig i förhållande till PBL: s. Många termer och uttryck i väglagen härrör från 1934 eller 1943 års lagar om allmänna vägar (se t. ex. 29 och 35 §§ 1934 års lag, 32 och 38 §§ 1943 års lag samt 43 och 54 §§ väglagen).

Jag delar lagrådets uppfattning att väglagen i förevarande avseende inte är behäftad med några mera påtagliga brister. Om väglagens terminologi lämnades oförändrad skulle den i vart fall inte komma i direkt konflikt med PBL. Att jag trots detta valt att redigera om väglagen beror på att PBL i väsentligt större utsträckning än den nuvarande byggnadslagstiftningen kommer att behöva beaktas i vägsammanhang. Jag föreslår t. ex. att dub-

belprovningen tas bort när det gäller tillstånd intill vägområdet. Detta innebär ett omedelbart behov av samordning för att klargöra kompetensfördelningen mellan byggnadsnämnden och länsstyrelsen. Enligt min mening underlättas tillämpningen även i övrigt om PBL:s och väglagens terminologi är enhetlig. Som lagrådet påpekat i annat sammanhang i sitt yttrande är samordningen mellan PBL och väglagen inte lättillgänglig.

PBL förutsätter ett väl utvecklat samarbete mellan planmyndigheter och vägmyndigheter. PBL ger också kommunerna ett ökat planeringsansvar och en starkare ställning när det gäller markanvändningen. Jag har därför skäl att utgå från att PBL:s uttryckssätt kommer att bli vägledande när det gäller markplanering och olika tillståndsfrågor. Om terminologin då inte är enhetlig finns risk för att väglagens termer och uttryck kan missförstås. Denna risk är särskilt stor för den som inte har den historiska förklaringen till den olikartade terminologin klar för sig.

Jag har mot denna bakgrund funnit att övervägande skäl talar för att det sker en anpassning i väglagen till PBL:s termer och uttryck. Jag noterar också att lagrådet inte motsatt sig att så sker på i huvudsak det sätt som föreslagits i lagrådsremissen. Redan nu vill jag förutskicka att jag kommer att föreslå de preciseringar som lagrådet ansett nödvändiga. Att den redigering som har skett inom regeringskansliet inte varit föremål för remissbehandling beror på att jag med den PBL-anpassade terminologin i väglagen inte åsyftat att få till stånd några sakliga ändringar av betydelse.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att den ändring som nu föreslås i väglagen som gäller reglering av bl. a. bebyggelse i närheten av allmänna vägar – dvs. den huvudsakliga orsaken till behovet av den samordnade terminologin – behandlats utförligt i prop. 1985/86: 1 om ny plan- och bygglag (s. 106). PBL-utredningen hade valt att låta föreskrifterna om byggnader finnas kvar i väglagen men föreslagit att reglerna om skyltar, reklamanordningar och liknande skulle upphävas och att sådana frågor i fortsättningen skulle regleras endast genom PBL. Utredningens förslag i denna del remissbehandlades och förslaget godtogs i allmänhet av remissinstanserna. Chefen för bostadsdepartementet och min företrädare kom emellertid efter samråd fram till att kraven i väglagen på tillstånd av länsstyrelsen för att uppföra byggnader och andra anordningar intill eller i närheten av allmänna vägar borde upphävas i den mån det råder bygglövsplikt enligt PBL.

Lagrådets allmänna synpunkter i övrigt tar jag upp i anslutning till de enskilda paragraferna.

5 §

I lagrådsremissen har föreslagits några språkliga justeringar i 5 §. Jag vill nu upplysa att jag i budgetpropositionen (prop. 1985/86: 100, bilaga 8) föreslagit ytterligare ändringar som är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1987. Jag föreslår därför inte längre i detta sammanhang någon ändring av paragrafen.

Jag biträder lagrådets uppfattning att det föreslagna tillägget inte behövs.

10 §

Lagrådet har tagit upp olika konsekvenser av att förbättring av väg inte längre skall innefattas i byggande av väg. Lagrådet har vidare påpekat att vad jag sagt om skyldigheten att upprätta arbetsplaner synes missvisande. Med anledning av det vill jag göra följande förtydliganden.

Gränsdragningen mellan förbättring av väg och drift av väg behandlades av den dåvarande departementschefen i prop. 1971: 123 s. 123. Han konstaterade därvid att åtgärder som avser förbättring av väg och åtgärder som avser drift av väg ligger nära varandra. Han anförde vidare att till förbättring av väg bör räknas åtgärder som har till syfte att höja en vägs allmänna standard på ett varaktigt sätt. Efter väglagens ikraftträdande har emellertid uttrycket *förbättring av väg i den vägtekniska terminologin* kommit att användas på ett sätt som inte alltid stämmer överens med vad som var avsett i lagtexten. Förbättring av väg i vägteknisk mening används nämligen nu även för att beteckna rena driftåtgärder — dvs. åtgärder för att hålla vägen i ett för samfärdseln tillfredsställande skick (26 §). För sådana åtgärder upprättas inga arbetsplaner och inte heller samråder man enligt 16 § väglagen med länsstyrelsen. Som exempel på åtgärder som nu avses kan nämnas beläggning av en grusväg, uppsättning av vägräcken, dikningsarbeten och uppsättning av belysning i en vägkorsning. Denna typ av smärre åtgärder var vid väglagens tillkomst avsedda att ingå i begreppet drift av väg trots att de också kan sägas resultera i en varaktig förbättring av vägstandarden. Som min företrädare anförte i lagrådsremissen innebär praktiskt taget alla sådana åtgärder att vägens standard höjs. I den mån nu förekommande förbättringsarbeten är av större omfattning och av den karaktären att arbetsplan bör upprättas vill jag framhålla att dessa arbeten skall räknas till ombyggnad av väg. Min avsikt med den föreslagna lydelsen har endast varit att få lagtexten att stämma överens med den vägtekniska terminologin. Samråd kommer alltså att ske i samma utsträckning som f. n. Arbetsplaner skall också i framtiden upprättas i samma omfattning som sker i dag. Kommuner och landstingskommuner kommer att kunna bidra till byggande av väg i minst samma utsträckning som nu. Det finns således inga skäl att befara att de av lagrådet påpekade konsekvenserna inträffar. Mot bakgrund av att den föreslagna ändringen inte är avsedd att medföra någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag var det inte meningsfullt att föranstalta om någon remissbehandling av förslaget i denna del.

Jag vidhåller således förslaget att paragrafen bör ändras på så sätt att begreppet förbättring av väg inte längre skall innefattas i byggande av väg.

13 §

I lagrådsremissen föreslog min företrädare att väglagens anknytning till naturresurslagen lämpligen borde göras genom att 13 § kompletteras med

ett krav, att även NRL skall tillämpas när vägens läge och utförande bestäms. Förslaget var i enlighet med vad som föreslagits i departementspromemorian (Ds Bo 1984: 3) med förslag till lag om hushållning med naturresurser. Ingen av de instanser som avgav remissyttranden eller särskilda skrivelser med anledning av promemorian (prop. 1985/86: 3, bilaga 2) hade något att erinra mot förslaget i denna del. Detta ledde till bedömningen att det endast är i samband med upprättande av arbetsplan som kopplingen till NRL är meningsfull. Jag godtar emellertid lagrådets förslag att införa en ny 3 a § med den utformning lagrådet angett i sitt yttrande.

14 §

Jag godtar i sak vad lagrådet har föreslagit beträffande denna paragraf men förordar en något annorlunda redaktionell utformning.

18 §

Jag delar lagrådets uppfattning att konsekvenserna av den föreslagna lydelsen hade bort belysas tydligare. Enligt min bedömning skulle emellertid en "uppmjukning" av förutsättningarna för en förlängning av arbetsplaners giltighetstid inte ha försämrat fastighetsägarnas situation. Avsikten med den föreslagna ändringen var i första hand att genom uttalandet i specialmotiveringen få till stånd en direkt koppling till gällande flerårsplaner och fördelningsplan och därigenom uppnå en mer stadgad praxis på området. Jag finner emellertid med beaktande av vad lagrådet uttalat att den föreslagna ändringen i tredje stycket sista meningen skall utgå.

23 §

Jag instämmer i vad lagrådet uttalat beträffande innebörden av paragrafen.

43, 45, 47 och 48 §§

Beträffande skälen till att anpassa terminologin i dessa paragrafer till PBL vill jag hänvisa till vad jag anført inledningsvis.

Jag godtar det av lagrådet föreslagna tillägget till 43 § första stycket punkt 1, 45, 47 och 48 §§. Vidare anser jag – i enlighet med vad lagrådet påpekat – att uttrycket "inverka menligt på trafiksäkerheten" bör ersätta det i lagrådsremissen föreslagna uttrycket "försämrtra trafiksäkerheten".

Jag vill nämna att den i lagrådsremissen förutskickade ändringen i 22 § naturvårdslagen (1964: 822) i anledning av den ändrade prövningsordningen enligt 43 § väglagen har föreslagits i den nyligen beslutade propositionen om följdlagstiftning till PBL m. m.

Lagrådet har förklarat sig ha svårt att inse behovet av den föreslagna bestämmelsen i 45 § varigenom skyldighet gäller att söka tillstånd hos länsstyrelsen för sådant som kan äventyra "vägens bestånd, drift eller

brukande". Lagrådet har vidare ansett det oklart varför detta uttryck valts i 45 §. Med anledning härav vill jag anföra följande.

Som min företrädare uttalat i lagrådsremissen har avsikten varit att i 45 § sammanföra de åtgärder m. m. intill vägområdet som kräver tillstånd av länsstyrelsen. Paragrafen har utformats så att den även skall innefatta 47 § andra stycket, 53 § andra stycket och 54 § i nuvarande lydelse. Syftet med dessa bestämmelser är att skydda vägens bestånd, drift och brukande. Uttrycket finns dessutom redan nu i 43 §.

Enligt PBL-förslaget ges kommunerna möjlighet att inom bl. a. ett område som inte omfattas av detaljplan medge lättnader i den generella bygglovsplikten (8 kap. 5 § första stycket PBL). Denna möjlighet skall dock begränsas av granneintressen och allmänna intressen (8 kap. 5 § andra stycket). I prop. 1985/86: 1 s. 700 nämns som exempel på sådana intressen hänsynen till landskapsbilden och den omgivande miljön. Enligt min mening är detta inte tillräckligt för att säkerställa att kommunerna inte meddelar generella befrielser för områden som ligger i närheten av allmän väg. Med hänsyn till de värden som det allmänna vägnätet representerar anser jag det erforderligt att föreslå en skyldighet att söka tillstånd hos länsstyrelsen för sådant som kan äventyra vägens bestånd, drift eller brukande och som inte skall bygglovsprövas enligt PBL. Jag har inte ansett det nödvändigt med remissbehandling i denna del. Förslaget är snarast att se som en naturlig konsekvens av den föreslagna nyordningen i PBL som innebär att skyldigheten att söka bygglov kommer att kunna varieras genom kommunala beslut. Den generella bygglovsplikt som nu finns enligt byggnadslagstiftningen och som omfattar bl. a. anläggningar och anordningar inom områden i närheten av allmän väg kan sägas endast ha blivit "överflyttad" till väglagen. Förslaget torde knappast innebära några förändringar i fråga om skyldigheten att söka tillstånd. Ändringen torde i praktiken endast innebära att tillstånd skall sökas hos länsstyrelsen i stället för hos byggnadsnämnden.

Jag instämmer i lagrådets uppfattning att reglerna om verkställighet för att åstadkomma rättelse när någon överträtt en bestämmelse i 45 § har blivit krångliga. En annan lösning bör därför åstadkommas. Lagrådet har ansett att beslut om verkställighet i alla de situationer som avses kan anförtros åt länsstyrelsen. Jag godtar vad lagrådet har föreslagit. Sista stycket i 45 § bör därför ges den lydelse lagrådet har angett.

49 §

Lagrådet, som förklarat sig inte ha något att erinra mot att paragrafen upphävs på det sätt som föreslagits, har gjort en del påpekanden. Med anledning härav vill jag anföra följande.

Förslaget i lagrådsremissen innefattar ingen ändring av vad som nu gäller om beslut om byggande av väg. Frågor om byggande av väg skall alltså också i fortsättningen prövas av vägverket efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattning kommer frågan att avgöras av regeringen (11 §).

Enligt paragrafens nuvarande lydelse kan länsstyrelsen meddela bygg-

nadsförbud för s. k. vägreservat. I och med att paragrafen upphävs blir det byggnadsnämndens uppgift att se till att byggnadslov inte lämnas till sådant som försvårar vägbyggandet. Om det skulle uppstå en konflikt mellan en kommun och vägverket om behovet, sträckningen eller omfattningen av vägreservatet kan vägverket alltid pröva frågan om den aktuella vägens byggande enligt bestämmelserna i väglagen. Det blir då vägverket eller regeringen som slutgiltigt bestämmer om vägens byggande. Man kan utgå från att det, när vägmyndigheten fattar beslut om byggande av väg i strid mot vad en kommun önskar, är fråga om mycket angelägna och övergripande vägbyggnadsföretag.

Jag vill också i detta sammanhang hänvisa till 12 kap. 4 § PBL varigenom beslut att lämna bygglov skall kunna prövas av länsstyrelsen i vissa fall. I prop. 1985/86: 1 s. 349 har chefen för bostadsdepartementet anfört att statliga myndigheter kan vända sig till länsstyrelsen och begära ett sådant förordnande som avses i 12 kap. 4 § för ett visst område. Jag anser att det mot denna bakgrund finns tillräckliga garantier för att tillstånd inte kommer att lämnas till byggnadsföretag inom områden där väg skall gå fram även om 49 § inte längre gäller. Jag vidhåller således förslaget i remissen i denna del.

52 §

Lagrådet har på anförda skäl ansett det tillrådligt att behålla paragrafens första stycke oförändrat och förklarat sig inte se något avgörande hinder mot att förutsättningarna för ingripanden blir något olika inom och utom område med detaljplan. Jag godtar vad lagrådet föreslagit. I 52 § första stycket föreslås därför endast redaktionella ändringar.

61 §

Vad lagrådet anmärkt berör i praktiken endast de fall fastighetsägaren redan har fått bygglov av byggnadsnämnden men sedan vägrats tillstånd enligt 47 §. Den inskränkning som lagrådet påpekar torde sakna praktisk betydelse.

73–75 §§

Jag delar lagrådets uppfattning att de ärenden varom här är fråga är sådana som vid avgörandet kräver en avvägning mellan olika intressen. Jag har emellertid inte anledning att tro att vägverket – såsom lagrådet befarar – kommer att se ordnings- och säkerhetsföreskrifter ensidigt från de synpunkter vägverket har att företräda. Vägverket har i detta sammanhang att iaktta saklighet och opartiskhet i enlighet med vad som föreskrivs i 1 kap. 9 § regeringsformen. I 4 § väglagen anges att vid väghållning tillbörlig hänsyn skall tas till bl. a. enskilda intressen. Det är min erfarenhet att vägverket vid sina avgöranden i dessa hänseenden gjort opartiska och allsidiga bedömningar. Inom vägverket finns sådan erfarenhet att också andra än rena ordnings- och säkerhetsfrågor kommer att beaktas. Det finns

enligt min mening inga skäl att anta att inte vägverket skulle ge besvärssärendena en opartisk och allsidig bedömning eller att rättssäkerhetsintressen eljest skulle sättas i fara om vägverket blir besvärnsinstans.

Lagrådet har föreslagit att länsstyrelse skall bli besvärnsinstans i stället för vägverket. Jag ser inte att en sådan besvärnsordning i högre grad än den jag nu har föreslagit – i vart fall inte utan väsentliga ändringar i 34 § länsstyrelseinstruktionen (1971:460) – skulle tillgodose rättssäkerheten. En fördel med mitt förslag är också att man får en för hela landet enhetlig praxis och att vägverket inte skulle behöva yttra sig till länsstyrelsen i varje särskilt fall där en samordning över länsgränserna är önskvärd, vilket för övrigt torde gälla många ärenden. I sammanhanget vill jag erinra om att länsstyrelsen kan fylla en viktig funktion som remissinstans till vägverket – särskilt i de ärenden som uteslutande gäller lämplighetsbedömningar.

Jag vidhåller således förslaget i remissen när det gäller besvärnsordningen. I denna del har jag samrått med chefen för civildepartementet.

Jag noterar att lagrådet instämt i att ärenden varom nu är fråga inte är av den art att regeringens medverkan är påkallad och att en besvärnsordning enligt tvåinstansprincipen är mest rationell.

76 §

Jag godtar vad lagrådet har förordat beträffande denna paragraf. Det i lagrådsremissen föreslagna tillägget i 76 § andra stycket bör därför utgå.

Övergångsbestämmelserna

Jag instämmer i vad lagrådet uttalat och godtar lagrådets förslag till övergångsbestämmelser.

3 Förslaget till lag om ändring i lagen om enskilda vägar

1 §

Lagrådet har utgått från att uttrycket "Antagande av en detaljplan" i tredje stycket också innefattar beslut att ändra en detaljplan. Lagrådets antagande är riktigt.

4 §

Vad lagrådet har anfört torde avse andra stycket och första meningen i tredje stycket.

Jag instämmer i vad lagrådet uttalat beträffande paragrafens innebörd och godtar i sak lagrådets förslag men förordar en något annorlunda redaktionell utformning.

100 §

Jag godtar vad lagrådet har föreslagit.

4 Hemställan

Prop. 1985/86: 118

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

De remitterade lagförslagen

1 Förslag till

Lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs i fråga om väglagen (1971:948)
dels att 49, 50 och 54 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 1, 5–9, 10–19, 22, 23, 26–28, 33, 39–48, 51–53, 57, 61, 63–66,
 68 och 70–77 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller allmän väg.

Allmän väg är, förutom väg som *anlägges* enligt denna lag eller enligt lagen förändras till allmän, sådan för allmän samfärdsel upplåten väg som av ålder ansetts som allmän eller enligt äldre bestämmelser anlagts som eller förändrats till allmän och som vid denna lags ikraftträdande *hålles* av staten eller kommun.

Väg upphör att vara allmän, när vägen *drages* in. Är kommun väghållare, upphör väg att vara allmän, när vägen enligt *byggnadslagen* (1947:385) *upplåtes* eller skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata. Har väg upplåtits till allmänt begagnande som gata medan staten är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när kommunen övertar väghållningen.

Allmän väg är, förutom väg som *anläggs* enligt denna lag eller enligt lagen förändras till allmän, sådan för allmän samfärdsel upplåten väg som av ålder ansetts som allmän eller enligt äldre bestämmelser anlagts som eller förändrats till allmän och som vid denna lags ikraftträdande *hålls* av staten eller *en* kommun.

En väg upphör att vara allmän, när vägen *dras* in. *Om en* kommun är väghållare, upphör *vägen* att vara allmän, när *den* enligt *plan- och bygglagen* (0000:000) *upplåts* eller skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata. *Om en* väg har upplåtits till allmänt begagnande som gata medan staten är väghållare, upphör vägen att vara allmän, när kommunen övertar väghållningen.

5 §¹

Staten är väghållare i den mån *ej* regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *statens vägverk* förordnar att kommun i stället för staten skall vara väghållare inom sitt område eller del därav. Sådant förordnande får meddelas endast om det är lämpligt med hänsyn till kommunens förutsättningar. Förordnande kan jämkas eller återkallas.

Staten är väghållare i den mån *inte* regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *vägverket* förordnar att *en* kommun i stället för staten skall vara väghållare inom sitt område eller del därav. *Ett* sådant förordnande får meddelas endast om det är lämpligt med hänsyn till kommunens förutsättningar. *Ett* förordnande kan jämkas eller återkallas.

¹ Senaste lydelse 1981: 861.

6§²

Statens vägverk handhar väghållningen för statens räkning och har tillsyn över *kommuns* väghållning.

Väghållningsmyndighet är, då staten är väghållare, den till vägverket hörande regionala förvaltning som regeringen bestämmer och, då kommun är väghållare, den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utser därtill.

Vägverket handhar väghållningen för statens räkning och har tillsyn över *kommunernas* väghållning.

Väghållningsmyndighet är, då staten är väghållare, den till vägverket hörande regionala förvaltning som regeringen bestämmer och, då *en* kommun är väghållare, den kommunala nämnd som kommunfullmäktige utser därtill.

7§

Är staten väghållare inom område med *stadsplan*, skall kommunen tillhandahålla den mark som behövs för väg inom området.

Är staten väghållare inom *ett* område med *detaljplan*, inom vilken *kommunen* är huvudman för *allmänna platser*, skall kommunen tillhandahålla den mark som behövs för väg inom området.

8§

Underlåter kommun att bygga väg, för vars byggande utgått statsbidrag, eller eftersätter kommun skyldighet i fråga om vägs drift, kan *statens vägverk* förelägga kommunen att inom viss tid *vidta* rättelse *vid äventyr att verket låter* utföra nödvändiga åtgärder på kommunens bekostnad.

Underlåter *en* kommun att bygga väg, för vars byggande utgått statsbidrag, eller eftersätter *en* kommun skyldighet i fråga om vägs drift, kan *vägverket* förelägga kommunen att inom viss tid *vidta* rättelse *och om så ej sker* utföra nödvändiga åtgärder på kommunens bekostnad.

9§

Bestämmelserna i denna lag utgör *ej* hinder för kommun eller landstingskommun att lämna bidrag till byggande av väg.

Bestämmelserna i denna lag utgör *inte* hinder för *en* kommun eller *en* landstingskommun *eller någon annan* att lämna bidrag till byggande av väg.

10§

Till byggande av väg räknas anläggning av ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad *och förbättring* av väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsl eller annars kan *antagas* få synnerlig betydelse för det allmänna.

Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad *och förbättring* av väg får ske, när det är påkallat från allmän synpunkt.

Till byggande av väg räknas anläggning av ny väg, omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsl eller annars kan *untas* få synnerlig betydelse för det allmänna.

Omläggning av väg i ny sträckning samt ombyggnad av väg får ske, när det är påkallat från allmän synpunkt.

² Senaste lydelse 1981: 861.

11 §³

Fråga om byggande av väg prövas av *statens vägverk* efter samråd med länsstyrelsen. Har vägverket och länsstyrelsen olika uppfattning, *hänskjutes* frågan till regeringens prövning.

Fråga om byggande av väg prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan till regeringens prövning.

Regeringen kan förordna att fråga om byggande av väg i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

12 §

Om skyldighet för staten att iordningställa och upplåta allmän väg som gata inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, finns bestämmelser i byggnadslagen (1947:385).

I 6 kap. 29 § plan- och bygglagen (0000:000) finns bestämmelser om skyldighet för staten att inom områden med detaljplan i vissa fall ställa i ordning och till allmänt begagnande upplåta gata.

13 §

Vid byggande av väg skall tillses, att vägen får sådant läge och utförande att ändamålet med vägen vinnes med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad.

Vid byggande av väg skall tillses, att vägen får ett sådant läge och utförande att ändamålet med vägen vinns med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad. När vägens läge och utförande bestäms skall även lagen (0000:000) omushållning med naturresurser m. m. tillämpas.

14 §⁴

Inom område med fastställd generalplan eller med stadsplan eller byggnadsplan skall väg byggas i överensstämmelse med planen. Gäller annars särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning, såsom regionplan, utomplansbestämmelser eller naturvårdsföreskrifter, skall väg läggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

Om särskilda skäl föreligger, kan undantag från planen eller bestämmelserna medges av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Även utan sådant medgivande får mindre avvikelse från

Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får inte väg byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Om det finns särskilda

³ Senaste lydelse 1981: 861.

⁴ Senaste lydelse 1981: 861.

plan göras, om åtgärden är förenlig med planens syfte.

skäl, kan undantag från föreskrifterna medges enligt bestämmelserna i naturvårdslagen (1964:822).

15 §

För byggande av väg skall upprättas arbetsplan. *Arbetsplan får uppdelas i förberedande och kompletterande arbetsplan.*

I *arbetsplan* skall anges den mark som behöver tagas i anspråk för företaget. Arbetsplan skall även innehålla för företagets genomförande i övrigt behövliga uppgifter. I förberedande arbetsplan behöver uppgifter av sistnämnt slag redovisas endast i huvuddrag.

Förberedande arbetsplan skall fullständigt genom kompletterande arbetsplan så snart det kan ske.

För byggande av väg skall upprättas en arbetsplan.

I *arbetsplanen* skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Arbetsplan skall även innehålla de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

16 §

Vid utarbetande av arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagens utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om arbetsplan för väg, som enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan eller byggnadsplan skall ingå i trafikled eller annan allmän plats, om ej avvikelse föreslås från vad som bestämts i sådan plan.

Avser arbetsplan endast ombyggnad eller förbättring av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till fastighet, av vilken mark skall tagas i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. Vad som sagts nu gäller i fråga om kompletterande arbetsplan även i andra fall samt äger vidare tillämpning på arbetsplan som innefattar endast ändring av arbetsplan för ännu ej färdigställt vägbyggnadsföretag.

Vid utarbetande av en arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagens utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om en arbetsplan för väg, som enligt detaljplan skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i områdesbestämmelser.

Avser arbetsplan endast ombyggnad av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till en fastighet, av vilken mark skall tas i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. Detta skall även tillämpas på en arbetsplan som innefattar endast ändring av en arbetsplan för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.

17 §

Arbetsplan skall *utställas* för granskning.

Arbetsplan för väg, som enligt *fastställd generalplan eller enligt stadsplan eller byggnadsplan* skall ingå i *trafikled eller annan allmän plats*, behöver *icke utställas, om den ej avviker från vad som bestämts i sådan plan.*

Ej heller behöver arbetsplan som avser endast ombyggnad eller *förbättring* av väg utställas, om *ej* mark behöver *tagas* i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller om sådant ianspråktagande skriftligen medgivits av berörda fastighetsägare och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt. Under samma förutsättningar kan utställelse underlåtas i fråga om *kompletterande arbetsplan även i andra fall samt i fråga om arbetsplan som innefattar endast ändring av arbetsplan för ännu ej färdigställt vägbyggnadsföretag.*

En arbetsplan skall *ställas ut* för granskning.

En arbetsplan för väg, som enligt *detaljplan* skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i *områdesbestämmelser*, behöver *inte ställas ut.*

Inte heller behöver *en* arbetsplan som avser endast ombyggnad av väg *ställas ut*, om *inte* mark behöver *tas* i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller om *ett* sådant ianspråktagande skriftligen medgivits av berörda fastighetsägare och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt. Under samma förutsättningar kan utställelse underlåtas i fråga om *en* arbetsplan som innefattar endast ändring av *en* arbetsplan för *ett* vägbyggnadsföretag *som ännu ej är färdigställt.*

18 §⁵

Arbetsplan *fastställs* av *statens vägverk* efter samråd med länsstyrelsen. Har vägverket och länsstyrelsen olika uppfattning, *hänskjutes* frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning.

I fall då utställelse underlåtits med stöd av 17 § tredje stycket behöver fastställelse *ej* ske.

Beslut om fastställelse av arbetsplan är förfallet, om *ej* inom fem år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit i sin helhet tydligt utmärkt på marken och i arbetsplanen *angivet vägbyggnadsarbete* påbörjats. Om *synnerliga* skäl föreligger, kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vägverket förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

Arbetsplan *fastställs* av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning.

I *sådana* fall då utställelse *har* underlåtits med stöd av 17 § tredje stycket behöver fastställelse *inte* ske.

Ett beslut om fastställelse av *en* arbetsplan är förfallet, om *inte* inom fem år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning *har* blivit i sin helhet tydligt utmärkt på marken och *det* i arbetsplanen *angivna vägbyggnadsarbetet* påbörjats. Om *särskilda* skäl föreligger, kan regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vägverket förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

⁵ Senaste lydelse 1981: 861.

19 §

Byggande av väg får påbörjas först sedan arbetsplan, *som ej endast är förberedande*, upprättats och, i fall då så behövs, blivit fastställd.

Byggande av väg får påbörjas först sedan arbetsplan *har* upprättats och, *när det* behövs, *har* blivit fastställd.

22 §⁶

Fråga om förändring av enskild väg till allmän prövas av *statens vägverk* efter samråd med länsstyrelsen. Har vägverket och länsstyrelsen olika uppfattning, *hänskjutes* frågan till regeringens prövning.

Fråga om förändring av enskild väg till allmän prövas av *vägverket* efter samråd med länsstyrelsen. Om vägverket och länsstyrelsen har olika uppfattning, *hänskjuts* frågan till regeringens prövning.

Regeringen kan förordna att fråga om förändring av enskild väg till allmän i vissa fall skall prövas av länsstyrelsen.

23 §

Gata inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, kan under förutsättning som anges i 21 § förklaras tillika vara allmän väg. Bestämmelserna i 22 § äger motsvarande tillämpning på ärende om sådan förklaring.

Under *de förutsättningar* som anges i 21 § kan *i de fall* staten är väghållare *en gata inom ett område med detaljplan* förklaras tillika vara allmän väg. Bestämmelserna i 22 § *tillämpas* på ärende om *en* sådan förklaring.

26 §

Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick genom underhåll, reparation och andra åtgärder.

Genom renhållning skall *vägområde* hållas i sådant skick att skäligen sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Detsamma gäller i fråga om mark till en bredd av 25 meter intill parkeringsplats eller rastplats som är väganordning, i den mån allmänheten har tillträde till marken. *I fråga om område med stadsplan eller byggnadsplan äger detta stycke tillämpning endast på vägområde för motorväg eller motortrafikled.*

De åtgärder som behövs för ändamål som anges i första och andra styckena räknas till drift av väg. Om särskilda skäl föreligger, kan länsstyrelsen medge inskränkning i skyldigheten att vidtaga sådana åtgärder. Länsstyrelsen meddelar

Genom renhållning skall *vägområdet* hållas i ett sådant skick att skäligen sanitära hänsyn och trevnadshänsyn blir tillgodosedda. Detsamma gäller i fråga om mark till en bredd av 25 meter intill parkeringsplats eller rastplats som är väganordning, i den mån allmänheten har tillträde till marken. *Inom områden med detaljplan gäller detta stycke endast vägområden för motorväg eller motortrafikled.*

De åtgärder som behövs för sådana ändamål som anges i första och andra styckena räknas till drift av väg. *Till drift av väg räknas också serviceåtgärder och förbättringsåtgärder.* Om särskilda skäl föreligger, kan vägverket besluta

⁶ Senaste lydelse 1981: 861.

därvid de föreskrifter som behövs.

om inskränkning i skyldigheten att vidta åtgärder för drift av väg. Vägverket meddelar därvid de föreskrifter som behövs.

27 §

Statens skyldighet att inom sådant område med stadsplan, för vilket staten är väghållare, ombesörja drift av allmän väg, som upplåtits till gata, begränsas av byggnadslagen (1947:385). Detsamma gäller i fråga om gata, som förklarats tillika vara allmän väg.

Statens skyldighet att inom områden med detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser och där staten är väghållare, ombesörja drift av allmän väg, som har upplåtits till gata, begränsas av plan- och bygglagen (0000:000). Detsamma gäller i fråga om gata, som har förklarats tillika vara allmän väg.

28 §

Behöver för väganordning, vars utförande ingår i drift av väg, tagas i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen, skall upprättas arbetsplan, vari anges den mark som behöver tagas i anspråk. Bestämmelserna i 13, 14 och 16–20 §§ äger motsvarande tillämpning på planen. Denna skall därvid såvitt angår tillämpningen av 16 § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket anses som sådan arbetsplan som avser endast ombyggnad eller förbättring av väg.

Behöver för en väganordning, vars utförande ingår i drift av väg, tas i anspråk mark utöver den som redan hör till vägen, skall upprättas en arbetsplan, vari anges den mark som behöver tas i anspråk. Bestämmelserna i 13, 14 och 16–20 §§ skall därvid tillämpas. Såvitt angår tillämpningen av 16 § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket skall arbetsplanen anses som en sådan plan som avser endast ombyggnad av väg.

33 §

I fråga om mark till väg, som enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan är avsedd till gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde, äger 30–32 §§ ej tillämpning, sedan marken tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål.

I fråga om mark till väg, som enligt en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser, är avsedd till allmän plats, tillämpas inte 30–32 §§, sedan marken tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål.

39 §

Enskild körväg får ej anslutas till allmän väg utan länsstyrelsens tillstånd. Ej heller får utan sådant tillstånd enskild körvägs anslutning till allmän väg ändras. Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på sådan utfart från fastighet och sådan brygga som kan användas för körtrafik.

En enskild körväg får inte anslutas till en allmän väg utan väghållningsmyndighetens tillstånd. Inte heller får utan sådant tillstånd en enskild körvägs anslutning till en allmän väg ändras. Vad som sagts nu gäller också i fråga om sådana utfarter från fastigheter och sådana bryggor som kan användas för körtrafik.

Vid behandling av fråga om tillstånd enligt första stycket skall länsstyrelsen pröva om den tilltänkta åtgärden är lämplig med hänsyn till trafiksäkerheten och framkomligheten på den allmänna vägen. I samband med tillstånd kan länsstyrelsen meddela föreskrift om väganslutningens läge och utförande i övrigt.

Vid behandling av en fråga om tillstånd enligt första stycket skall väghållningsmyndigheten pröva om den tilltänkta åtgärden är lämplig med hänsyn till trafiksäkerheten och framkomligheten på den allmänna vägen. I samband med tillstånd kan väghållningsmyndigheten meddela föreskrifter om väganslutningens läge och utförande i övrigt.

40 §

Om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten eller framkomligheten på allmän väg, kan länsstyrelsen förordna att enskild vägs anslutning till den allmänna vägen skall spärras av eller ändras genom väghållningsmyndighetens försorg. Vad som sagts nu åger motsvarande tillämpning på utfart från fastighet och på brygga.

Om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten eller framkomligheten på en allmän väg, kan väghållningsmyndigheten förordna att en enskild vägs anslutning till den allmänna vägen skall spärras av eller ändras genom myndighetens försorg. Vad som sagts nu gäller också i fråga om utfarter från fastigheter och på bryggor.

41 §

I samband med tillstånd enligt 39 § eller i stället för förordnande enligt 40 § eller i samband med förordnande enligt 40 § om ändring av anslutning kan länsstyrelsen i fråga om enskild väg meddela trafikföreskrift varigenom trafik med motordrivet fordon på vägen eller del därav förbjudes eller inskränkes. Om särskilda skäl föreligger, kan länsstyrelsen för visst ändamål medge undantag från sådan trafikföreskrift.

I samband med tillstånd enligt 39 § eller i stället för förordnande enligt 40 § eller i samband med förordnande enligt 40 § om ändring av anslutning kan väghållningsmyndigheten i fråga om en enskild väg meddela trafikföreskrifter varigenom trafik med motordrivna fordon på vägen eller del därav förbjuds eller inskränks. Om det finns särskilda skäl, kan väghållningsmyndigheten medge undantag från sådana trafikföreskrifter.

42 §

Bestämmelserna i 39–41 §§ gäller ej i fråga om enskild väg som är upptagen i fastställd generalplan eller i stadsplan eller byggnadsplan.

Bestämmelserna i 39–41 §§ gäller inte i fråga om enskilda vägar som är upptagna i detaljplan eller förutsatta i områdesbestämmelser.

43 §

Inom vägområde får ej utan länsstyrelsens tillstånd vidtagas åtgärd eller förekomma anordning, som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande. I samband med tillstånd meddelar

Inom ett vägområde får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd

1. uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar,
2. vidtas andra åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten eller

länsstyrelsen de föreskrifter som behövs. Tillstånd kan när som helst återkallas.

Första stycket gäller ej åtgärd eller anordning, som är nödvändig för vägarbete som utföres genom väghållningsmyndighetens försorg eller för arbete som avses i 44 §. Första stycket gäller ej heller sådan grind eller bom, som behövs vid korsning mellan väg och järnväg, spårväg eller vattenväg eller för gränsbevakningen eller försvaret.

vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande.

I samband med tillstånd får väghållningsmyndigheten meddela de föreskrifter som behövs. Ett tillstånd kan när som helst återkallas.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för sådant arbete som avses i 44 §.

Om tillstånd saknas eller har återkallats får väghållningsmyndigheten avlägsna byggnader, andra anläggningar eller anordningar samt vidta de övriga åtgärder som behövs för rättelse.

44 §

Elektrisk ledning, vattenledning eller annan ledning får ej dragas inom vägområde, om ej väghållningsmyndigheten medgivit det eller, när tillstånd enligt lag eller annan författning lämnats i annan ordning, anmälan om arbetet gjorts hos väghållningsmyndigheten. Väghållningsmyndigheten meddelar de föreskrifter om arbetets bedrivande och om rätt till upplag eller annan anordning som, utöver vad som är särskilt föreskrivet, behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om arbete på redan dragen ledning. Påkallas på grund av inträffad skada skyndsam reparation av ledning som dragits inom vägområde och skulle dröjsmål med arbetets igångsättande vålla avsevärd olägenhet, får arbetet påbörjas utan att tillstånd meddelats av väghållningsmyndigheten eller anmälan om arbetet gjorts hos denna enligt första stycket. Ledningens ägare skall dock snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

Inom ett vägområde får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd

- 1. dras elektriska ledningar, vattenledningar eller andra ledningar,*
- 2. utföras arbeten på en redan dragen ledning.*

Väghållningsmyndigheten får meddela de föreskrifter om arbetet och om rätt till upplag eller annan anordning som behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte när tillstånd har meddelats enligt annan lag eller författning och detta har anmälts hos väghållningsmyndigheten.

Om det på grund av inträffad skada krävs skyndsam reparation av en ledning som har dragits inom ett vägområde får arbetet påbörjas utan tillstånd eller anmälan. Ledningens ägare skall i så fall snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

45 §

Ljusanordning, som kan menligt påverka ljusförhållandena för trafiken på väg, får ej utan länsstyrelsens tillstånd finnas anbringad intill vägområdet. I samband med tillstånd meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Första stycket gäller ej ljusanordning inom område med stadsplan eller byggnadsplan.

Intill ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd

1. uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande,

2. sättas upp ljusanordningar som försämrar ljusförhållandena för trafiken på en väg.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan. De gäller inte heller i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder för vilka bygglov krävs.

Om en anläggning eller anordning som inte är byggnad är till hinder för vägens bestånd, drift eller brukande, får länsstyrelsen besluta att denna skall avlägsnas genom väghållningsmyndighetens försorg. I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

46 §

Tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål får ej utan länsstyrelsens tillstånd finnas anbringad utomhus intill vägområde på mindre avstånd än 50 meter från vägområdet. Vad som sagts nu gäller ej anordning, som är anbringad på byggnad och som tjänar till upplysning om på stället bedriven affärsrörelse eller annan verksamhet, och ej heller anslagstavla för meddelanden rörande kommunala angelägenheter, föreningsammansatraden, auktioner eller dylikt. I samband med tillstånd meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Inom ett avstånd av 50 meter från ett vägområde får inte utan länsstyrelsens tillstånd skyltar eller därmed jämförliga anordningar för reklam, propaganda eller liknande ändamål finnas uppsatta utomhus.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte

1. inom områden med detaljplan,

2. för sådana anordningar, som är uppsatta på byggnader för upplysning om affärsrörelse eller annan verksamhet på stället,

3. för anslagstavlör för meddelanden som rör kommunala angelä-

I fråga om område med stadsplan eller byggnadsplan äger första stycket tillämpning endast på anordning intill vägområde för motorväg eller motortrafikled.

genheter, föreningssammanträden, auktioner eller dylikt.

47 §

Inom ett avstånd av tolv meter från vägområde får utan länsstyrelsens tillstånd *ej* uppföras byggnad och *ej* heller förekomma annan anordning, som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Om det är nödvändigt av hänsyn till trafiksäkerheten, kan länsstyrelsen föreskriva ökning av avståndet, dock högst till 50 meter. Vid korsning i samma plan mellan allmänna vägar, mellan allmän väg och enskild allmänneligen befaren väg eller mellan allmän väg och järnväg eller spårväg får *ej* utan länsstyrelsens tillstånd byggnad uppföras eller annan för trafiksäkerheten menlig anordning förekomma intill vägområde innanför räta linjer mellan punkter, som är belägna i de korsande vägarnas mittlinjer 75 meter från korsningen.

Stängsel, som kan förorsaka snösamling på väg, får ej förekomma intill vägområde utan länsstyrelsens tillstånd.

I samband med tillstånd enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde får *inte* utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

Vid korsning i samma plan mellan en allmän väg och en

1. annan allmän väg,
2. enskild väg som i större utsträckning används av allmänheten för trafik,
3. järnväg,
4. spårväg

får *inte* utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Tillstånd för sådana anordningar eller åtgärder krävs *inte* i de fall dessa är belägna eller avser åtgärder utanför i första stycket angivna avstånd och utanför de räta sammanbindningslinjerna mellan punkter, som är belägna i de korsande vägarnas mittlinjer 75 meter från korsningen.

I samband med tillstånd får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

Bestämmelserna i första och andra styckena om krav på tillstånd av länsstyrelsen gäller inte inom områden med detaljplan. De gäller inte heller i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder för vilka bygglöv krävs.

48 §

Från det beslut om fastställande av arbetsplan vunnit laga kraft till dess vägföretaget slutförts, får inom det i arbetsplanen upptagna vägområdet ej utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad eller vidtagas åtgärd, som kan väsentligt försvåra områdets användning för vägändamål.

För tid som anges i första stycket åger bestämmelserna i 47 § första stycket om förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnad motsvarande tillämpning.

Förbud enligt första eller andra stycket upphör att gälla, när beslut om fastställande av arbetsplan upphävs eller förfaller.

I samband med tillstånd enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

Inom det i en arbetsplan angivna vägområdet får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtas åtgärder, som kan väsentligt försvåra områdets användning för vägändamål. Förbudet gäller från det att beslutet om fastställelse av arbetsplanen har vunnit laga kraft till dess att vägområdet har tagits i anspråk för väg.

För tid som anges i första stycket gäller bestämmelserna i 47 § om förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidta åtgärder.

Förbud enligt första eller andra stycket upphör att gälla, när beslut om fastställelse av en arbetsplan upphävs eller förfaller.

I samband med tillstånd får väghållningsmyndigheten meddela de föreskrifter som behövs.

49 §

Sedan fråga väckts om byggande av väg, kan länsstyrelsen meddela förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra byggnad på mark som kan antagas komma att ingå i vägområdet eller ligga i dess omedelbara närhet. Sådant förbud får ej meddelas för längre tid än tre år. Om synnerliga skäl föreligger, kan länsstyrelsen förlänga tiden, varje gång med högst tre år.

Förbud enligt första stycket upphör att gälla, när beslut om fastställande av arbetsplan för vägbyggnadsföretaget vinner laga kraft.

I samband med tillstånd enligt första stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

50 §⁷

Utan hinder av 47–49 §§ får byggnad uppföras, anordning förekomma eller åtgärd vidtagas inom område med stadsplan eller byggnadsplan.

51 §

Förbud enligt 45–49 § gäller ej i fråga om byggnad eller annan anordning inom det förbudsbelagda området som lagligen påbörjats innan förbudet blev tillämpligt där.

Förbud enligt 45–48 § gäller inte i fråga om byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller åtgärder som lagligen har påbörjats innan förbudet började gälla.

52 §

Är lagligen påbörjad anordning belägen inom område där förbud enligt 45–47 § är tillämpligt och medför den på grund av ändrade förhållanden eller i annat fall sådan olägenhet att begäran om tillstånd enligt 45–47 § skulle ha avslagits, kan länsstyrelsen meddela föreläggande om avlägsnande, ändring eller utbyte av anordningen eller om vidtagande av annan åtgärd. Vad som sagts nu gäller i fråga om byggnad endast, om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf kan länsstyrelsen utsätta vite.

Om en byggnad, annan anläggning eller anordning utanför vägområdet har kommit att medföra stora olägenheter för trafiksäkerheten på grund av att förhållandena har ändrats, får länsstyrelsen förelägga ägaren att ta bort den eller vidta någon annan åtgärd med den. Beträffande byggnader får dock sådant föreläggande meddelas endast om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller är av ringa värde.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte inom områden med detaljplan.

53 §

Är det nödvändigt för vinnande av fri sikt eller är det annars påkallat av hänsyn till trafiksäkerheten, kan länsstyrelsen besluta att träd eller buske intill vägområde får avlägsnas eller kvistas genom väghållningsmyndighetens försorg.

Är sådan anordning intill väg som ej utgöres av byggnad till hinder för vägens drift, kan länsstyrelsen besluta att anordningen får avlägsnas genom väghållningsmyndighetens försorg.

I samband med beslut enligt första eller andra stycket meddelar länsstyrelsen de föreskrifter som behövs.

Om träd eller buskar intill ett vägområde medför olägenheter för trafiksäkerheten, får länsstyrelsen besluta att dessa skall avlägsnas eller kvistas genom väghållningsmyndighetens försorg.

I samband med ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs.

⁷ Senaste lydelse 1972: 786.

54 §

Intill vägområde får ej upptagas grop eller grav som kan medföra fara för vägens bestånd.

57 §

Har mark till väg enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan tagits i anspråk av kommunen för gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen ersättnings- och inlösningskyldighet enligt 55 och 56 §§, oavsett att vägrätten upphört till följd av 33 §.

Om mark till väg inom en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser, har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen ersättnings- och inlösningskyldighet enligt 55 och 56 §§, trots att vägrätten har upphört till följd av 33 §.

61 §⁸

Medför vägran av tillstånd som avses i 47 § första stycket att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av väghållaren för den skada de härigenom lider.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om tillstånd som avses i 48 § första eller andra stycket eller 49 § första stycket vägrats och förbud som avses i nämnda paragrafer varit gällande längre tid än fem år i följd.

Om vägran av tillstånd som avses i 47 § medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av väghållaren för den skada de härigenom lider.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas också, om tillstånd som avses i 48 § har vägrats och förbud som avses i den paragrafen har gällt längre tid än fem år i följd.

63 §

Väghållaren skall ersätta skada till följd av att han förvärvat rätt att inrätta särskild vinterväg, rätt att nyttja mark i närheten av vägområde för upplag eller liknande ändamål i samband med byggande av väg, rätt att anordna tillfällig väg, rätt att intill vägområde uppsätta snöskärm eller rätt till täkt för drift av väg. Han skall också ersätta skada till följd av åtgärd som avses i 34 eller 53 §. För skada till följd av åtgärd som avses i 53 § första stycket utgår ersättning dock endast om

Väghållaren skall ersätta skador till följd av att denne har förvärvat rätt

- 1. att inrätta särskild vinterväg,*
- 2. att nyttja mark i närheten av vägområde för upplag eller liknande ändamål i samband med byggande av väg,*
- 3. att anordna tillfällig väg,*
- 4. att intill vägområde uppsätta snöskärm,*
- 5. till täkt för drift av väg.*

Väghållaren skall också ersätta skador till följd av åtgärder som

⁸ Senaste lydelse 1972: 786.

skadan är avsevärd. Vad som sagts nu gäller ej, om det avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning icke skall lämnas.

avses i 34 §, 45 § fjärde stycket eller 53 § eller till följd av ett föreläggande som har meddelats med stöd av 52 §. För skador som har uppstått till följd av åtgärder som avses i 53 § utgår ersättning endast om skadorna är avsevärda.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte om det har avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte skall lämnas.

64 §

Skada till följd av föreläggande som meddelats med stöd av 52 § skall ersättas av väghållaren.

Föreläggande enligt 52 § får förenas med vite eller med föreskrift att åtgärden, om föreläggandet inte följs, kan komma att utföras genom väghållningsmyndighetens försorg på den försumliges bekostnad.

Följs inte ett sådant föreläggande, som innebär att åtgärden kan utföras genom väghållningsmyndighetens försorg, skall länsstyrelsen, om det inte finns skäl till annat, besluta att åtgärden skall utföras och hur det skall ske. Därvid skall länsstyrelsen se till att oskäliga kostnader inte uppstår.

I beslut om föreläggande enligt första stycket eller beslut enligt andra stycket får förordnas att beslutet skall gälla omedelbart.

65 §

Vad som avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare i fråga om ersättning enligt 55, 58, 61, 63 eller 64 § gäller även mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt till fastigheten eller anordningen.

Vad som har avtalats eller uppenbarligen förutsatts gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare i fråga om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § gäller även mot den som efter det rätten till ersättning uppkom har förvärvat sakägarens rätt till fastigheten eller anordningen.

66 §

Har överenskommelse ej träffats om ersättning enligt 55, 58, 61, 63 eller 64 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den fastig-

Har överenskommelse inte träffats om ersättning enligt 55, 58, 61 eller 63 § eller om inlösen enligt 56, 59 eller 62 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan vid den fastig-

hetsdomstol inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även väghållare kan på sätt som nu sagts påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

hetsdomstol inom vars område fastigheten eller anordningen är belägen. Även väghållaren kan på samma sätt påkalla prövning av ersättning som tillkommer fastighetsägare eller annan sakägare.

68 §⁹

Om borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *ej* skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersättning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning *ej* blivit *prövad* av domstol. I fråga om gottgörelse som nu sagts äger 65 § motsvarande tillämpning på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Har mark till väg enligt fastställd generalplan eller enligt stadsplan tagits i anspråk av kommunen för gata, annan allmän plats eller särskilt trafikområde, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen skyldighet enligt första stycket, oavsett att vägrätten upphört till följd av 33 §.

Talan om gottgörelse väckes vid fastighetsdomstol som anges i 66 §.

Om *en* borgenär som avses i 67 § första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *inte har* skett, är han berättigad att av väghållaren få gottgörelse för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenären lider förlust därigenom, att ersättning enligt 55, 58 eller 61 § blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan väghållaren och fastighetens ägare eller av annan anledning *inte har prövats* av domstol. I fråga om sådan gottgörelse skall 65 § tillämpas på förhållandet mellan väghållaren och borgenären.

Om mark till väg inom en detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser, har tagits i anspråk av kommunen som allmän plats, skall väghållaren fullgöra dessförinnan uppkommen skyldighet enligt första stycket, trots att vägrätten *har upphört* till följd av 33 §.

Talan om gottgörelse väcks vid den fastighetsdomstol som anges i 66 §.

70 §

Har kommun enligt 7 § tillhandahållit staten mark för väg, är kommunen berättigad att av staten erhålla ersättning för skäliga kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning göres hos statens vägverk. Kan över-

Om *en* kommun enligt 7 § har tillhandahållit staten mark för väg, är kommunen berättigad att av staten erhålla ersättning för skäliga kostnader efter avdrag för förvaltningskostnad.

Framställning om ersättning görs hos vägverket. Om *en* överenskom-

⁹ Senaste lydelse 1972: 786.

enskommelse *ej* träffas, *väckes* talan om ersättning vid fastighetsdomstol som anges i 66 §.

melse *inte* kan träffas, *väcks* talan om ersättning vid *den* fastighetsdomstol som anges i 66 §.

71 §

Till böter eller fängelse i högst sex månader *dömes* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud i 39, 43–48 eller 54 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 39 eller 43–49 §.

Till böter *dömes* den som bryter mot trafikföreskrift som meddelats med stöd av 41 §.

Till böter eller fängelse i högst sex månader *döms* den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud *som gäller enligt* 39 eller 43–48 § eller mot *en* föreskrift eller *ett* förbud som *har* meddelats med stöd av 39 eller 43–48 §.

Till böter *döms* den som bryter mot *en* trafikföreskrift som *har* meddelats med stöd av 41 §.

72 §¹⁰

Uppförs byggnad eller utförs ledningsarbete i strid mot 43, 44, 47 eller 48 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 43, 44 eller 47–49 §, får tingsrätten meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981: 847).

Bryter någon mot förbud i 43, 45–48 eller 54 § eller mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 43 eller 45–48 § och är det *ej* fråga om byggnads uppförande, får kronofogdemyndigheten *föranstalta* om rättelse.

Efterkoms ej föreläggande enligt 52 §, skall kronofogdemyndigheten på anmodan av länsstyrelsen *om-besörja* att åtgärd vidtages.

Polismyndighet skall lämna *den* handräckning som behövs för *vidtagande* av åtgärd som avses i 34, 40 och 53 §§.

Utförs ledningsarbete eller uppförs *en* byggnad, *annan anläggning eller anordning* i strid mot 44, 47 eller 48 § eller mot *en* föreskrift eller *ett* förbud som *har* meddelats med stöd av 44, 47 eller 48 §, får tingsrätten meddela handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981: 847).

Om någon bryter mot *ett* förbud i 45 § *första stycket punkt 2*, 46–48 § eller mot *en* föreskrift eller *ett* förbud som *har* meddelats med stöd av 46–48 § och är det *inte* fråga om uppförande *av en byggnad*, får kronofogdemyndigheten *vidta åtgärd* för rättelse.

Kronofogdemyndigheten skall lämna *det* biträde som behövs för att beslut av länsstyrelsen enligt 64 § *andra stycket* skall kunna genomföras.

Polismyndigheten skall lämna *det* biträde som behövs för att *vidta åtgärder* som avses i 34, 40, 43, 45 eller 53 §.

73 §

Talan mot väghållningsmyndighets beslut enligt denna lag *föres* hos länsstyrelsen genom besvär.

En väghållningsmyndighets beslut enligt denna lag *får överklagas* hos vägverket genom besvär.

¹⁰ Senaste lydelse 1981: 861.

74 §¹¹

Talan mot länsstyrelses beslut enligt 37, 38, 45–47 §, 48 § andra stycket, 52 eller 53 § föres hos kammarrätten genom besvär.

Talan mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag än som avses i första stycket föres hos regeringen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut enligt 37, 38, 45–47 §, 48 § andra stycket, 52 eller 53 § eller 64 § andra stycket får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

75 §¹²

Talan mot statens vägverks beslut enligt denna lag föres hos regeringen genom besvär.

Vägverkets beslut enligt 39, 40, 41, 43, 44 eller 48 § får inte överklagas.

Andra beslut av vägverket enligt denna lag än som avses i första stycket får överklagas hos regeringen genom besvär.

76 §

Statens vägverk får föra talan mot länsstyrelses beslut enligt denna lag.

Statens naturvårdsverk och länsvägnämnd får föra talan mot sådant vägverkets eller länsstyrelses beslut enligt denna lag, som berör dess verksamhetsområde.

Vägverket får överklaga länsstyrelsens beslut enligt denna lag.

Statens naturvårdsverk och länsvägnämnden får överklaga sådana beslut av väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse enligt denna lag, som berör verkets eller nämndens verksamhetsområde. En kommun får överklaga beslut enligt denna lag av statlig väghållningsmyndighet, vägverket eller länsstyrelse, om beslutet berör kommunens verksamhetsområde.

77 §

Beslut i fråga om tillstånd enligt 39, 43 eller 45–49 § och statens vägverks beslut i fråga om fastställelse av arbetsplan för väg, förändring av enskild väg till allmän, förklaring att gata tillika skall vara allmän väg eller indragning av väg blir gällande när beslutet vinner laga kraft. I beslut om tillstånd kan dock förordnas att beslutet skall lända till efterrättelse omedelbart.

Ett beslut i fråga om tillstånd enligt 39, 43 eller 45–48 § och vägverkets beslut i fråga om fastställelse av en arbetsplan för väg, förändring av en enskild väg till allmän, förklaring att en gata tillika skall vara allmän väg eller indragning av en väg blir gällande när beslutet vinner laga kraft.

I ett beslut om tillstånd får förordnas att det skall gälla omedelbart.

¹¹ Senaste lydelse 1981: 861.

¹² Senaste lydelse 1981: 861.

Annat beslut enligt denna lag än som avses i första stycket länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas i beslutet.

Andra beslut enligt denna lag än som avses i första stycket gäller omedelbart, om inte något annat förordnas i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

2. Beslut, tillstånd och föreskrifter som har meddelats enligt äldre bestämmelser gäller fortfarande.

3. Beträffande tillstånd som har sökts före den 1 januari 1987 skall äldre bestämmelser tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak.

4. Förbud enligt 49 § skall fortsätta att gälla längst till utgången av år 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar

Härigenom föreskrivs att 1, 4, 71, 75, 78, 84, 100 och 102–105 §§ lagen (1939: 608) om enskilda vägar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag avser enskild väg, som för en eller flera fastigheter är till nytta vare sig för utfart, hemkörslor eller eljest.

Vad i denna lag stadgas angående fastighet gälle även beträffande gruva och skall, där omständigheterna prövas därtill föranleda, tillämpas jämväl å sådan byggnad eller industriell anläggning, som tillhör annan än ägaren till grunden.

Bestämmelserna i 2–4 kap. äga icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 eller 85 § anordnades i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra, att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Vad i 5 kap. stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i stadsplan eller byggnadsplan.

Bestämmelserna i 2–4 kap. gäller inte inom områden med detaljplan, inom vilken kommunen är huvudman för allmänna platser. Antagande av en detaljplan för ett sådant område medför inte, att vad som tidigare enligt denna lag bestämts i fråga om fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla såvida inte med stöd av 65 eller 85 § bestämts något annat.

Bestämmelserna i 5 kap. gäller inte inom område med detaljplan.

Denna lag skall icke verka rubbning av vad som finnes särskilt stadgat om rätt till väg eller om väghållningsskyldighet i vissa fall, ej heller inskränkning i den omfattning i vilken det enligt vedertagna allmänna rättsgrundsatser är lovligt för envar att färdas över annans ägor.

¹ Senaste lydelse 1972: 788.

4 §²

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad där- om är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga be- byggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 3 kap. föreskrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning vid utförande av vägföretag.

Inom område med detaljplan el- ler områdesbestämmelser får inte väg byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdsföreskrifter el- ler andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller an- vändning skall väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas. Om det finns särskilda skäl, kan undantag från föreskrif- terna medges enligt bestämmelser- na i naturvårdslagen (1964:822).

Vägunderhåll och vinterväghållning skola utföras på sätt vägens ändamål fordrar.

Vid väghållning skall iakttagas vad om fasta fornlämningar, natur- minnesmärken och nationalparker är särskilt stadgat.

71 §³

Beträffande område på landet el- ler i stad, inom vilket tätare bebyg- gelse uppkommit eller kan väntas inom nära förestående tid uppkom- ma, må i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastigheter, som i sin helhet eller till någon del äro belägna inom området, skola utgöra en samfällighet (vägförening) med ändamål att ombesörja och be- kosta väghållning i fråga om de vä- gar, vilka förklaras skola anses så- som föreningens vägar, samt att handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma ange- lägenheter i övrigt rörande dessa vägar.

Finnes inom vägförenings områ- de mark, som i byggnadsplan av- setts till annan allmän plats än väg,

För område, inom vilket tätare bebyggelse har uppkommit eller kan väntas uppkomma inom nära förestående tid, får i den ordning nedan sägs förordnas, att de fastig- heter, som i sin helhet eller till nå- gon del är belägna inom området, skall utgöra en samfällighet (väg- förening) med ändamål att om- besörja och bekosta väghållning i fråga om de vägar, vilka förklaras skola anses såsom föreningens vä- gar, samt att handha de i förening- en ingående fastigheternas gemen- samma angelägenheter i övrigt rö- rande dessa vägar.

Finns inom en vägförenings om- råde mark, som i en detaljplan, inom vilken annan än kommunen är

² Senaste lydelse 1954: 197.

³ Senaste lydelse 1954: 197.

skall föreningens väghållning omfatta *jämväl* iordningställande och underhåll av dylik plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla *beträffande* sådan allmän plats.

huvudman för allmänna platser, avsatts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta även iordningställande och underhåll av en dylik allmän plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla i fråga om en sådan allmän plats.

Ej må föreningen utöva verksamhet, som är främmande för dess nu angivna ändamål, föreningen dock obetaget att ombesörja vägbelysning.

75 §⁴

Då slutligen avgjorts att väg skall byggas eller *tagas* i anspråk såsom vägförenings väg, *äga* föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång *till sig lösa* rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens *anläggning* eller övertagande till väghållning *jämväl* nytta för den till ersättning *berättigade*, skall hänsyn *därtill tagas* vid ersättningens bestämmande. För *föreningens* rätt att begagna befintlig väg skall *ej, med mindre* särskilda skäl *därtill äro, gäldas* ersättning till *fastighet*, som ingår i föreningen. Att mark *jämväl* i vissa andra fall *må tagas* i anspråk utan ersättning, *därom stadgas* i byggnadslagen.

Då *det* slutligen *har* avgjorts att *en* väg skall byggas eller *tas* i anspråk såsom vägförenings väg, *får* föreningen mot ersättning för markupplåtelse och annat intrång *lösa till sig* rätt att för ändamålet begagna vägmarken eller den befintliga vägen. Medför vägens *anläggande* eller övertagande till väghållning *även* nytta för den *som är berättigad* till ersättning, skall hänsyn *tas till det, när ersättningen bestäms. För rätt för föreningen att begagna en befintlig väg skall inte, om det inte föreligger* särskilda skäl *till det, betalas* ersättning till *fastigheter*, som ingår i föreningen. *Bestämmelser om att mark även i vissa andra fall får tas i anspråk utan ersättning finns i plan- och bygglagen (0000:000).*

Skall väg byggas så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, äge vad i 41 § stadgats motsvarande tillämpning.

Tarvas för vägförening rätt, som i 13 § avses, skall under där stadgade villkor dylik rätt för föreningen upplåtas.

Över vägförenings väg må grind eller led ej bibehållas eller uppsättas med mindre därtill givits tillstånd i den ordning nedan sägs.

78 §⁵

Finner *länsstyrelse* anledning till antagande att förhållandena *å* viss ort inom länet *påkalla bildande av* vägförening, skall frågan *företagas till handläggning* vid förrättning i den ordning *nedan omförmäles*.

Finner *länsstyrelsen* anledning till antagande att förhållandena *på* viss ort inom länet *påkallar att en* vägförening *bildas*, skall frågan *tas upp och handläggas* vid förrättning i den ordning *som föreskrivs i det*

⁴ Senaste lydelse 1954: 197.

⁵ Senaste lydelse 1971: 1049.

följande. Detsamma skall gälla om en ägare till fastighet, som enligt en detaljplan helt eller till viss del skall användas till en sådan väg eller annan allmän plats, för vilken annan än kommunen är huvudman, begär det och det inte är uppenbart onödigt.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, envar i vad frågan rör hans rätt.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola bestämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 29–31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

Ersättning enligt femte stycket skall, liksom annan kostnad som föranleds av förrättningen, betalas av vägföreningen eller, om en vägförening inte kommer till stånd, av staten. Om en kostnad föranletts uteslutande av en viss sakägares yrkande eller bestridande, får dock, om så anses skäligt, sakägaren förpliktas att betala kostnaden.

84 §⁶

Då slutligen avgjorts att vägförening skall bildas samt förrättningskartan i erforderlig mån kompletterats, skola kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och i 80 § omförmälda förteckningar jämte beslut, som må hava med-

Då det slutligen har avgjorts att en vägförening skall bildas samt förrättningskartan har kompletterats i erforderlig mån, skall kopior av kartan samt avskrifter av förrättningsutlåtandet och av de förteckningar som nämns i 80 § jämte

⁶ Senaste lydelse 1954: 197.

delats över utlåtaget, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen ävensom till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle, som nu nämnts, skola karta och avskrift av handlingarna tillställas både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

beslut, som kan ha meddelats över utlåtaget, av länsstyrelsen överlämnas till vägföreningen, ävensom till fastighetsbildningsmyndigheten och fastighetsregistermyndigheten, om inte länsstyrelsen är fastighetsregistermyndighet, samt till byggnadsnämnden.

100 §⁷

Där det finnes påkallat för tillgödoseende av trafiksäkerheten äger länsstyrelse med avseende å viss enskild väg inom länet eller del av sådan väg förordna, att inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt ej må utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad, uppsättas stängsel, som skymmer utsikten över vägbanan, eller vidtagas annan dylik för trafiksäkerheten menlig anordning. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg må förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Där det är påkallat för att tillgödose trafiksäkerheten får länsstyrelsen för viss enskild väg inom länet eller en del av en sådan väg förordna att det inom ett avstånd av högst tolv meter från vägbanans mitt inte får utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, andra anläggningar eller anordningar eller vidtagas åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten. Vid korsning i samma plan mellan enskilda vägar eller mellan enskild väg och järnväg eller spårväg får förordnandet utvidgas att avse ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter belägna i vägarnas mittlinjer högst femtio meter från korsningen.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande, som avses i första stycket, skall länsstyrelsen verkställa erforderlig utredning samt därvid bereda de väghållningsskyldiga eller för dem utsedd styrelse, markägare och andra, som hava ett väsentligt intresse av frågan, tillfälle att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Om meddelat förordnande skall, utöver den underrättelse angående förordnandet som sker enligt allmänna bestämmelser, meddelande intagas i ortstidning. Därjämte skall förordnandet införas i länets författningssamling.

102 §⁸

Har ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket att å fastighet

Har en ansökan om tillstånd enligt 100 § första stycket inte bifallits

⁷ Senaste lydelse 1976: 639.

⁸ Senaste lydelse 1972: 788.

uppföra byggnad eller eljest vidtaga i samma stycke omförmäld anordning icke bifallits och medför detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, äro fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av kronan för den skada de härigenom lida.

Ersättning *varom sägs i första stycket* skall bestämmas att utgå på en gång; dock *må* ersättningen, om särskilda skäl *äro därtill*, på begäran antingen av *kronan* eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för *kronan* eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan *kronan* och sakägare skall gälla *jämväl* mot den som efter det rätten till ersättning uppkom förvärvat sakägarens rätt i avseende å fastigheten.

och medför detta att pågående markanvändning avsevärt försvåras, är fastighetsägaren och innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av *staten* för den skada *som de lider* härigenom.

Ersättning *enligt första stycket* skall bestämmas att utgå på en gång. Ersättningen *får* dock, om särskilda skäl *föreligger*, på begäran antingen av *staten* eller av fastighetsägaren eller annan sakägare fastställas att utgå med visst årligt belopp med rätt för *staten* eller den ersättningsberättigade att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Vad *som i fråga om ersättning har* avtalats eller uppenbarligen *har* förutsatts skola gälla mellan *staten* och sakägare skall gälla *även* mot den som efter det att rätten till ersättning uppkom *har* förvärvat sakägarens rätt *med avseende på* fastigheten.

103 §⁹

Är fastighetsägare jämlikt 102 § tillkommande ersättning bestämd att utgå på en gång och har fastigheten genom inskränkningen i förfoganderätten undergått sådan minskning i värde att den kan antagas ej utgöra full säkerhet för borgenär, som då rätten till ersättning uppkom hade panträtt i fastigheten, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen; och skall om fördelning och utbetalande av nedsatt belopp samt verkan därav i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat för det fall att nyttjanderätt eller servitutsrätt upplåtes genom expropriation.

Om borgenär som avses i första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *ej* skett, har han rätt till gottgörelse av *kronan* för förlusten mot avskrivning å fordringshandlingen. Detsamma gäller, om borgenär lider förlust därigenom att ersättning blivit för lågt beräknad och *ersättningen* till följd av överenskommelse mellan *kronan* och den ersättningsberättigade eller av annan anledning *ej* blivit *prövad* av domstol.

Om *en* borgenär som avses i första stycket lider förlust till följd av att nedsättning *inte har skett*, har han rätt till gottgörelse av *staten* för förlusten mot avskrivning *på* fordringshandlingen. Detsamma gäller, om *en* borgenär lider förlust därigenom att *en* ersättning blivit för lågt beräknad och *den* till följd av överenskommelse mellan *staten* och den ersättningsberättigade eller av annan anledning *inte prövats* av domstol.

⁹ Senaste lydelse 1972: 788.

104 §¹⁰

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § bortskaffat eller ändrat befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av *kronan* för sina kostnader *härfor ävensom* för den skada i övrigt som genom åtgärden *må* hava uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

Den som på grund av föreläggande enligt 101 § *har* bortskaffat eller ändrat en befintlig anordning vid väg är berättigad till ersättning av *staten* för sina kostnader *för detta och* för den skada i övrigt som genom åtgärden *kan ha* uppkommit för honom. Ersättningen skall bestämmas att utgå på en gång.

105 §¹¹

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse *icke* träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till den fastighetsdomstol, inom vars domkrets den av förordnandet eller föreläggandet *berörda marken* är belägen. *Jämväl kronan äger påkalla* prövning av ersättningsfrågan *enligt vad nu sagts*. I fråga om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning gäller expropriationslagen (1972: 719) i tillämpliga delar. Ogillas yrkande om ersättning i mål som *ej* anhängiggjorts av *kronan*, tillämpas *dock* allmänna regler om rättegångskostnader. Om den som framställer ersättningsanspråk har haft skälig anledning att få sin talan prövad av domstol, får i stället efter omständigheterna förordnas, att *kronan* skall ersätta honom hans rättegångskostnad eller att vardera parten skall bära sin kostnad.

Kan överenskommelse *inte* träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till den fastighetsdomstol, inom vars domkrets den *mark som berörs* av förordnandet eller föreläggandet är belägen. *Även staten kan begära* prövning av ersättningsfrågan. I fråga om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning gäller expropriationslagen (1972: 719) i tillämpliga delar. *Om ett* yrkande om ersättning i mål som *inte har* anhängiggjorts av *staten* ogillas, *skall i stället* allmänna regler om rättegångskostnader tillämpas. Om den som framställer *ett* ersättningsanspråk har haft skälig anledning att få sin talan prövad av domstol, får i stället efter omständigheterna förordnas, att *staten* skall ersätta honom hans rättegångskostnad eller att vardera parten skall bära sin kostnad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

¹⁰ Senaste lydelse 1954: 197.

¹¹ Senaste lydelse 1972: 788.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
1 Lag om ändring i väglagen (1971:948)	3
2 Lag om ändring i lagen (1939:608) om enskilda vägar	21
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 oktober 1985	28
1 Inledning	28
2 Allmän motivering	29
2.1 Väglagen	29
2.1.1 Allmänt om väglagens samordning med PBL och NRL ..	30
2.1.2 Samordningen mellan tillståndsprövningen enligt PBL och väglagen	32
2.1.3 Tillstånd till åtgärder m. m. inom vägområdet	34
2.1.4 Besvärsordningen	35
2.1.5 Övrigt	36
2.2 Lagen om enskilda vägar	36
3 Upprättade lagförslag	36
4 Specialmotivering	36
4.1 Förslaget till lag om ändring i väglagen (1971:948)	36
4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1939:608) om enskilda vägar	60
5 Hemställan	66
6 Beslut	66
Transumt av utdrag ur lagrådets protokoll vid sammanträde den 15 november 1985	67
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 februari 1986	79
1 Anmälan av lagrådsyttrande	79
2 Förslaget till lag om ändring i väglagen	79
3 Förslaget till lag om ändring i lagen om enskilda vägar	85
4 Hemställan	86
5 Beslut	86
<i>Bilaga</i> De remitterade lagförslagen	87